
Rapport om
non-resident porteføljen
i Danske Banks estiske filial

19. september 2018

Indholdsfortegnelse

1.	Sammenfatning.....	3
1.1	Baggrund.....	3
1.2	Rammerne for denne rapport.....	4
1.3	Tilbageblik.....	4
1.4	Key takeaways.....	5
1.5	Rapportens opbygning.....	11
2.	Hvidvasklovgivning og -praksis.....	12
2.1	Hvidvasklovgivning.....	12
2.2	Hvidvaskpraksis og tilgængelig information for en finansiel virksomhed.....	13
3.	Porteføljeundersøgelsen.....	16
3.1	Formål og afgrænsning.....	16
3.2	Den overordnede fremgangsmåde for porteføljeundersøgelsen.....	16
3.3	Fremgangsmåde ved undersøgelsen af kunder.....	17
3.4	Fremgangsmåde vedrørende medarbejdere og agenter (potentielt intern medvirken).....	18
4.	Ansvarsundersøgelsen.....	20
4.1	Formål og afgrænsning.....	20
4.2	Den overordnede fremgangsmåde for ansvarsundersøgelsen.....	20
4.3	Fremgangsmåde.....	20
5.	Non-resident porteføljen.....	23
5.1	Oversigt.....	23
5.2	Antallet af kunder.....	23
5.3	Indlån.....	26
5.4	Fortjeneste.....	26
5.5	Kunder omfattet af undersøgelsen.....	27
6.	Hvidvaskprocedurer i den estiske filial.....	28
7.	Kundernes aktivitet i non-resident porteføljen.....	29
7.1	Betalinger.....	29
7.2	Mistænkelige kunder i non-resident porteføljen.....	31
7.3	Kunders potentielle kriminelle handlinger.....	35
8.	Medarbejdere og agenter i den estiske filial.....	36
9.	Overblik over hændelsesforløbet.....	38
9.1	Organisationsmæssig oversigt.....	38
9.2	Erhvervelse.....	40
9.3	Drift.....	42
9.4	Lukning.....	52
9.5	Undersøgelse.....	75
10.	Individuelt ansvar.....	79
10.1	Introduktion.....	79
10.2	Oversigt.....	79
10.3	Bestyrelsen.....	81
10.4	Bestyrelsesformanden.....	84
10.5	Den administrerende direktør.....	85
11.	Definitioner og forkortelser.....	89

1. Sammenfatning

1.1 Baggrund

Danske Bank A/S ("Danske Bank") er den største finansielle virksomhed i Danmark med fokus på Norden og med aktivitet i 16 lande. Danske Bank er noteret på NASDAQ OMX København. I Danmark tilbyder Danske Bank – udover bankforretninger – livsforsikring og pension, realkredit, kapitalforvaltning samt ejendoms- og leasingydelser. Danske Bank har i alt 2,7 mio. privatkunder, 211.000 små og mellemstore erhvervs-kunder samt 2.000 større erhvervs-kunder og offentlige institutioner. Danske Bank driver virksomhed i henhold til licens udstedt af Finanstilsynet. Danske Bank er en af seks systemisk vigtige finansielle virksomheder. Systemisk vigtige finansielle virksomheder anses for essentielle for det finansielle system.

Indtil begyndelsen af 2016 havde Danske Bank i sin estiske filial en portefølje på nogle tusinde kunder, som ikke var bosiddende i Estland ("non-resident porteføljen"). Den estiske filial og non-resident porteføljen kom til i 2007, da Danske Bank erhvervede finske Sampo Bank. Non-resident porteføljen bestod af kunder fra Rusland og andre lande i Fællesskabet af Uafhængige Stater ("SNG"), herunder Aserbajdsjan og Ukraine.

Den estiske filial havde sin egen it-plattform. Dette medførte, at filialen ikke var dækket af de samme kundesystemer eller den samme transaktions- og risikoovervågning som Danske Bank-koncernen med hovedkvarter i København (også kaldet "Group"), ligesom det indebar, at koncernen ikke havde samme indblik i filialen som i andre dele af Danske Bank. Mange dokumenter i den estiske filial, herunder information om kunder, var affattet på estisk eller russisk.

Det var længe den almindelige opfattelse i koncernen, at den høje risiko, som non-resident kunderne i den estiske filial udgjorde, blev imødegået af passende hvidvaskforebyggende procedurer ("AML"). I begyndelsen af 2014 – efter modtagelse af en henvendelse fra en whistleblower og revisionsrapporter ("audit letters") fra Group Internal Audit – stod det klart, at den estiske filials hvidvaskforebyggende foranstaltninger var åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige. Dette førte til et antal initiativer fra koncernen. De hvidvaskforebyggende foranstaltninger var senere i 2014 genstand for hård kritik fra det estiske finanstilsyn, og Danske Bank blev mødt med administrative sanktioner fra både det estiske finanstilsyn i 2015 og fra det danske finanstilsyn i 2016. Non-resident porteføljen nedlagt i 2015, og de sidste konti blev lukket ned i begyndelsen af 2016.

Siden marts 2017 har den nedlagte non-resident portefølje i Danske Banks estiske filial været genstand for betydelig offentlig interesse.

I pressemeddelelse af 21. september 2017 anerkendte Danske Bank, at det var "afgørende mangler i bankens kontroller og governance, der førte til, at Danske Banks estiske filial kunne misbruges til blandt andet hvidvask". Pressemeddelelsen henviste til konklusionerne i en årsagsanalyse ("root-cause analysis") udarbejdet for banken af den amerikanske konsulentvirksomhed Promontory Financial Group LLC ("Promontory"). Af pressemeddelelsen fremgik endvidere, at Danske Bank havde besluttet at

udvide sin igangværende undersøgelse af forholdene i den estiske filial, og at undersøgelsen forventedes afsluttet i løbet af ni til tolv måneder. Denne udvidede undersøgelse, som her betegnes porteføljeundersøgelsen, vedrører de tidligere kunder i den nedlagte non-resident portefølje og deres historiske aktiviteter, dvs. betalinger og andre transaktioner samt handelsaktiviteter. Den omfatter tillige muligt samarbejde mellem kunder og medarbejdere i den estiske filial (intern medvirken). Et mål med porteføljeundersøgelsen har været så vidt muligt at forstå aktiviteten og at indberette mistænkelige kunder til hvidvaskmyndigheden, et offentligt retshåndhævelsesagentur, (Financial Intelligence Unit eller FIU) i Estland i overensstemmelse med kravene i henhold til estisk lovgivning. I relation til en sådan indberetning anses en kunde for mistænkelig enten på grund af konstatering af mistænkelige karakteristika ved kunden, eller fordi kunden har været involveret i transaktioner, som anses for mistænkelige. På sit nuværende stadie har undersøgelsen bibragt en god generel forståelse af porteføljen.

Ud over porteføljeundersøgelsen er der foretaget en særskilt undersøgelse vedrørende ansvar. Denne undersøgelse betegnes i denne rapport som ansvarsundersøgelsen. Et mål med ansvarsundersøgelsen har været at forstå, hvordan Danske Bank blev bragt i den foreliggende situation. Foruden en analyse af Danske Banks risici og juridiske ansvar som finansiel virksomhed har denne undersøgelse omfattet en vurdering af, om personer i ledende stillinger på koncernniveau og i den estiske filial har tilsidesat juridiske forpligtelser, som fulgte af deres ansættelsesforhold eller rolle i øvrigt. Ansvarsundersøgelsen er afsluttet.

1.2 Rammerne for denne rapport

Denne rapport sammenfatter kendetegnene ved den nedlagte non-resident portefølje i Danske Banks estiske filial såvel som andre omstændigheder i relation til porteføljen, herunder de vigtigste begivenheder både i filialen og på koncernniveau.

Af juridiske grunde er det ikke muligt i denne rapport at fremlægge alle oplysninger vedrørende non-resident porteføljen. Konkrete oplysninger om kunder og medarbejdere kan ikke offentliggøres. Dette gælder også vurderinger af personer. Tilsvarende er rapporter om mistænkelig aktivitet (Suspicious Activity Reports eller SARs) indgivet til den estiske hvidvaskmyndighed eller andre myndigheder underlagt fortrolighed. Derudover kan oplysninger, hvorover banken udøver "legal privilege", ikke gøres offentligt tilgængelige.

Finansiel regulering har etableret separate kanaler til brug for rapportering og udveksling af information mellem finansielle virksomheder og myndigheder, og Danske Bank vil fortsætte med i videre omfang at dele oplysninger med det danske og det estiske finanstillsyn såvel som andre relevante myndigheder.

1.3 Tilbageblik

Denne rapport ser tilbage på non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial. Porteføljen nedlagt sidst i 2015 (og de sidste konti lukket i starten af 2016). Som led i tilbageblikket beskriver denne rapport de daværende hvidvaskforebyggende procedurer

og it-løsninger i den estiske filial. Rapporten indeholder ikke en beskrivelse af den estiske filials nuværende hvidvaskforebyggelsesprocedurer eller de generelle hvidvaskforebyggelsesprocedurer i Danske Bank-koncernen. Det fremgår af et antal pressemeddelelser såvel som intern rapportering og kommunikation med myndigheder, at Danske Bank har investeret i forbedrede hvidvaskforebyggelsesprocedurer i hele koncernen, herunder den estiske filial, således som det også fremgår af Finanstilsynets afgørelse af 3. maj 2018. Den 26. april 2018 offentliggjorde Danske Bank, at banken ville neddrole sine baltiske aktiviteter og fremover fokusere "udelukkende på at betjene datterselskaber af nordiske kunder og globale selskaber med interesser i Norden".

1.4 Key takeaways

Beskrivelsen af non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial og udviklingen fra erhvervelsen i slutningen af 2006 frem til 2017 omfatter de følgende centrale punkter:

Den estiske filial og non-resident kunder
1. Hvordan den estiske filial blev en del af Danske Bank
I november 2006 offentliggjorde Danske Bank sin erhvervelse af finske Sampo Bank. Erhvervelsen blev endeligt gennemført i februar 2007. Handelen omfattede også Sampo Banks datterselskab i Estland ved navn AS Sampo Pank. Aktiemajoriteten i denne estiske bank var blevet erhvervet af Sampo Bank tilbage i 2000. Sælgeren havde været den estiske centralbank. I 2002 erhvervede Sampo Bank de resterende aktier fra minoritetsaktionærer. Et år efter erhvervelsen, i 2008, blev Sampo Pank i Estland omdannet til en filial af Danske Bank.
2. Markedsandel af non-resident indlån
Der havde været stærke økonomiske bånd mellem de baltiske lande og Rusland. Siden 1990'erne havde Sampo Pank i Estland haft en portefølje af non-resident kunder. Ved udgangen af 2013 tegnede non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial sig for 44 procent af de totale indlån fra non-resident kunder i estiske banker (sammenlignet med en andel på 27 procent i 2007) og ni procent af de totale indlån fra non-resident kunder i baltiske banker (sammenlignet med en andel på 5 procent i 2007).
3. Non-resident porteføljen i den estiske filial
Non-resident porteføljen blev håndteret af en særskilt gruppe medarbejdere, fra 2013 samlet i International Banking-afdelingen og fra marts 2015 i International Banking-divisionen. Non-resident porteføljen bestod til enhver tid af mellem 3.000 og 4.000 kunder. Ved udgangen af 2015 blev International Banking-divisionen nedlagt og non-resident porteføljen nedlagt, og de sidste konti blev lukket i starten af 2016. Over perioden fra 2007 til og med 2015 var der i alt ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen. Disse kunder er alle omfattet af porteføljeundersøgelsen.

4. Andre non-resident kunder i den estiske filial

Den estiske filial havde også non-resident kunder uden for non-resident porteføljen. Disse blev generelt ikke håndteret af den særskilte gruppe medarbejdere, som blev til International Banking-afdelingen og -divisionen. For at sikre fuldstændighed har porteføljeundersøgelsen inddraget alle kunder i den estiske filial med et eller flere non-resident karakteristika, såsom adresse, kontaktoplysninger og ejerskab uden for Estland. Dette har forøget det totale antal kunder omfattet af undersøgelsen til ca. 15.000.

Aktivitet i non-resident porteføljen

5. Høj aktivitet i non-resident porteføljen

Fra 2007 til og med 2015 var der betydelig aktivitet i non-resident porteføljen. De serviceydelser, som filialen tilbød kunderne i non-resident porteføljen, bestod i betalinger og andre transaktioner i forskellige valuta tillige med valuta-lines og handel med obligationer og andre finansielle produkter. Der var ligeledes indlån fra kunder. For så vidt angår non-resident porteføljen, tog filialen ikke nogen kreditmæssig risiko af betydning. Af samme grund var der kun en beskedent kapital allokering til non-resident porteføljen.

6. Betalinger

Kunderne i non-resident porteføljen modtog indgående betalinger, ligesom kunderne foretog udgående betalinger til modtagere uden for non-resident porteføljen. Herudover var der interne overførsler mellem kunder i non-resident porteføljen. Samlet var der for de ca. 10.000 kunder ca. 7,5 millioner betalinger, når der ses bort fra interne overførsler mellem kunderne i non-resident porteføljen (for så vidt angår de 15.000 kunder, udgjorde antallet af sådanne betalinger ca. 9,5 millioner).

7. Flowet gennem non-resident porteføljen

Midler overført fra eksterne parter til kunder i non-resident porteføljen og efterfølgende overført fra sådanne kunder til eksterne modtagere omtales som "flow". I de ni år fra 2007 til og med 2015 udgjorde flowet omregnet til EUR – uanset om der ses på de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen eller på samtlige de 15.000 kunder, som er omfattet af undersøgelsen – ca. EUR 200 milliarder. De hyppigst anvendte valutaer var USD og EUR (med henblik på analyse er alle betalinger blevet konverteret til EUR ved anvendelse af historiske vekselkurser).

Svigtende hvidvaskforebyggelsesprocedurer i den estiske filial

8. Historisk fejlopfattelse af hvidvaskforebyggelsesprocedurer

Den estiske filial havde sin egen it-plattform. Det betød, at filialen ikke var dækket af de samme kundesystemer og den samme transaktions- og risikoovervågning som resten af koncernen, og det indebar tillige, at koncernen ikke havde det samme indblik i filialen som i andre dele af koncernen. Mange dokumenter i den estiske filial,

herunder information om kunder ("KYC"), var affattet på estisk eller russisk. Det var længe opfattelsen i koncernen, at den høje risiko, som non-resident kunderne udgjorde, blev imødegået af egnede hvidvaskforebyggende foranstaltninger.

9. Svigtende hvidvaskforebyggelsesprocedurer konstateres af koncernen i 2014

I begyndelsen af 2014 – efter en whistleblowerhenvendelse og ny rapportering fra Group Internal Audit – blev det konstateret af Danske Bank-koncernen, at den hidtidige forståelse af situationen i den estiske filial havde beroet på en fejlopfattelse. Det blev nu erkendt på koncernniveau, at hvidvaskforebyggelsesprocedurerne i den estiske filial omfattende non-resident porteføljen havde været åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige. Det blev også erkendt, at alle kontrolfunktioner (eller forsvarslinjer) havde svigtet, både i filialen og på koncernniveau. Dette omfattede forretningsmæssige funktioner såvel som Group Compliance & AML og Group Internal Audit. Som påvist af Group Internal Audit i første kvartal 2014 og i en ekstern konsulentrapport i april 2014 gjaldt (i) at der havde været utilstrækkelig viden om kunder, deres endelige ejere og styrende interesser, og midlernes oprindelse, (ii) at screening af kunder og betalinger hovedsagelig havde været foretaget manuelt og havde været mangelfuld, og (iii) at der ikke var reageret forskriftsmæssigt i forhold til mistænkelige kunder og transaktioner.

Mistænkelige kunder og aktivitet

10. Mistænkelige kunder

Porteføljeundersøgelsen har anvendt en risikobaseret tilgang. Et stort antal risikoindikatorer er blevet defineret, og kunder er blevet holdt op imod disse og grupperet. Ved undersøgelsen af kunder er der anvendt en "kunde-for-kunde"-tilgang begyndende med de kunder, som er slået ud på flest risikoindikatorer. Indtil videre er ca. 6.200 kunder blevet undersøgt, og disse kunder er helt overvejende blevet fundet mistænkelige. Næsten alle de ca. 6.200 kunder, der indtil videre er undersøgt, var iblandt de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen.

11. Indgivelse af rapporter om mistænkelig aktivitet

Kunder, der er fundet at have mistænkelige karakteristika eller fundet at have været involveret i visse mistænkelige transaktioner, indberettes til den estiske hvidvaskmyndighed i et aftalt format og i overensstemmelse med estisk lovgivning. Indberetning sker i form af rapporter om mistænkelig aktivitet (SARs). Dette er i tillæg til de rapporter om mistænkelig aktivitet, der historisk blev indgivet af den estiske filial, nemlig vedrørende 653 kunder i non-resident porteføljen (når også de yderligere 5.000 kunder omfattet af undersøgelsen medregnes, udgør antallet af kunder, hvor filialen har indgivet rapporter om mistænkelig adfærd, 760).

12. Mistænkeligt flow

Den omstændighed, at kunder har mistænkelige karakteristika eller har været involveret i betalinger, som er fundet mistænkelige, udgør ikke et grundlag for med rimelig grad af sikkerhed at konkludere, hvor stor en del af flowet der var mistænkeligt. For nogle kunders vedkommende må alle betalinger højst sandsynligt anses for mistænkelige. For så vidt angår andre kunder, er den omstændighed, at de har mistænkelige karakteristika, eller at de har været involveret i visse mistænkelige betalinger, ikke nødvendigvis udtryk for, at alle deres betalinger har været mistænkelige. En "transaktion-for-transaktion"-tilgang er blevet anvendt, og der er ikke tilvejebragt noget nøjagtigt estimat. Samlet set er det forventningen, at en stor del af betalingerne må anses for mistænkelige.

13. Kriminel aktivitet

Den omstændighed, at en kunde eller en transaktion anses for mistænkelig, siger ikke i sig selv noget om, hvorvidt der er begået kriminel aktivitet af kunden eller en anden part. Ved indgivelse af rapporter om mistænkelig aktivitet til hvidvaskmyndigheden, vil denne have mulighed for at indhente yderligere information fra andre kilder og for at indlede en undersøgelse. Statuering af hvidvask kræver bevis for, at de overførte midler er udbytte fra en kriminel handling. Stillingtagen til, hvorvidt dette er tilfældet, vil typisk kræve yderligere oplysninger end dem, som en finansiel institution er i besiddelse af.

14. Intern medvirken

Tidligere og nuværende medarbejdere i den estiske filial og tidligere agenter (personer, som modtog kommission for at formidle kunder til filialen) er blevet undersøgt i relation til foretagelse af mistænkelige handlinger med henblik på at fastslå, hvorvidt de har samarbejdet med kunder i non-resident porteføljen. Undersøgelsen har fundet, at 42 medarbejdere og agenter har været involveret i mistænkelig aktivitet. Dette indberettes til den estiske hvidvaskmyndighed, igen i et aftalt format og i overensstemmelse med estisk lovgivning. Yderligere er otte tidligere ansatte blevet anmeldt til estisk politi af Danske Bank. Det forhold, at der er indgivet rapporter om mistænkelig aktivitet og politianmeldelser, giver ikke grundlag for med rimelig grad af sikkerhed at konkludere, i hvilket omfang kriminel aktivitet i form af intern medvirken rent faktisk har fundet sted.

Begivenheder og advarselstegn

15. Advarselstegn på tidspunktet for erhvervelsen

Kort efter erhvervelsen af Sampo Bank i 2007 havde Danske Bank en reel mulighed for at fastslå, at non-resident porteføljen indebar mistænkelig aktivitet, som ikke var blevet opdaget ved foretagelse af hvidvaskforebyggende procedurer i Sampo Bank i Estland. I 2007 udsendte det estiske finanstilsyn en kritisk inspektionsrapport, og omkring samme tidspunkt modtog Danske Bank på koncernniveau konkret information fra den russiske centralbank via Finanstilsynet. Denne information påpegede

mulig "tax and custom payments evasion" og "criminal activity in its pure form, including money laundering" anslået til "billions of rubles monthly". Danske Bank forpassede imidlertid denne første klare mulighed.

16. Ingen integration af de baltiske banker under koncernens it-plattform

Den estiske filial og de baltiske bankaktiviteter udgjorde kun en lille del af Danske Bank, som var hårdt ramt af udfordringer under finanskrisen, ikke mindst fra 2008. Det år blev planer om at integrere de baltiske bankaktiviteter ind under koncernens it-plattform opgivet, da projektet blev anset for at være for dyrt og ressourcekrævende. Som følge heraf anvendte den estiske filial ikke de hvidvaskforebyggende systemer, som var udviklet på koncernniveau, herunder kundesystemer samt transaktions- og risikoovervågning, og en yderligere konsekvens var, at koncernen kun havde begrænset indsigt i de estiske forretningsaktiviteter.

17. Forretningsmæssig rapportering

I løbet af de mange aktive år som fulgte, blev non-resident porteføljen en veletableret forretning i Danske Bank, om end særegen for Baltikum og den estiske filial. De fleste præsentationer vedrørende den estiske filial indeholdt kun begrænset – eller ingen – information om non-resident porteføljen. Dette var også tilfældet i forhold til drøftelser om strategi trods non-resident porteføljens betydning i relation til den estiske filials profitabilitet. Det estiske finanstillsyn havde i 2009 foretaget en opfølgende undersøgelse, som resulterede i en mindre kritisk rapport sammenlignet med 2007. Denne information blev i forbindelse med, at det danske finanstillsyn i 2012 og 2013 rejste spørgsmål om non-resident porteføljen i Estland, delt med det danske finanstillsyn. Den estiske filial anvendte også et referat fra et møde i 2013 med det estiske finanstillsyn, baseret på information fra filialen, til at betrygge Danske Bank på koncernniveau. Koncernen ser ud til at have tillagt mødereferatet uforholdsmæssig betydning idet mødereferatet var mere nuanceret, end hvad det blev præsenteret som internt i koncernen.

18. Rapportering fra kontrolfunktioner

Indtil 2014 var rapportering vedrørende non-resident porteføljen fra Group Compliance & AML til direktionen og bestyrelsen overordnet set betryggende, ligesom rapporteringen i 2011 til 2013 fra Group Internal Audit generelt var positiv.

19. Afbrydelse af korrespondentbankforhold i 2013

I 2013 bragte en korrespondentbank, som cleared betalinger i USD fra den estiske filial, korrespondentbankforholdet til ophør med henvisning til hvidvaskforebyggelse. Dette udgjorde endnu en reel mulighed for at gøre non-resident porteføljen til genstand for nærmere undersøgelse. Faktisk gav det anledning til en undersøgelse ("business review") af non-resident porteføljen på initiativ af koncernen. Denne undersøgelse blev ikke afsluttet, før den blev overhalet af andre begivenheder i form

af en henvendelse fra en whistleblower, som gav koncernen nye og til dels foruroligende oplysninger. Samtidig blev der i den estiske filial taget initiativer for at styrke overvågningen.

20. Reaktionen på whistleblower og Group Internal Audit i 2014

Det var en henvendelse fra en whistleblower fra den estiske filial i slutningen af 2013 og efterfølgende rapportering fra Group Internal Audit i starten af 2014, som fik koncernen til at indse, at de hvidvaskforebyggende procedurer i den estiske filial havde været åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige, og at alle tre forsvarslinjer, både i filialen og på koncernniveau, havde svigtet. Som følge af denne erkendelse, blev der iværksat handlinger på koncernniveau i relation til non-resident porteføljen. Få måneder senere var det dog tilsyneladende opfattelsen i koncernen, at situationen var kommet under kontrol, og at kritiske bemærkninger fra Group Internal Audit samt et eksternt konsulentfirma og senere det estiske finanstillsyn hovedsagelig angik historiske forhold. Denne opfattelse påvirkede rapporteringen til direktionen og bestyrelsen, som begge atter blev betrygget, uden at der var grundlag herfor. Herudover skete der ingen rapportering af forholdene til myndighederne.

21. Utilstrækkelige handlinger i 2014

De handlinger, som faktisk blev iværksat i 2014, viste sig at være utilstrækkelige herunder med et antal processer, som ikke blev bragt til ende. For det første blev de påstande, som whistlebloweren var fremkommet med, ikke ordentligt undersøgt. Mere generelt var fokus hovedsagelig på procedurer i modsætning til imødegåelse af reelle og konkrete risici relateret til den stadig aktive non-resident portefølje. En undtagelse var en gennemgang af virksomhedskunderne (selskaber) i Non-Resident Porteføljen ("customer review"), som blev foretaget af filialen selv, men også denne øvelse viste sig at være utilstrækkelig.

22. Processen frem til lukning af non-resident porteføljen i 2015

I første halvdel af 2015 synes den estiske filial at have haft planer om at kunne beholde størstedelen af kunderne i non-resident porteføljen. Tilsyneladende var det planen til trods for vedtagelsen af en ny politik vedrørende serviceringen af non-resident kunder, hvorefter kunder skulle have "legitime grunde" til at gøre forretninger i Baltikum, og hvorpå bestyrelsen havde fæstet lid i forbindelse med fastlæggelsen af en ny strategi for de baltiske bankaktiviteter. En egentlig afvikling blev først iværksat – og stort set gennemført – i anden halvdel af 2015 efter afbrydelse af de tilbageværende korrespondentbankforhold vedrørende dollarclearing og et forløb med det estiske finanstillsyn efter den stærkt kritiske inspektionsrapport i december 2014.

23. Analyse og rapportering vedrørende non-resident porteføljen i 2017

I 2017 begyndte Danske Bank at undersøge non-resident porteføljen nærmere som følge af mediedækning. Der blev indsamlet oplysninger i en proces, som til dels var

kaotisk, og som ikke efterlod megen tid til analyse. Rapporteringen i den forbindelse var på visse punkter mangelfuld, herunder i relation til såvel bestyrelsen som Finanstilsynet.

Ansvar

24. Enkeltpersoners overholdelse af juridiske forpligtelser

Med hensyn til non-resident porteføljen viser undersøgelsen, at et antal tidligere og nuværende medarbejdere, både i den estiske filial og på koncernniveau, i perioden fra 2007 til 2017 ikke levede op til de juridiske forpligtelser, der fulgte af deres ansættelsesforhold i banken. De fleste af disse medarbejdere er ikke længere ansat i banken. For så vidt angår medarbejdere, som fortsat er ansat i banken, har banken oplyst os om, at passende tiltag er blevet eller vil blive taget. Vi kan ikke dele en vurdering af en person, medmindre den pågældende anmoder os om det. Vi er blevet anmodet af bestyrelsen, bestyrelsesformanden og den administrerende direktør om at dele vurderingerne af dem. Som det fremgår af vurderingerne, har bestyrelsen, bestyrelsesformanden og den administrerende direktør ikke brudt deres juridiske forpligtelser i forhold til banken.

1.5 Rapportens opbygning

Den resterende del af denne rapport indledes med en gennemgang af relevant lovgivning og praksis vedrørende forebyggelse af hvidvask (afsnit 2). Herefter følger en beskrivelse af den metode, der er anvendt i henholdsvis porteføljeundersøgelsen og ansvarsundersøgelsen (afsnit 3 og 4). Derefter beskrives non-resident porteføljen i tal (afsnit 5). Dernæst gives en oversigt over de utilstrækkelige hvidvaskprocedurer i den estiske filial (afsnit 6), og dette afsnit efterfølges af mere detaljerede oplysninger om mistænkelige aktivitet og kriminel aktivitet (afsnit 7) samt mulig intern medvirken (afsnit 8). Disse afsnit rejser spørgsmål om, hvorfor de utilstrækkelige hvidvaskforebyggelsesprocedurer ikke blev opdaget på et tidligere stadie, og det mere generelle spørgsmål om, hvorfor Danske Bank havnede i denne situation. Herefter følger en oversigt over hændelsesforløbet (afsnit 9). Det sidste afsnit angår individuelt ansvar (afsnit 10).

Denne rapport er udfærdiget på engelsk og dansk. I tilfælde af uoverensstemmelse er den engelske version gældende.

2. Hvidvasklovgivning og -praksis

Non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial skal forstås på baggrund af gældende hvidvasklovgivning og de betingelser, som den estiske filial blev drevet under.

2.1 Hvidvasklovgivning

EU-direktiv 2005/60 ("det tredje hvidvaskdirektiv") blev implementeret i estisk lovgivning den 28. januar 2008 i form af den estiske hvidvasklov ("Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act" – ("MLTFPA")).

I henhold til denne lovgivning var finansielle virksomheder forpligtede til at foretage kundelegitimationsprocedurer, f.eks. ved etablering af et kundeforhold eller mistanke om hvidvask (eller finansiering af terrorisme) uden hensyn til eventuelle fravigelser, fritagelser eller tærskler, der ellers måtte undtage den finansielle virksomhed fra at foretage kundelegitimationsprocedurer. Kundelegitimationsprocedurerne indebar bl.a. en forpligtelse til at foretage identifikation af kunden (og hvor relevant den reelle ejer) og til at indhente oplysninger om forretningsforbindelsens formål og tilsigtede omfang. Forpligtelsen til at foretage kundelegitimationsprocedurer omtales også som krav om kundekendskabsprocedurer ("KYC"). Finansielle virksomheder var forpligtede til at foretage skærpede kundelegitimationsprocedurer i situationer, som efter deres karakter indebar en forhøjet risiko for hvidvask (eller finansiering af terrorisme).

Finansielle virksomheder skulle foretage løbende kontrol af forretningsforbindelserne med hver enkelt kunde, herunder foretage en nærmere granskning af transaktioner. Formålet hermed var at sikre, at de foretagne transaktioner stemte overens med virksomhedens viden om kunden og kundens forretnings- og risikoprofil, herunder om nødvendigt midlernes oprindelse.

Underretningspligten var et andet vigtigt element i den lovgivningsmæssige regulering. Hvis en finansiell virksomhed havde kendskab til, mistanke om eller rimelig grund til at formode, at en kunde var involveret i hvidvask (eller finansiering af terrorisme), skulle der ske underretning til hvidvaskmyndigheden, dvs. et offentligt retshåndhævelsesagentur, i form af en rapport om mistænkelig aktivitet.

I forbindelse med den estiske hvidvasklov udstedte den estiske hvidvaskmyndighed i januar 2008 vejledende retningslinjer vedrørende karakteristikaene ved transaktioner med mistanke om hvidvask (en opdateret version blev udstedt i 2011 med den eneste ændring, at den anvendte valuta blev ændret fra EEK til EUR grundet indførelsen af euroen i Estland). Ifølge de vejledende retningslinjer inkluderede de typiske grunde til mistanke blandt andet:

- kontantindbetalinger på kundens konto, som skal bruges til at købe værdipapirer eller derivater;
- enkelt usædvanlig stor national eller international betaling, der ikke svarer til almindelig omsætning på konto og/eller ikke er tilstrækkelig berettiget;

- store betalinger (EKK 200.000 [EUR 15.000 ifølge 2011-vejledningen]) og/eller mindre lejlighedsvis betalinger med kunder i banker beliggende i territorier med større hvidvaskrisici.

Efterfølgende udstedte den estiske hvidvaskmyndighed nye versioner af de vejledende retningslinjer i 2013 og 2015. Disse retningslinjer indeholdt tilsvarende principper, men udstak mere detaljerede krav til underretning.

Derudover var finansielle virksomheder forpligtede til at opbevare oplysninger og dokumenter indsamlet som led i kundelegitimationsprocedurer samt undersøgelser af forretningsforbindelser og transaktioner i en periode på mindst fem år.

For at forhindre hvidvask (og terrorfinansiering) var de finansielle virksomheder også forpligtet til at udarbejde tilstrækkelige og egnede politikker og procedurer for kundelegitimation, underretning, opbevaring af registreringer, intern kontrol, risikovurdering, risikostyring, kontrol med overholdelsen af de relevante forskrifter og kommunikation.

For at sikre en tilfredsstillende kultur i finansielle virksomheder med hensyn til foretagelse af hvidvaskforebyggende foranstaltninger skulle finansielle virksomheder tilvejebringe undervisnings- og træningsprogrammer for relevante medarbejdere for at gøre det muligt for dem at genkende aktiviteter, der potentielt kunne være relateret til hvidvask (eller finansiering af terrorisme).

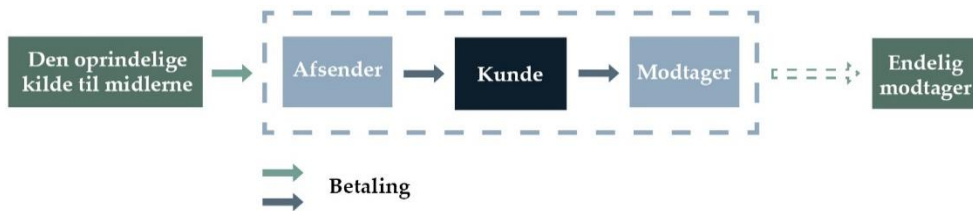
Som supplement til den estiske hvidvasklov har det estiske finanstilsyn udstedt yderligere regulatoriske vejledende retningslinjer for finansielle virksomheder vedrørende yderligere foranstaltninger med henblik på forebyggelse af hvidvask.

Principper svarende til de ovenfor nævnte gjaldt også i Estland før implementeringen af det tredje hvidvaskdirektiv i januar 2008, omend i mindre udstrækning. Med implementeringen af det tredje hvidvaskdirektiv i estisk lovgivning blev forpligtelserne for finansielle virksomheder skærpet betydeligt.

2.2 Hvidvaskpraksis og tilgængelig information for en finansiell virksomhed

Blandt forpligtelserne beskrevet i afsnit 2.1 skal finansielle virksomheder samle information om, bl.a., deres kunders identitet, deres forretningsformål og tilsigtede omfang. Derudover skal finansielle virksomheder foretage løbende overvågning af deres kunder og indberette mistænkelige aktivitet til hvidvaskmyndigheden. Overholdelse af disse forpligtelser kræver ikke, at finansielle virksomheder konkluderer eller fastslår, hvorvidt kriminelle handlinger eller lovovertrædelser er blevet begået.

I håndteringen af betalinger for sine kunder, har den estiske filial ikke nødvendigvis adgang til information om den oprindelige kilde, hvorfra midlerne hidrører eller om den endelige modtager af midlerne. Dette kan beskrives ved følgende illustration af en kæde af betalinger igennem den estiske filial:

I illustrationen har den estiske filial mulighed for at se de parter, som befinder sig inden for den stiplede kasse. For så vidt angår en betaling til en kunde i den estiske filial fra en ekstern afsender vil den estiske filial have information om den eksterne afsender (såvel som filialens egen kunde). Denne information kan indeholde navnet og landet på afsenderens bank, information om afsenderen, betalingens værdi og en beskrivelse af betalingen. For så vidt angår en betaling fra en kunde i den estiske filial til en ekstern modtager vil den estiske filial, i tilknytning til betalingen, tilsvarende modtage information om den eksterne afsender (såvel som filialens egen kunde). Dette kan omfatte navnet og landet på modtagerens bank, information om modtageren, betalingens værdi og en beskrivelse af betalingen. Disse led i betalingskæden er illustreret ved den stiplede kasse ovenfor og viser, at den estiske filials viden meget vel kan være begrænset til information om det tidligere og efterfølgende led i en betalingskæde. Som følge heraf har den estiske filial, hvor filialens kunde ikke er den oprindelige kilde til midlerne eller den endelige modtager (markeret med grønt), ikke nødvendigvis information om den oprindelige kilde til midlerne eller den endelige modtager af midlerne.

Da hvidvask angår transaktioner, der involverer udbytte fra kriminelle handlinger, vil selv en finansiell virksomhed, der lever op til alle lovkrav, sjældent have adgang til oplysninger, der gør det muligt at konstatere, hvorvidt det reelt er kriminelle handlinger, der har genereret det pågældende udbytte. Dette kan beskrives ved anvendelse af følgende analysemodel (som alene tjener til illustration):

Ved indgivelse af en rapport om mistænkelig aktivitet til den relevante hvidvaskmyndighed har hvidvaskmyndigheden mulighed for at samle information, som supplerer den information, som er indgivet af den indberettende finansielle virksomhed. Sådan yderligere information vil blive samlet med henblik på at fastslå, hvorvidt det er kriminelle handlinger, som har genereret de omhandlede midler, dvs. hvorvidt hvidvask kan have fundet sted via transaktionerne. Den relevante hvidvaskmyndighed vil være i stand til at samle sådan yderligere information ved anvendelse af andre midler end

de, der er tilgængelige for en finansiel virksomhed, f.eks. gennem afhøringer eller udveksling af information med andre myndigheder, herunder udenlandske myndigheder.

3. Porteføljeundersøgelsen

Formålet med nærværende afsnit er at beskrive den metode, som er anvendt i forbindelse med af flere tusinde kunder og millioner af transaktioner såvel som kundernes handelsaktivitet. Danske Banks bestyrelse gav formelt mandat til undersøgelsen den 8. december 2017.

3.1 Formål og afgrænsning

Porteføljeundersøgelsen undersøger den estiske filials nu lukkede non-resident portefølje i perioden fra Danske Banks erhvervelse af Sampo Pank i 2007 frem til lukningen af non-resident porteføljen i slutningen af 2015 (med lukning af de sidste konti i begyndelsen af 2016). Det primære formål med porteføljeundersøgelsen er at undersøge kunderne i non-resident porteføljen og disses betalingstransaktioner og handelsaktiviteter i perioden fra 2007 indtil begyndelsen af 2016. De medarbejdere og agenter i den estiske filial, som administrerede non-resident porteføljen eller på anden måde kunne have været involveret, er også omfattet af undersøgelsen med henblik på at afdække eventuel intern medvirken.

3.2 Den overordnede fremgangsmåde for porteføljeundersøgelsen

Porteføljeundersøgelsen foretages under tilsyn, instruktion og ledelse af Bruun & Hjejle Advokatpartnerselskab ("Bruun & Hjejle") for at sikre, at undersøgelsen er objektiv og grundig. "Objektiv" betyder, at undersøgelsen varetages af Bruun & Hjejle, således at den ikke ville kunne påvirkes af modstridende interesser internt i banken eller på anden vis. "Grundig" betyder, at undersøgelsen søger at afdække alle omstændigheder, der potentielt kan have betydning for undersøgelsen uanset konsekvenserne. Danske Advokater har udarbejdet en vejledning vedrørende advokatundersøgelser, hvoraf fremgår, at en "uvildig" undersøgelse er begrænset til at angå undersøgelser foretaget af advokatfirmaer, som ikke fast benyttes af den virksomhed, der er genstand for undersøgelsen. Danske Banks bestyrelse har ikke forud for iværksættelsen af de igangværende undersøgelser benyttet Bruun & Hjejle som advokat, men Bruun & Hjejle rådgiver Danske Bank i andre sager. Selv om undersøgelsen således ikke opfylder kravene for at kunne anses for "uvildig", er undersøgelsen foretaget i overensstemmelse med de hovedprincipper, som Danske Advokater har fastlagt for uvildige undersøgelser. Med henblik på at undgå misforståelser er undersøgelsen ikke præsenteret som (fuldstændigt) "uafhængig", uanset at Bruun & Hjejle selvsagt har efterlevet kravene til uafhængighed som fastsat i de advokatetiske regler vedtaget af Advokatrådet.

På grundlag af Bruun & Hjejles instruktioner har undersøgelsen været udført – og udføres fortsat – af Danske Banks Compliance Incident Management team i samarbejde med tekniske eksperter fra konsulentvirksomhederne PricewaterhouseCoopers Statsautoriseret Revisionspartnerselskaber (PwC) og Ernst & Young P/S (EY). Den internationale datasoftwarevirksomhed Palantir Technologies Inc. ("Palantir") har anvendt sin softwareplatform til at integrere og muliggøre analyse af de omfattende mængder af kunde-, transaktions- og handelsdata, som har været tilgængelig. CERTA Intelligence & Security A/S ("CERTA") har tillige assisteret med undersøgelsen.

3.3 Fremgangsmåde ved undersøgelsen af kunder

3.3.1 *Indsamling af data og anden information samt overførsel heraf til Palantirs softwareplatform*

Den estiske filials IT-afdeling har bistået med at identificere tilgængelige data (kilder og tabeller) af relevans for undersøgelsen, hvorefter de identificerede data er indsamlet fra forskellige datakilder i Danske Banks systemer. Disse data indeholder både kunde- og transaktionsdata, herunder data for 87 millioner betalinger over en periode på ti år vedrørende alle kunder i den estiske filial. Efterfølgende er de identificerede data overført fra den estiske filial til Palantirs softwareplatform med henblik på at opbevare, strukturere og gøre det muligt for porteføljeundersøgelsen at undersøge disse data. De indsamlede data blev herefter konverteret til læsbare og søgbare data til brug for porteføljeundersøgelsens nærmere analyse heraf. Videre er også eksterne data fra andre kilder end den estiske filial blev identificeret, indsamlet og overført til softwareplatformen.

3.3.2 *Definition og identifikation af kunderne omfattet af undersøgelsen*

Kunderne, som er omfattet af undersøgelsen, er i første række de kunder, som anses for at have udgjort en del af non-resident porteføljen i perioden fra 2007 frem til lukningen af non-resident porteføljen. Kunderne er identificeret på grundlag af lister, som undersøgelsen har modtaget fra den estiske filial. I tillæg hertil har porteføljeundersøgelsen anvendt en bredere definition i relation til alle kunder i den estiske filial for at identificere og inddrage alle kunder med non-resident karakteristika som eksempelvis adresse, kontaktoplysninger eller ejerskab uden for Estland, som var aktive i perioden fra 1. januar 2007 til 31. januar 2016 (med en eller flere transaktioner) for at sikre, at alle potentielt mistænkelige aktiviteter som kan henføres til non-resident kunder undersøges. Alle disse kunder er omfattet af undersøgelsen.

3.3.3 *Definition, anvendelse og gruppering af risikofaktorer med henblik på identifikation og prioritering af kunder omfattet af undersøgelsen*

Porteføljeundersøgelsen har udarbejdet et antal risikofaktorer, som er anvendt på de af undersøgelsen omfattede kunder for at identificere de mest risikobetonede. Porteføljeundersøgelsen har efterfølgende grupperet risikofaktorerne og de kunder, som er slået ud på flest risikofaktorer, og porteføljeundersøgelsen har iværksat et antal undersøgelser af kunde grupperne. Anvendelsen af risikofaktorer har muliggjort en prioritering af undersøgelserne af kunderne. I tillæg hertil har porteføljeundersøgelsen også iværksat et antal undersøgelser af kunder med forbindelse til hvidvaskaktiviteter, der har været omtalt i medierne m.v.

3.3.4 *Undersøgelse af kunder omfattet af undersøgelsen*

Porteføljeundersøgelsen omfatter undersøgelser af kunderne ved at gennemgå og foretage adskillige søgninger i de tilgængelige data i Palantirs softwareplatform. Undersøgelsen omfatter også screeninger i forhold til sanktionslister. I øvrigt – og som også nævnt ovenfor – har porteføljeundersøgelsen foretaget undersøgelser af kunder med forbindelse til hvidvaskaktiviteter, der har været omtalt i medierne, m.v.

3.3.5 *Fastlæggelse af, hvorvidt de undersøgte kunders karakteristika eller aktiviteter skal anses for mistænkelige*

Porteføljeundersøgelsen har løbende besluttet, om kunder kan anses for mistænkelige. I overensstemmelse med hvidvasklovgivningen er kunder blevet anset for mistænkelige, hvis undersøgelsen har identificeret en mistanke, og det ikke har været muligt for porteføljeundersøgelsen at afkræfte denne mistanke.

3.3.6 *Løbende indberetning af observationer til relevante myndigheder*

På grundlag af beslutningerne om, hvorvidt kunder kan anses for mistænkelige, har porteføljeundersøgelsen foretaget indberetning (eller er undervejs med at foretage indberetning) til den estiske hvidvaskmyndighed i form af rapporter om mistænkelig aktivitet i overensstemmelse med den estiske hvidvasklovgivning. Rapporter om mistænkelig aktivitet er indgivet i et format, som er aftalt med den estiske hvidvaskmyndighed, og undersøgelsen har en løbende dialog med den estiske hvidvaskmyndighed herom.

3.3.7 *Udestående undersøgelser*

På det nuværende grundlag har porteføljeundersøgelsen opnået en god forståelse af non-resident porteføljen, men der udestår fortsat undersøgelser i relation til konkrete kunder. Indtil videre er de ca. 6.200 kunder, som er slået ud på flest risikofaktorer blevet undersøgt. Der er dermed ca. 8.800 kunder (dem, som er slået ud på færrest risikofaktorer), hvor en gennemgang er udestående. Videre udestår en analyse i relation til screening af kunder imod sanktionslister og analyse af handelsaktiviteter. Oplysninger vedrørende konkrete kunder videregives alene til myndighederne. Så længe undersøgelsen pågår, er konklusionerne foreløbige og kan være genstand for ændringer.

3.4 **Fremgangsmåde vedrørende medarbejdere og agenter (potentielt intern medvirken)**

3.4.1 *Identifikation af kunder og agenter omfattet af undersøgelsen*

Porteføljeundersøgelsen har identificeret et antal medarbejdere (både tidligere og nuværende), som historisk har arbejdet med non-resident porteføljen. De er alle omfattet af undersøgelsen. Porteføljeundersøgelsen har endvidere identificeret andre medarbejdere (både tidligere og nuværende) fra andre afdelinger og divisioner, for hvilke det tillige er relevant at overveje mulig intern medvirken på grund af de ansattes funktioner. I alt er mere end 100 medarbejdere (både tidligere og nuværende) omfattet af undersøgelsen. Derudover er 25 tidligere agenter antaget af den estiske filial også omfattet af undersøgelsen.

3.4.2 *Undersøgelse af medarbejdere og agenter omfattet af undersøgelsen*

Porteføljeundersøgelsen gennemgår medarbejdere og agenter omfattet af undersøgelsen ved søgning i data, der er tilgængelige for undersøgelsen, om medarbejderne og agenterne og ved foretagelse af søgninger i offentligt tilgængelige oplysninger. CERTA bistår hermed.

3.4.3 *Rapporter om mistænkelige aktiviteter*

Porteføljeundersøgelsen har løbende taget stilling til, om medarbejdere og agenter skal anses for mistænkelige. I overensstemmelse med hvidvasklovgivningen er medarbejdere og agenter blevet anset for mistænkelige, hvis en mistanke er blevet identificeret, som det ikke har været muligt for porteføljeundersøgelsen at afkræfte.

I løbet af undersøgelsen har porteføljeundersøgelsen indgivet (eller er undervejs med at blive indgivet) rapporter om mistænkelig aktivitet vedrørende medarbejdere og agenter. Rapporter om mistænkelige aktivitet er indgivet til den estiske hvidvaskmyndighed i et format aftalt med den estiske hvidvaskmyndighed, og der er en løbende dialog med den estiske hvidvaskmyndighed herom.

3.4.4 *Politianmeldelse*

Hvis yderligere information om medarbejdere eller agenter identificeres, som indikerer, at en medarbejder eller agent har udvist mistænkelig aktivitet i en sådan grad, at strafbare handlinger må anses for sandsynlige, overvejer undersøgelsen muligheden for indgivelse af politianmeldelse.

3.4.5 *Udestående undersøgelser*

Undersøgelsen af medarbejdere og agenter omfattet af undersøgelsen fortsætter i en løbende dialog med de relevante myndigheder, herunder den estiske hvidvaskmyndighed. Så længe undersøgelsen fortsat er i gang, er konklusionerne foreløbige og kan være genstand for ændringer.

4. Ansvarsundersøgelsen

Formålet med dette afsnit er at beskrive den anvendte metode i ansvarsundersøgelsen, som omfattede tusinder af dokumenter og millioner af mails såvel som et stort antal interviews med relevante personer. Danske Banks bestyrelse gav formelt mandat til undersøgelsen den 8. december 2017.

4.1 Formål og afgrænsning

Formålet med ansvarsundersøgelsen har været at undersøge potentielt institutionelt og individuelt ansvar som følge af handlinger og undladelser foretaget af personer i Danske Bank, som kan have undladt at identificere, videregive information om eller standse mistænkelige aktiviteter i relation til non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial. Formålet med ansvarsundersøgelsen har også været at danne grundlag for beslutninger i Danske Banks bestyrelse. Grundlaget herfor har været en detaljeret beskrivelse af faktum, her præsenteret som en kronologisk gennemgang af begivenheder. Denne beskrivelse af faktum kan analyseres og vurderes fra forskellige vinkler. Ansvarsundersøgelsen indeholder vores vurderinger, der som anført i afsnit 10.1 er baseret på retsregler og retlige standarder.

4.2 Den overordnede fremgangsmåde for ansvarsundersøgelsen

Ansvarsundersøgelsen er foretaget af Bruun & Hjejle med henblik på at sikre, at undersøgelsen var objektiv og grundig. Der henvises til afsnit 3.2 ovenfor vedrørende forståelsen af disse begreber og Bruun & Hjejles rolle. Som en del af undersøgelsen engagerede Bruun & Hjejle Promontory, som er blevet instrueret i at indsamle og gennemgå materiale i samarbejde med Bruun & Hjejle. Ved færdiggørelsen blev undersøgelsen af Bruun & Hjejle anset for objektiv og grundig.

4.3 Fremgangsmåde

4.3.1 *Indsamling og gennemgang af dokumenter*

Med bistand fra Promontory har Bruun & Hjejle anmodet om, indsamlet og gennemgået materiale fra Danske Bank. Adskillige anmodninger om information og dokumenter blev fremsat med henblik på, at ansvarsundersøgelsen kunne modtage al potentielt relevant information og dokumentation. Danske Bank leverede de efterspurgte dokumenter fra forskellige afdelinger og enheder i både Danmark og Estland. Undersøgelsen krævede en aktiv indsats fra Danske Bank i forbindelse med udlevering af dokumentation. Samtidig blev der af Bruun & Hjejle og Promontory taget skridt for at sikre, at ansvarsundersøgelsen var fyldestgørende. Information fra dokumenter og materialer m.v. førte i løbet af undersøgelsen til anmodning om yderligere dokumenter, materiale, mailkonti m.v., alt med henblik på at udfylde konstaterede huller i informationen og sikre en grundig undersøgelse. I alt har ansvarsundersøgelsen indsamlet, gennemgået og vurderet over 12.000 dokumenter. Danske Bank har erklæret at, så vidt banken er bekendt, er alle relevante dokumenter, alt materiale og alle informationer i bankens besiddelse blevet udleveret til brug for ansvarsundersøgelsen

4.3.2 *Indsamling og gennemgang af mails*

Som led i ansvarsundersøgelsen fik Bruun & Hjejle adgang til mailkonti tilhørende udvalgte nuværende og tidligere medarbejdere i Danske Bank. Ansvarsundersøgelsen fik adgang til over 40 mailkonti, der i alt indeholdt flere end otte millioner mails, dokumenter, kalenderinvitationer m.v., som Bruun & Hjejle, sammen med Promontory, gennemsøgte med henblik på at finde relevante oplysninger. Mailsøgningerne blev planlagt og udført med både brede og specifikke søgeord for at identificere oplysninger af relevans for undersøgelsen. Mailsøgningerne blev tilrettelagt med det formål at indskrænke antallet af mails til et håndterbart antal, som blev gennemgået og vurderet med henblik på at fastslå deres relevans for ansvarsundersøgelsen. Betydelige fund blev modtaget, gennemgået og vurderet særskilt. Ansvarsundersøgelsen eksporterede mere end 3.700 mails, dokumenter m.v. Danske Bank har erklæret at, så vidt banken er bekendt, er alle tilgængelige mailkonti, hvortil der er anmodet om adgang, blevet udleveret til brug for ansvarsundersøgelsen.

4.3.3 *Forberedelse og gennemførelse af interviews*

Bruun & Hjejle har, med bistand fra Promontory, afholdt interviews med medarbejdere, herunder medlemmer af direktionen og medlemmer af bestyrelsen, både nuværende og tidligere. 49 personer er blevet interviewet, og 74 interviews afholdt som led i undersøgelsen. Alle interviews er blevet afholdt i overensstemmelse med retssikkerhedsmæssige principper.

4.3.4 *Vurderinger*

Baseret på al den indsamlede information, de afholdte interviews og observationer, har Bruun & Hjejle foretaget en vurdering af potentielt institutionelt og individuelt ansvar. Alle personer, der har været genstand for en individuel ansvarsbedømmelse, har haft lejlighed til at gennemgå et udkast til bedømmelsen sammen med relevant materiale. Derudover har andre personer med kendskab til begivenheder af relevans for ansvarsundersøgelsen haft lejlighed til at gennemgå relevant materiale. Modtagne kommentarer og ændringsforslag er efterfølgende blevet evalueret og gengivet, hvor det fandtes relevant.

4.3.5 *Det danske finanstilsyns undersøgelse*

I september 2017 iværksatte det danske finanstilsyn en undersøgelse af Danske Banks ledelse og styring i relation til hvidvasksagen i den estiske filial. Efter modtagelsen af det danske finanstilsyns foreløbige vurdering den 21. december 2017, bad Danske Banks bestyrelse Bruun & Hjejle om at udarbejde et skriftligt svar til det danske finanstilsyn for at undgå interessekonflikter og for at gøre de oplysninger, som allerede var indsamlet som led i undersøgelsen, tilgængelige for finanstilsynet. Bruun & Hjejle udarbejdede, sammen med Promontory, de svar, som blev sendt den 7. februar og 26. marts 2018 af bankens bestyrelse og direktion. Som svar på en række udkast til afgørelser fra det danske finanstilsyn i løbet af april og maj 2017 udarbejdede Bruun & Hjejle yderligere svar til finanstilsynet på foranledning af Danske Banks bestyrelse. Bruun & Hjejle delte undersøgelsens foreløbige konklusioner vedrørende faktum med

det danske finanstilsyn, og sammenlignede disse med det danske finanstilsyns konklusioner vedrørende faktum. Derudover delte Bruun & Hjejle sine synspunkter vedrørende nogle påtænkte processuelle beslutninger, som fremgik af finanstilsynets udkast til afgørelse. Bruun & Hjejle gjorde dette med henblik på at sikre overholdelse af retstatsprincippet til fordel for alle interessenter. I sidste ende fulgte det danske finanstilsyn Bruun & Hjejles forslag til den processuelle fremgangsmåde, således som dette er reflekteret i finanstilsynets afgørelse af 3. maj 2018.

5. Non-resident porteføljen

Dette afsnit indeholder en beskrivelse af den lukkede non-resident portefølje i Danske Banks estiske filial.

5.1 Oversigt

Siden Danske Banks erhvervelse af den estiske filial har filialen bestået af flere divisioner, der hver især refererede til filialdirektøren. Inden for hver division har der været en eller flere afdelinger.

Non-resident porteføljen dækkede over de non-resident kunder, der blev betjent af en separat medarbejdergruppe i den estiske filial (relationship managers og andre). Filialen havde også visse non-resident kunder, der ikke var omfattet af non-resident porteføljen, ligesom den praktiske virkelighed indebar forskellige nuancer, herunder at der var non-resident kunder, der blev overført til andre afdelinger i filialen.

I juni 1998 blev afdelingen International Banking oprettet i den estiske filial med en portefølje af non-resident kunder, dvs. non-resident porteføljen. Afdelingen blev i maj 2007 integreret i Private Banking-afdelingen, der lå i Personal and Retail Banking-divisionen, som betjente både resident og non-resident kunder. I slutningen af 2012 blev den estiske filial omstruktureret, og Private and International Banking-afdelingen blev omdøbt til International & Private Banking-divisionen, som fortsat både indeholdte resident og non-resident kunder. I begyndelsen af 2013 blev der oprettet to separate afdelinger inden for International and Private Banking-divisionen; Private Banking-afdelingen og International Banking-afdelingen. Den sidstnævnte afdeling administrerede non-resident porteføljen. I marts 2015 blev Private Banking-afdelingen flyttet til den nyoprettede Private Banking-division, og International & Private Banking-divisionen blev omdøbt til International Banking-divisionen. I slutningen af 2015 blev International Banking-divisionen nedlagt.

De serviceydelser, som blev tilbudt til kunder i non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial, bestod ikke kun i betalinger og andre transaktioner i forskellige valutaer, men også af valuta-lines ("FX lines") og handel med obligationer og værdipapirer. Kunderne i non-resident porteføljen blev kun i ubetydeligt omfang tilbudt kreditfaciliteter.

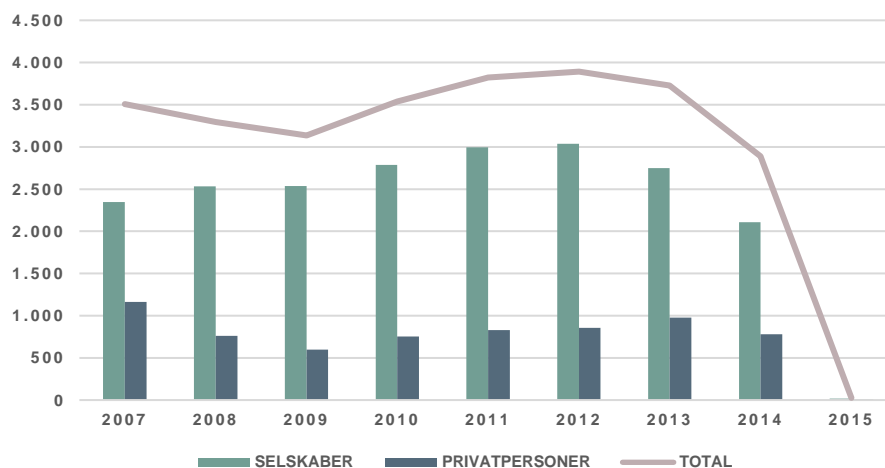
Kunder i non-resident porteføljen var både privatpersoner og selskaber. Et lille antal kunder var ikke-regulerede enheder, der fungerede som mellemmand ved at tilbyde internationale betalingsløsninger til ukendte slutkunder i Rusland og andre SNG-lande.

5.2 Antallet af kunder

Kunderne i non-resident porteføljen var ikke de samme i hele perioden fra 2007 til og med 2015. Nogle kunder forlod porteføljen, mens andre kom til. International Banking-afdelingen (senere -divisionen), som blev etableret i 2013, førte lister over sine kunder. Tilsvarende lister eksisterede ikke for perioden forud for 2013, men sådanne lister er blevet udarbejdet af den estiske filial ved anvendelse af samme metode som den, der

blev anvendt fra 2013 og frem, dvs. kunder, som blev betjent af en relationship manager fra International Banking-afdelingen (senere -divisionen), hvis denne afdeling havde eksisteret forud for 2013. Ifølge de tilvejebragte lister var det samlede antal kunder i non-resident porteføljen ca. 10.000 i perioden fra 2007 til lukningen i 2015. Dette antal indeholder også passive kunder.

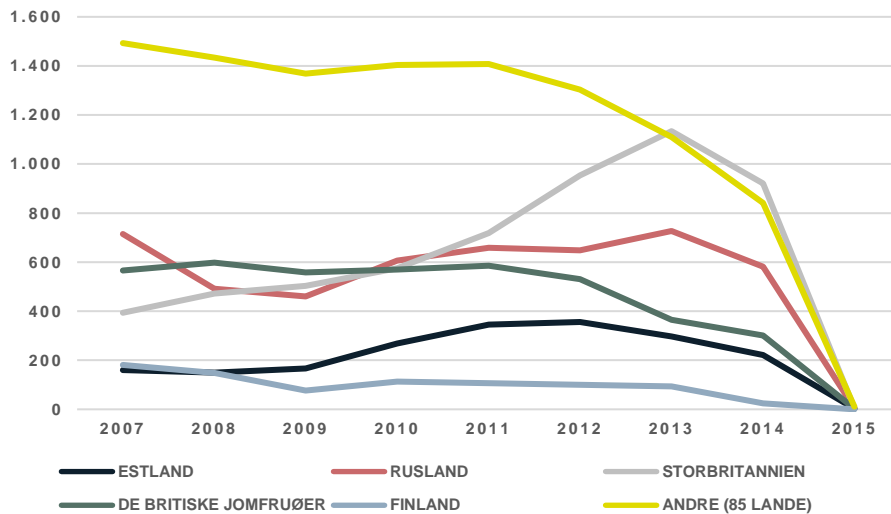
Nedenfor følger en illustration af udviklingen over tid i non-resident porteføljen (antal kunder i non-resident porteføljen ved udgangen af hvert år):

Som det fremgår, udviklede antallet af kunder i non-resident porteføljen sig fra at være ca. 3.500 ved udgangen af 2007, til ca. 3.900 kunder ved udgangen af 2013 og til ca. 3.750 ved udgangen af 2013 til kun nogle få kunder ved udgangen af 2015, hvor International Banking-divisionen blev lukket. Nogle af kunderne i non-resident porteføljen forblev kunder i den estiske filial, da International Banking-divisionen blev lukket (efter en nærmere undersøgelse af kunderne), men da som del af enten Private Banking eller Corporate Banking.

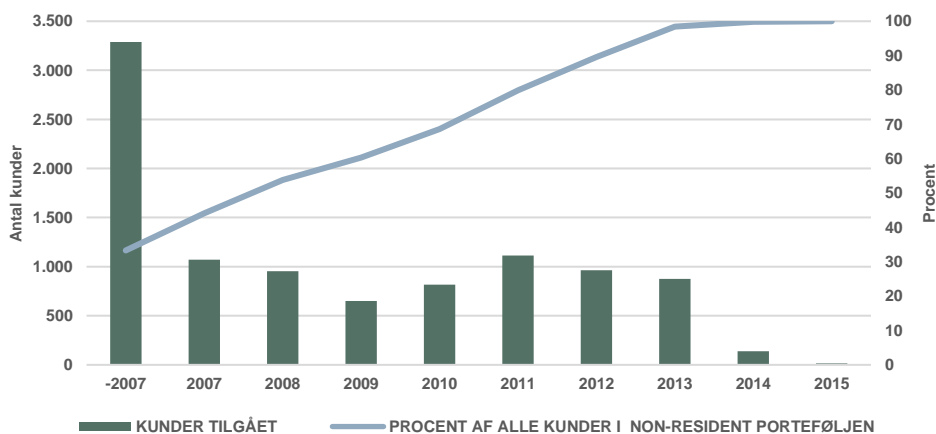
Kunderne i non-resident porteføljen udgjorde mellem 2 og 4 % af det samlede antal kunder i den estiske filial hvert år.

Den geografiske fordeling af kunderne i non-resident porteføljen ændrede sig over tid. I alt kom kunderne fra 90 lande opgjort på grundlag af kundernes registrerede opholdsstatus (f.eks. privatpersoners postadresse og selskabers indregistreringsland, hvoraf de tre primære lande var Rusland, Storbritannien og de Britiske Jomfruøer) (kunder i non-resident porteføljen ved udgangen af hvert år):

Som det fremgår af grafen ovenfor, havde nogle af kunderne i non-resident porteføljen registreret opholdsstatus i Estland, men blev anset for at være non-resident, f.eks. fordi de havde reelle ejere, der var non-resident (fysiske personer, der er de endelige reelle ejere af eller kontrollerer et selskab). Som det ligeledes fremgår, var nabolandet Finland det femtestørste land repræsenteret i non-resident porteføljen. Blandt de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen var der 72 danske kunder, heraf to privatpersoner og 70 selskaber (hvoraf de 53 var kommanditselskaber).

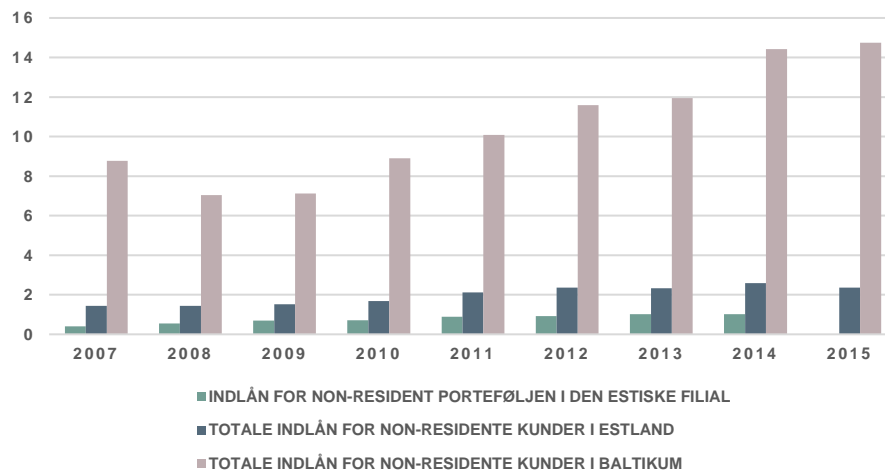
Tilgangen af de 10.000 kunder i non-resident porteføljen over tid kan illustreres således (antal nye kunder på årsbasis):

I grafen ovenfor henviser 2007 til perioden fra 1. februar 2007, da Danske Banks erhvervelse af Sampo Bank havde virkning. På dette tidspunkt var omtrent en tredjedel af de ca. 10.000 kunder i non-residentporteføljen kunder i Sampo Pank i Estland.

5.3 Indlån

Data vedrørende indlån for non-resident kunderne i banker i de tre baltiske lande offentliggøres af centralbankerne i Estland og Litauen og af Finans- og Kapitalmarkeds-kommissionen i Letland. Disse data kan sammenlignes med oplysninger om indlån for kunderne i non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial (indlån i EUR mia. ved udgangen af hvert år):

Størrelsen af indlån for de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen steg fra EUR 0,4 mia. ved udgangen af 2007 til EUR 1,0 mia. ved udgangen af 2014. Sammenholdt med det totale indlån for non-resident kunder i estiske banker steg andelen af indlån for de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen i Danske Banks estiske filial fra 27 % ved udgangen af 2007 til at udgøre 44 % ved udgangen af 2013 og 40 % ved udgangen af 2014. Nedlukningen af den estiske filials non-resident portefølje synes ikke at have haft en væsentlig umiddelbar indvirkning på den samlede mængde af indlån for non-resident kunder i Estland, men den totale mængde af indlån for non-resident kunder faldt fra EUR 2,4 mia. ved udgangen af 2015 til EUR 1,2 mia. ved udgangen af 2017.

I perioden fra 2007 til og med 2015 blev hovedparten af indlån for non-resident kunderne i de baltiske banker foretaget i banker i Letland. De ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen i den estiske filial tegnede sig for 5 % af non-resident kundernes samlede indlån i de baltiske lande ved udgangen af 2007, 9 % ved udgangen af 2013 og 7 % ved udgangen af 2014. Non-resident kundernes samlede indlån i de baltiske lande steg en smule (med 2 %) fra udgangen af 2014 til udgangen af 2015 på trods af nedlukningen af non-resident porteføljen i den estiske filial.

5.4 Fortjeneste

I perioden fra 2007 til og med 2015 genererede kunderne i non-resident porteføljen en stigende del af fortjenesten i Danske Banks estiske filial:

Andel i procent	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat før nedskrivninger på udlån	49 %	52 %	50 %	50 %	69 %	94 %	99 %	95 %	47 %
Resultat før skat	51 %	79 %	n/a	67 %	42 %	51 %	76 %	71 %	40 %

Forskellen mellem de to tal er følgende:

Regnskabstal

Resultat før nedskrivninger på udlån: samlet fortjeneste, inklusive interne omkostninger, interne indtægter og driftsmæssige omkostninger og generelle udgifter (undtagen nedskrivninger på udlån og skat)

Resultat før skat: samlet fortjeneste, inklusive interne omkostninger, interne indtægter og driftsmæssige omkostninger og generelle udgifter (undtagen skat)

Den estiske filials andel af Danske Bank-koncernens samlede overskud var følgende (fraregnet udgifter til it-migration i 2014 og 2015):

Andel i procent	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Resultat før kredittab	1,6 %	2,4 %	1 %	1,5 %	1,6 %	1,3 %	2,1 %	1,7 %	0,8 %
Resultat før skat	1,6 %	9,9 %	n/a	3,5 %	10,7 %	6,0 %	4,2 %	3,5 %	0,9 %

Resultat før skat indeholder nedskrivninger. I 2008 var der store nedskrivninger på koncernniveau, mens nedskrivninger i 2011 var betydeligt reduceret i den estiske filial.

I samme periode lå den estiske filials andel af de samlede aktiver i Danske Bank-koncernen stabilt på ca. 0,5 %.

Den samlede bruttoindtjening hidrørende direkte fra non-resident kunder, herunder kunder i non-resident porteføljen, var ca. DKK 1,5 mia. i perioden fra 2007 til og med 2015.

5.5 Kunder omfattet af undersøgelsen

Der fandtes også non-resident kunder uden for non-resident porteføljen. Med henblik på at sikre fuldstændighed har porteføljeundersøgelsen derfor undersøgt alle kunder med et eller flere internationale karakteristika som f.eks. adresse, kontaktoplysninger eller ejere uden for Estland. Dette har forøget antallet af kunder fra 2007 til og med januar 2016 med ca. 5.000 til i alt ca. 15.000 kunder.

6. Hvidvaskprocedurer i den estiske filial

Hvidvaskprocedurerne i den estiske filial i relation til non-resident porteføljen var åbenbart utilstrækkelige og mangelfulde og overtrådte internationale standarder såvel som estisk lovgivning. Det var på trods af, at non-resident kunderne blev kategoriseret som højrisikokunder. Manglerne omfattede følgende som fastslået i 2014 af koncernen, det eksterne konsulentbureau og det estiske finanstilsyn:

Forpligtelser for en finansiel virksomhed	Hvidvasksvigt angående non-resident porteføljen
<p>Kundekendingsprocedurer. Identifikation og kontrol af kunden (og – hvor relevant – (endelige) reelle ejere) og indhentning af oplysninger om kundeforholdets formål og beskaffenhed</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manglende viden om kunder ▪ Manglende identifikation af (endelige) reelle ejere og "bestemmende indflydelse" ▪ Kunder omfattede såkaldte mellem-mænd ("intermediaries"), som var uregulerede og repræsenterede ukendte slutkunder
<p>Overvågning af transaktioner og screening. Undersøgelse af transaktioner for at sikre, at transaktionerne er i overensstemmelse med oplysningerne om kunden og forretnings- og risikoprofilen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utilstrækkelig opmærksomhed på kundeaktiviteter ▪ Manglende identifikation af midlers oprindelse i relation til transaktioner ▪ Ingen screening af kunder i forhold til lister over politisk eksponerede personer ▪ Ingen screening af indgående betalinger i forhold til sanktions- eller terrorlister ▪ Generelt ingen automatisk screening af indgående betalinger
<p>Rapportering. Indberetning af enhver rimeligt begrundet mistanke om hvidvask til myndigheder</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utilstrækkelig håndtering af mistænkelige kunder og transaktioner

Der er også konstateret andre mangler, herunder manglende uafhængighed mellem hvidvaskfunktionen i den estiske filial og selve forretningen samt utilstrækkelig træning af medarbejderne i den estiske filial og mangler ved formelle procedurer.

7. Kundernes aktivitet i non-resident porteføljen

Dette afsnit indeholder mere detaljerede oplysninger om de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen. I relevant omfang nævnes også de yderligere ca. 5.000 kunder, jf. afsnit 5.5 ovenfor. Afsnittet bør læses i lyset af de åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige hvidvaskprocedurer sammenfattet i afsnit 6.

7.1 Betalinger

Som udgangspunkt henvises der til analysemodellen i afsnit 2.2:

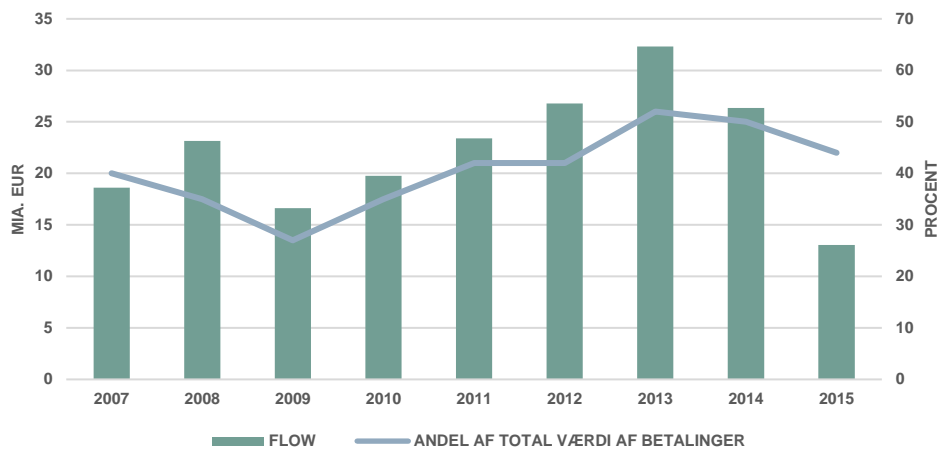

Midler overført fra eksterne parter til kunder i non-resident porteføljen, som efterfølgende er overført fra sådanne kunder til eksterne modtagere, omtales som "flow". I flowet indgår ikke interne overførsler mellem kunderne i non-resident porteføljen, sådan at det undgås, at de samme beløb tælles med mere end én gang.

For de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen blev der fra 2007 til og med 2015 foretaget betalinger i 32 forskellige valutaer, hvoraf størstedelen (opgjort på beløb) var i USD og EUR. Med henblik på analyse og for at give et sikkert overblik er alle betalinger denomineret i andre valutaer end EUR konverteret til EUR. For indgående betalinger er anvendt dagskursen på den dag, hvor beløbene blev modtaget, og for udgående betalinger er anvendt dagskursen på den dag, hvor beløbene er udgået. Selvsagt ændrer valutakurser sig over tid. Som følge heraf er størrelsen af flowet per definition et omtrentligt beløb.

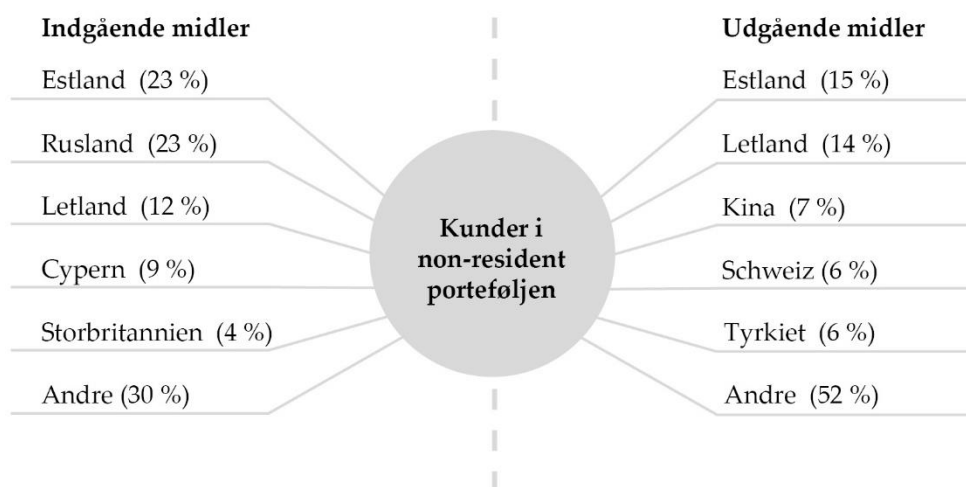
I perioden fra 2007 til og med 2015 foretog de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen ca. 7,5 mio. ind- og udgående betalinger (mens samtlige 15.000 kunder omfattet af undersøgelsen foretog ca. 9,5 mio. ind- og udgående betalinger). Taget i betragtning at 'flowet' nødvendigvis er et omtrentligt beløb, er der ikke en væsentlig forskel på flowet for de 10.000 kunder i non-resident porteføljen og det samlede flow for de 15.000 kunder omfattet af undersøgelsen, da de 5.000 kunders betalinger kun udgjorde en mindre del af det samlede flow. I lyset af dette er forskellen mellem flowet fra de 10.000 kunder i non-resident porteføljen og de 15.000 kunder omfattet af undersøgelsen ikke betydelig. Flowet (konverteret til EUR som angivet ovenfor) udgjorde ca. EUR 200 mia.

Flowet fordeler sig således (i mia. EUR på årsbasis):

Som det fremgår af den blå linje, udgjorde den samlede værdi af betalinger (herunder både ind- og udgående midler og interne overførsler mellem non-resident kunderne), for så vidt angår de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen, ca. 40 % af den totale værdi af betalinger i Danske Banks estiske filial.

Den geografiske fordeling af flowet er illustreret nedenfor:

”Andre” repræsenterer et stort antal lande over hele verden (i alt mere end 150 lande), som hver især tegner sig for en mindre andel end Storbritannien (dvs. 4 %), for så vidt angår indgående midler, og en mindre andel end Tyrkiet (dvs. 6 %), for så vidt angående udgående midler.

0,6 % af de indgående midler kom fra Danmark, og 0,9 % af de udgående midler blev sendt til Danmark.

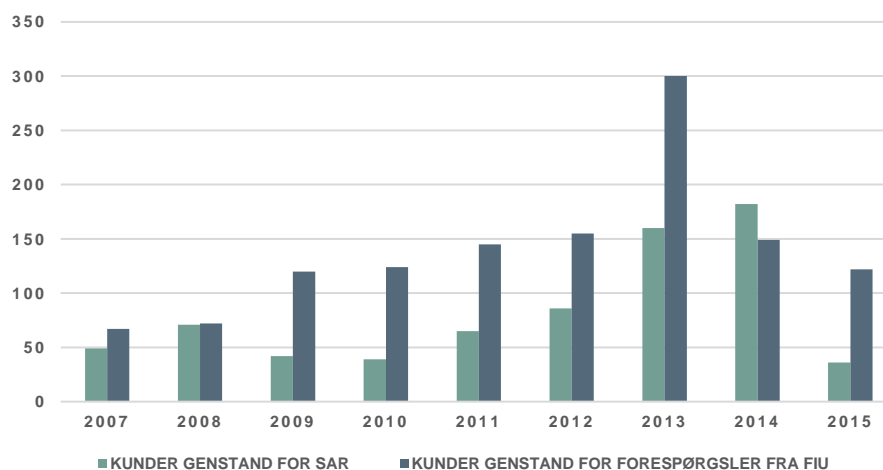
7.2 Mistænkelige kunder i non-resident porteføljen

Der henvises også her til analysemodellen i afsnit 2.2:

7.2.1 Historiske rapporter om mistænkelig aktivitet og forespørgsler fra hvidvaskmyndigheden

I den relevante periode var der forskellige forespørgsler fra den estiske hvidvaskmyndighed, og den estiske filial foretog også indberetninger i form af rapporter om mistænkelig aktivitet. Dette afspejler, at nogle af kunderne i non-resident porteføljen eller disses transaktioner historisk set blev anset for at være mistænkelige. I perioden fra 2007 (baseret på de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen), indgav den estiske filial rapporter om mistænkelig aktivitet på 653 kunder (for nogle mere end én rapport), og 1.007 kunder var genstand for forespørgsler fra den estiske hvidvaskmyndighed (for nogle mere end én gennem årene, og nogle af disse kunder, som var genstand for forespørgsel fra hvidvaskmyndigheden, var tillige genstand for en rapport om mistænkelig aktivitet):

I perioden fra 2007 til og med 2015 indgav den estiske filial også rapporter om mistænkelig aktivitet vedrørende kunder uden for non-resident porteføljen. Rapporterne om mistænkelig aktivitet indgivet på de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen udgjorde ca. 13 % af det samlede antal rapporter om mistænkelig aktivitet i perioden. De ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen tegnede sig ca. for 30 % af det totale antal

forespørgsler fra den estiske efterretningsenhed, som filialen modtog i perioden fra 2007 til og med 2015.

Porteføljeundersøgelsen har ved undersøgelsen af de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen taget højde for disse historiske forespørgsler fra den estiske efterretningsenhed og rapporter om mistænkelig aktivitet.

Tilsvarende har porteføljeundersøgelsen taget hensyn til historiske rapporter om mistænkelig aktivitet og forespørgsler fra den estiske hvidvaskmyndighed i forhold til de yderligere ca. 5.000 kunder, som yderligere er omfattet af undersøgelsen, jf. afsnit 5.5 ovenfor. Fra 2007 og frem var 107 af disse kunder genstand for en eller flere rapporter om mistænkelig aktivitet indgivet af den estiske filial. 61 af disse kunder var genstand for en forespørgsel fra den estiske hvidvaskmyndighed.

Porteføljeundersøgelsen tager også højde for, at nogle betalinger blev returneret af korrespondentbanker af forskellige årsager, herunder korrespondentbankernes interne retningslinjer.

7.2.2 *Undersøgte kunder*

Porteføljeundersøgelsen har anlagt en risikobaseret kunde-for-kunde-tilgang med henblik på at identificere mistænkelige kunder, og undersøgelsen har anvendt risikoindikatorer for at identificere kunderne behæftet med højere risici. Denne fremgangsmåde er blevet drøftet med den estiske hvidvaskmyndighed, der ikke har haft indvendinger imod fremgangsmåden.

Indtil videre har porteføljeundersøgelsen gennemgået ca. 6.200 kunder ud af de ca. 15.000 kunder omfattet af undersøgelsen. Dette omfatter ca. 60 kunder fra Danmark. Næsten alle disse ca. 6.200 kunder var blandt de ca. 10.000 kunder i non-resident porteføljen.

Ved undersøgelse af kunderne har porteføljeundersøgelsen især identificeret følgende mistænkelige karakteristika:

- kunder, der er blevet identificeret som registreret på – eller på anden vis forbundet med adresser – som deles med adskillige andre kunder, og som er blevet identificeret som mistænkelige. Der er tale om adresser i flere forskellige lande, herunder de Britiske Jomfruøer, Storbritannien, Cypern og også Danmark. Nogle af disse kunder har også andre fællestræk, f.eks. samme mail-adresse eller telefonnummer;
- kunder med betydelige forskelle mellem deres regnskabstal angivet i offentligt tilgængelige dokumenter og deres betalingsaktivitet som konstateret ved gennemgang af deres kontobevægelser i den estiske filial;
- kunder, der i medierne er blevet forbundet med hvidvask;

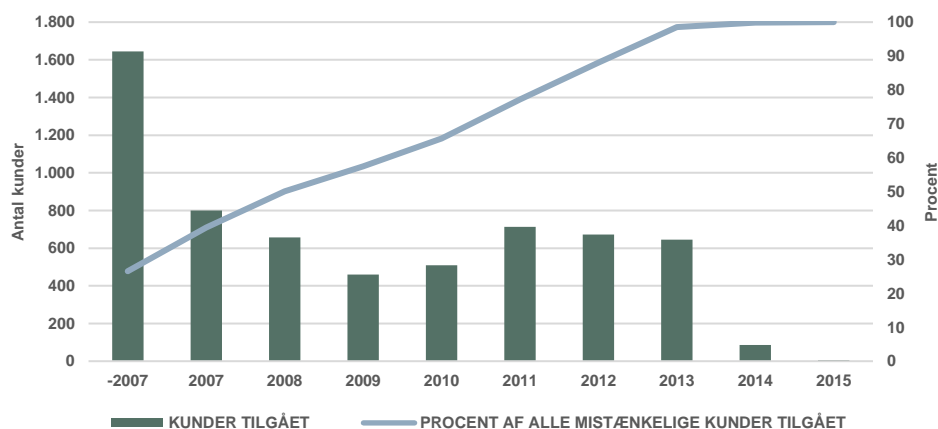
- kunder, hvor store beløb regelmæssigt er passeret gennem deres konti i løbet af kort tid, med usædvanlige betalingskæder, med uoplyste eller usædvanlige kilder til midler, med usædvanlige betalingsbeskrivelser, med kritisk medie-dækning eller med andre mistænkelige karakteristika eller anden mistænkelig adfærd;
- kunder med betalinger til eller fra mistænkelige betalingsmodparter i andre banker.

Kun få af de undersøgte kunder er blevet anset for ikke-mistænkelige, dvs. at de ikke har mistænkelige karakteristika og ikke har været involveret i overførsler, der er blevet anset for mistænkelige. Hovedårsagerne til mistanke er følgende (hvor en kunde er blevet placeret i den mest rammende kategori, hvis kunden passer ind i mere end én kategori):

Mistanke	Antal kunder (ca.)
Kunder med delte adresser eller andre fællestræk, der er blevet identificeret som mistænkelige	3.500
Kunder med betydelige forskelle mellem indkomsttal og betalingsaktivitet	1.700
Kunder forbundet med hvidvask i medierne	500
Kunder med andre mistænkelige karakteristika eller adfærd	450
Kunder med betalinger med mistænkelige betalingsmodparter i andre banker	50

På grundlag af den fremgangsmåde, der er anvendt i porteføljeundersøgelsen, har de ca. 6.200 kunder, der anses for mistænkelige en højere risikoprofil end de ca. 8.800 kunder, for hvilke en undersøgelse udestår.

Tilgangen af de ca. 6.200 kunder, der er blevet anset for mistænkelige (som der er redegjort for ovenfor), kan illustreres således (kunder tilgået på årsbasis):

I grafen ovenfor henviser 2007 til perioden fra 1. februar 2007, da Danske Banks erhvervelse af Sampo Pank havde virkning. Af de 6.200 kunder, som er blevet anset for mistænkelige, var ca. en fjerdedel kunder på tidspunktet for Danske Banks erhvervelse af Sampo Pank.

7.2.3 *Mistænkeligt flow*

De ca. 6.200 kunder, der er blevet anset for mistænkelige, tegner sig for størstedelen af flowet. Den omstændighed, at kunder har mistænkelige karakteristika eller har været involveret i betalinger, der er blevet anset for mistænkelige, udgør ikke grundlag for at konkludere med rimelig sikkerhed, hvor stor en andel af flowet, der var mistænkeligt. For nogle kunder er alle betalinger sandsynligvis mistænkelige. For andre kunder indebærer den omstændighed, at det er konstateret, at de har været involveret i en eller flere mistænkelige betalinger, ikke nødvendigvis, at alle deres betalinger var mistænkelige. Porteføljeundersøgelsen har ikke benyttet en metode, hvor hver enkelt transaktion er blevet undersøgt særskilt, og der er ikke noget præcist estimat for størrelsen af det mistænkelige flow. Overordnet forventes det, at en stor del af betalingerne var mistænkelige.

7.2.4 *"Russian Laundromat"*

I forhold til den såkaldte "Russian Laundromat" har porteføljeundersøgelsen identificeret 177 kunder, der modtog betalinger gennem Moldindconbank og Trasta Komercbanka fra 21 "kerneselskaber" omtalt i medierne. Disse 177 kunder kan potentielt have været involveret i "Russian Laundromat". Hovedparten af de 177 kunder er limited partnerships ("LP") eller Limited Liability Partnerships ("LLP") registreret i Storbritannien eller i lande, som i almindelighed anses for at være skattely (de Britiske Jomfruøer, Hong Kong, Belize, Cypern m.v.) Blandt de 177 kunder er også tre danske kommanditselskaber (K/S'er). Hovedaktiviteten fandt sted i 2013 og 2014.

7.2.5 *"Azerbaijani Laundromat"*

I forhold til den såkaldte "Azerbaijani Laundromat" har porteføljeundersøgelsen identificeret 75 kunder i den estiske filial, der har foretaget betalinger til eller fra privatpersoner og selskaber uden for den estiske filial, som ifølge medierne har været involveret i "Azerbaijani Laundromat". To tredjedele af de 75 kunder var LP'er eller LLP'er registreret i Storbritannien. Midler overført til eller fra de 75 kunder er karakteriseret ved at være blevet flyttet hurtigt (kreditering omgående efterfulgt af debitering af tilsvarende størrelse). Porteføljeundersøgelsen har identificeret seks selskaber, som har foretaget langt størstedelen af de betalinger, der potentielt kan være relateret til "Azerbaijani Laundromat". Alle seks kunder var LP'er eller LLP'er registreret i Storbritannien

7.2.6 *Hermitage Capital Management*

I porteføljeundersøgelsen indgår en undersøgelse af påstande fremsat af Hermitage Capital Management om hævdet skattesvindler for USD 230 mio. i en sag, som ifølge Hermitage Capital Management involverede højtstående embedsmænd i den russiske regering. Udbyttet af skattesvindlen menes at være blevet hvidvasket gennem banker i flere lande. Hermitage Capital Management er registreret som "offer" i forbindelse

med en strafferetlig efterforskning i Frankrig, hvori Danske Bank på nuværende tidspunkt har status som "assisteret vidne". Hermitage Capital Management har også anmeldt Danske Bank og ansatte i Danske Banks estiske filial til politiet i både Estland og Danmark.

7.2.7 Danske kommanditselskaber

53 kunder ud af de ca. 15.000 kunder omfattet af undersøgelsen var registreret som danske kommanditselskaber. Alle disse kunder er fundet mistænkelige. De 53 kunder delte de samme adresser i København (syv i alt), og langt størstedelen af dem havde også de samme direktører.

7.3 Kunders potentielle kriminelle handlinger

Der henvises til figuren i afsnit 2.2:

Den omstændighed, at en kunde eller en betaling anses for mistænkelig, medfører ikke i sig selv, at der har været tale om kriminelle handlinger. Afgørelse af, om der har været tale om kriminelle handlinger, dvs. hvorvidt midlerne udgør udbytte fra en forbrydelse, vil typisk kræve flere oplysninger, end en finansiel virksomhed er i besiddelse af.

Porteføljeundersøgelsen har ikke konstateret forhold, der giver grundlag for at konkludere, hvorvidt hvidvask, skatteunddragelse eller andre kriminelle handlinger har fundet sted. De oplysninger, der foreligger i porteføljeundersøgelsen, giver ikke grundlag for at gå videre end at identificere kunder som mistænkelige, dvs. at tage stilling til, om en kunde har mistænkelige karakteristika eller har været involveret i mistænkelige betalinger, og foretage indberetning af mistænkelige kunder til myndighederne.

Screeninger i forhold til sanktionslister pågår stadig. Indtil videre er der ikke konstateret overtrædelse af sanktioner.

8. Medarbejdere og agenter i den estiske filial

Porteføljeundersøgelsen har undersøgt medarbejdere (både tidligere og nuværende) og agenter i den estiske filial. Porteføljeundersøgelsen har som udgangspunkt identificeret alle de medarbejdere, der har håndteret non-resident porteføljen fra 2007 til og med 2015. Dette omfatter godt 50 medarbejdere, herunder relationship managere, agenter, assistenter, nogle juridiske rådgivere og en direktør i den tidligere International & Private Banking-afdeling og, fra 2013, International Banking-afdelingen (senere "division"). Derudover har porteføljeundersøgelsen ud fra historiske lister over alle medarbejdere i den estiske filial identificeret medarbejdere i andre afdelinger, for hvem det også er relevant at overveje intern medvirken som følge af deres funktioner.

Over tid modtog nogle af medarbejderne disciplinære sanktioner af den estiske filial. En medarbejder blev afskediget, og fem modtog en skriftlig advarsel. Porteføljeundersøgelsen har taget disse historiske disciplinære sanktioner i betragtning ved undersøgelsen af medarbejderne.

Herudover indgår i porteføljeundersøgelsen undersøgelse af 25 agenter, som modtog provision for at lokalisere kunder til den estiske filial. Agenterne var lokaliseret i forskellige SNG-lande.

Pr. dags dato har porteføljeundersøgelsen undersøgt over 100 personer (medarbejdere (tidligere og nuværende) og tidligere agenter). 42 medarbejdere og agenter er blevet fundet mistænkelige. De primære årsager er:

Involvering i betalinger med mistænkelige modparter	Væsentlige kontantindskud, der fremtræder mistænkelige
Involvering i mistænkelige betalinger med andre medarbejdere	Forhold til en eller flere kunder

Porteføljeundersøgelsen er undervejs med at indgive rapporter om mistænkelig aktivitet vedrørende alle de medarbejdere og agenter, som er blevet anset for mistænkelige. I overensstemmelse med hvidvaskreglerne er medarbejdere og agenter fundet mistænkelige, hvis en mistanke er blevet identificeret, og det ikke har været muligt at afkræfte denne mistanke. De for porteføljeundersøgelsen foreliggende oplysninger har også ført til anmeldelse til det estiske politi af otte tidligere medarbejdere, hvor undersøgelsen har identificeret mistænkelig adfærd af en sådan karakter, at det må anses for sandsynligt, at der er begået kriminelle handlinger, dvs. at der er anvendt en højere tærskel end den, der er anvendt i relation til indgivelse af rapporter om mistænkelig aktivitet.

Trods de indleverede rapporter om mistænkelig aktivitet og politianmeldelser kan det ikke med rimelig sikkerhed fastslås, i hvilket omfang kriminel aktivitet i form af intern medvirken har fundet sted.

Navnlig er rapporter om mistænkelig aktivitet ikke udtryk for mere, end at medarbejdere og agenter er identificeret som mistænkelige, og at der på dette grundlag er foretaget anmeldelse af dem til myndighederne. Det bemærkes også, at det forhold, at der er identificeret mistænkelig aktivitet hos medarbejdere og agenter, ikke nødvendigvis indebærer, at den konstaterede adfærd er relateret til det arbejde, som er udført af medarbejdere og agenter i relation til non-resident porteføljen.

9. Overblik over hændelsesforløbet

Dette afsnit giver et overblik over hændelsesforløbet fra og med 2007. Det er baseret på de oplysninger, der har været tilgængelige for os, som beskrevet i afsnit 4. Generelt har vi en bedre forståelse af viden og handlinger på koncernniveau end i den estiske filial, ligesom vi har flere oplysninger om, hvad der er sket i nyere tid, ikke mindst fra og med 2013.

9.1 Organisationsmæssig oversigt

9.1.1 *Tre forsvarslinjer*

Danske Banks risikostyringsstruktur er organiseret ud fra en model med tre forsvarslinjer, som er blevet implementeret gradvist (og først blev færdiggjort i september 2014). Den første forsvarslinje består af den daglige drift, der styrer risiko (forretningsenheder, herunder forretningsenhederne i den estiske filial). Den anden forsvarslinje varetages af de funktioner, der har med risiko, compliance og hvidvaskforebyggelse at gøre, som fører tilsyn med, overvåger og stiller kritiske spørgsmål i relation til den risiko, bankens forretningsenheder udsættes for, og er ansvarlig for implementering af effektive risikostyrings- og compliance-procedurer. Endelig ligger den tredje forsvarslinje hos de funktioner, der giver uafhængige erklæringer og vurderinger (primært Group Internal Audit).

9.1.2 *Den estiske filial, Baltic Banking og internationale bankaktiviteter på koncernniveau*

Danske Banks enhed i Estland, Sampo Pank, udgjorde i 2007 i sig selv en bank og et datterselskab og blev fra 2008 en filial af Danske Bank. Filialen ændrede navn til Danske Bank i november 2012. Den estiske filial har sin egen Executive Committee.

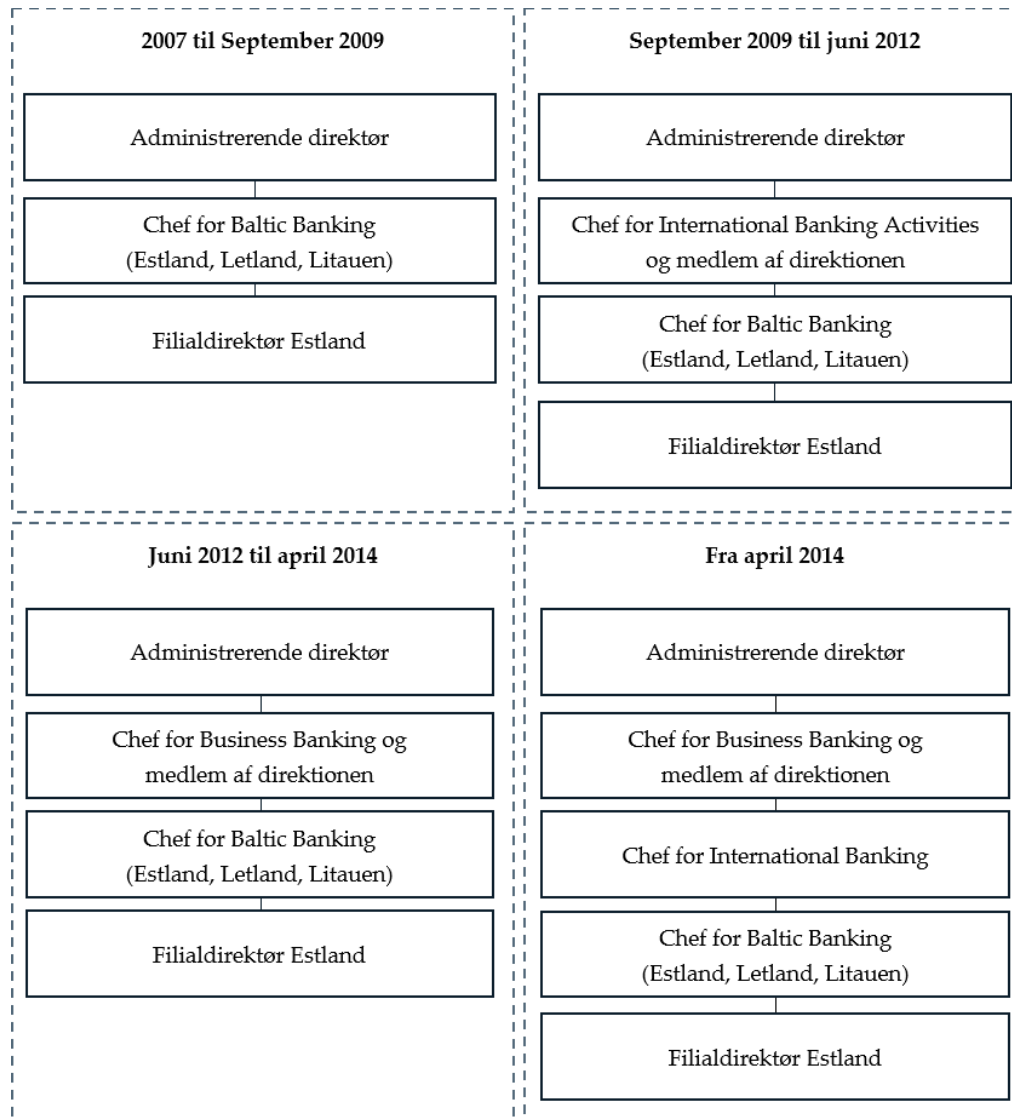
Baltic Banking var det første niveau over de tre baltiske filialer (Estland, Letland, Litauen), som udgjorde bindeleddet mellem aktiviteterne i de baltiske banker og Danske Bank-koncernen i København. Der var endvidere en fælles bestyrelse for de baltiske enheder; Baltic Advisory Board (tidligere kaldet Baltic Supervisory Board) med medlemmer fra koncernen samt en baltisk Executive Committee.

Før den nye driftsmodel blev introduceret i juni 2012, refererede Baltic Banking til chefen for International Banking Activities, som var en del af det område, som Thomas Borgen var øverste ansvarlig for som medlem af direktionen fra september 2009 til juni 2012. I juni 2012 blev Baltic Bankings aktiviteter flyttet til Business Banking. Fra juni 2012 var chefen for Business Banking medlem af direktionen og havde det øverste direktionsansvar for den estiske filial.

I 2014 blev International Banking introduceret som et nyt niveau mellem Business Banking og Baltic Banking.

9.1.3 Rapportering fra forretningsområderne

Rapporteringslinjen fra forretningsområderne (første forsvarslinje) fra den estiske filial til Danske Bank-koncernen udviklede sig over tid fra en rapporteringslinje med tre stadier i 2007 til fire stadier i september 2009 til fem stadier i april 2014:

9.1.4 Bestyrelsen og revisionsudvalget

Bestyrelsen varetager den overordnede og strategiske ledelse af Danske Bank, herunder ansvaret for at overvåge compliance og risikostyring. Fra 2007 til 2017 bestod bestyrelsen af otte medlemmer valgt på generalforsamlingen og fire medarbejderrepræsentanter.

Revisionsudvalget er et bestyrelsesudvalg med medlemmer, der er udnævnt fra bestyrelsen. Det fører tilsyn med regnskabsføring og revision samt fra 2012 også compliance og hvidvaskforebyggelse på vegne af bestyrelsen.

9.1.5 *Direktionen*

Direktionen er ansvarlig for bankens daglige drift under ledelse af den administrerende direktør ("Chief Executive Officer" eller "CEO"). Dens forpligtelser omfatter at sikre, at bankens organisationsstruktur er robust og transparent og har effektive kommunikations- og rapporteringslinjer, herunder i forhold til compliance og hvidvaskforebyggelse.

9.1.6 *Group Legal*

Group Legal yder juridisk rådgivning og serviceydelser internt i Danske Bank. Chefen for Group Legal refererede indtil 2012 direkte til den administrerende direktør og fra 2013 til økonomidirektøren ("Chief Financial Officer" eller "CFO"), som var medlem af direktionen. Indtil september 2014 var Group Legal ansvarlig for Group Compliance & AML.

9.1.7 *Group Compliance & AML*

Som en funktion, der fører tilsyn med compliance- og hvidvaskområderne i bankens forretningsenheder (første forsvarslinje), udgør Group Compliance & AML en del af den anden forsvarslinje. Navnet på funktionen har ændret sig igennem tiden, men betegnes i denne rapport Group Compliance & AML. Fra september 2014 refererede chefen for Group Compliance & AML direkte til økonomidirektøren i stedet for til chefen for Group Legal, som det var tilfældet forud for september 2014.

9.1.8 *Group Internal Audit*

Group Internal Audit udgør den tredje forsvarslinje og varetager den interne revision af alle selskaber og visse andre enheder inden for Danske Bank-koncernen. Group Internal Audit ledes af revisionschefen ("Chief Audit Executive" eller "CAE"), som er udnævnt af bestyrelsen. Group Internal Audit udgør den tredje og sidste forsvarslinje.

9.2 **Erhvervelse**

I dette overblik over hændelsesforløbet omfatter den første fase erhvervelsen og relaterede begivenheder i 2006 og 2007.

9.2.1 *Erhvervelse af Sampo Bank*

Den 9. november 2006 annoncerede Danske Bank erhvervelsen af finske Sampo Bank, som Danske Bank i sin fondsårsmeddelelse beskrev som "den tredjestørste bank i Finland med et bredt filialnet i Finland, datterbanker i Estland, Letland, Litauen samt en ny erhvervet bank i Rusland". Prisen var lige over EUR 4 milliarder, hvoraf lige godt halvdelen var allokeret til goodwill i Danske Banks efterfølgende årsrapport for 2006. Gennemførelsen af erhvervelsen blev offentliggjort den 1. februar 2007.

Udover aktiviteterne i Finland havde Sampo Bank tre mindre datterselskaber i de baltiske lande: AS Sampo Pank i Estland, AB Sampo Bankas i Litauen og AS Sampo Banka i Letland.

Sampo Pank i Estland kunne spore sin historie tilbage til to estiske bankenheder, der blev etableret i 1992 umiddelbart efter Sovjetunionens fald; Eesti Forekspank og Eesti Investeerimispank. På daværende tidspunkt var der stærke økonomiske bånd mellem Estland og den Russiske Føderation. Det synes at være sådan, at Eesti Forekspank efter sin etablering prioriterede og udviklede en betydelig kundebase med detail- og virksomhedskunder fra Rusland med fokus på internationale betalinger og valutatransaktioner (herunder valutaveksling). De russiske kunder var især fra Moskva-området, hvor banken åbnede et kontor i 1997, samt fra Sankt Petersborg-området. I 1998 oplevede Estland en bankkrise, der delvist var forårsaget af Ruslands svækkede økonomi. Senere samme år overtog den estiske centralbank aktiemajoriteten i både Eesti Forekspank og Eesti Investeerimispank, og bankerne blev fusioneret under navnet Optiva Bank, som da var den tredjestørste bank i Estland. Det var den bank, som finske Sampo Bank erhvervede i 2000 og i 2002 omdøbte til Sampo Pank.

Før 2007 havde Danske Bank ikke opereret i de baltiske lande.

Ifølge de offentliggjorte årsrapporter for de tre baltiske datterselskaber var Sampo Pank i Estland den mest profitable af de tre baltiske datterselskaber. Det var også det eneste datterselskab, som havde egenkapitalforrentningen ("Return on Equity" eller "ROE") med i sin årsrapport, dvs. indtjeningen i forhold til egenkapital. Det estiske datterselskab angav i sine årsrapporter en egenkapitalforrentning på ca. 23 procent i 2005, 26 procent i 2006 og 30 procent i 2007.

9.2.2 *Det estiske finanstilsyns inspektion i 2007*

I marts og april 2007 foretog det estiske finanstilsyn en inspektion i Sampo Pank i Estland, der fokuserede på bankens non-resident kunder. Den endelige inspektionsrapport, affattet på estisk, blev afgivet den 16. august 2007. Den 20. september 2007 sendte filialen en engelsk oversættelse af resuméet af inspektionsrapporten til Danske Banks Group Compliance & AML i København, som videregav den til Group Legal.

Ifølge det engelske resumé havde det estiske finanstilsyn konstateret, at "the approved internal rules are mostly in compliance with the requirements set forth in the valid legal acts", og at "[i]n principle, control systems for the monitoring of compliance with these regulations have also been established". Dog var filialens faktiske praksis genstand for kritik, ikke mindst med hensyn til kundekendskabsoplysninger, idet det estiske finanstilsyn skrev, at "the Bank's routine practice has not been fully in compliance with the requirements stipulated in valid legal acts and international standards". Det estiske finanstilsyn konkluderede, at "the Bank has underestimated potential risks, associated with providing services to legal entities registered in a low-tax area and undue compliance with relevant procedure rules". For så vidt angik non-resident kunderne, understregede det estiske finanstilsyn de involverede "additional risks" og konstaterede, at "the actual activity of the Non-resident Customers Department aimed at examining the

activities of clients is not in compliance with international practice and is not sufficient, regarding the specifics of the activities of this particular client group and associated risks”.

Den 18. september 2007 blev inspektionsrapporten efterfulgt af en afgørelse fra det estiske finanstillsyn, som indeholdt påbud til banken. Den 25. september og 20. december 2007 informerede den estiske filial det estiske finanstillsyn om filialens tiltag for at leve op til afgørelsens påbud. Ifølge filialen inkluderede det lukning af ”597 accounts of non-resident legal and natural persons” i 2007. Den 3. december 2007 blev en engelsk oversættelse af afgørelsen videregivet til Group Compliance & AML i København.

9.2.3 Oplysninger fra den russiske centralbank i 2007

I brev af 8. juni 2007 til det danske finanstillsyn udtrykte den russiske centralbank bekymring med hensyn til non-resident kunder i Sampo Pank i Estland. Centralbanken oplyste, at ”clients of Sampo Bank permanently participate in financial transactions of doubtful origin” anslået til ”billions of rubles monthly”. Efter en beskrivelse af en transaktionstype angav den russiske centralbank endvidere, at ”the mentioned transactions can be aimed at tax and custom payments evasion while importing the goods, or giving the legal form to the outflow of the capital, or they can be connected with the criminal activity in its pure form, including money laundering”. Den 18. juni 2007 videresendte det danske finanstillsyn brevet til direktionen i Danske Bank og udbad sig direktionens kommentarer på engelsk.

Brevet fra den russiske centralbank var på dagsordenen på møder afholdt den 7. august 2007 i både Danske Banks direktion og bestyrelse. Ved disse møder blev det oplyst, at sagen ville blive undersøgt internt.

Group Legal og Group Compliance & AML svarede ved brev af 27. august 2007 det danske finanstillsyn på vegne af banken. Svaret henviste til den nylige inspektionsrapport fra det estiske finanstillsyn og anførte fejlagtigt, at det estiske finanstillsyns ”conclusion of the inspection was that the bank complies with the existing laws and regulations”, og at det estiske finanstillsyn ikke havde haft nogen ”material observations”. Det var også anført, at Danske Bank-koncernens hvidvaskforebyggelseskoncept tillige var blevet implementeret i det estiske datterselskab, og at rapporteringslinjer var blevet etableret. Det danske finanstillsyn indkaldte til et møde med banken den 3. september 2007, hvor Group Legal fremkom med tilsvarende betryggende oplysninger. Det danske finanstillsyn havde også talt med bankens Group Internal Audit, som havde oplyst til det danske finanstillsyn, at lokale interne revisorer hos Sampo Pank i Estland havde undersøgt forholdene nærmere uden at finde noget nævneværdigt.

9.3 Drift

I dette overblik over hændelsesforløbet beskriver anden fase driften, der varede fra 2008 til 2013.

9.3.1 *Separat it-plattform*

I 2008 blev Sampo Pank i Estland omdannet til en filial af Danske Bank, hvilket synes at have været planlagt allerede på tidspunktet for erhvervelsen. En anden plan havde været at migrere de baltiske datterselskaber til koncernens it-plattform for at sikre adgang til oplysninger om forretningen og minimere driftsmæssige risici. Denne plan blev imidlertid opgivet i august 2008. Det var dengang vurderingen, at migreringen ville være for dyr og anvende for meget kapacitet. På det pågældende tidspunkt blev det gjort klart, at den aflyste it-migrering ville kræve yderligere initiativer på compliance-området.

9.3.2 *Interne rapporter i 2008 og 2009*

I en revisionsrapport af 29. april 2008 om hvidvaskforebyggende foranstaltninger i den estiske filial gav Group Internal Audit filialen en rating som "satisfactory" (den næstbedste rating ud af fem). Det blev bemærket, at "[t]he non-resident customers department has improved considerably in applying KYC principles", selv om Group Internal Audit også bemærkede "a few shortcomings". Samtidig var filialens rapporter om hvidvask hovedsagelig grønne (den bedste rating ud af tre), og rapporterne om hvidvask fra Group Compliance & AML i 2009 indeholdt ikke bemærkninger vedrørende Estland.

9.3.3 *Det estiske finanstillsyns opfølgende inspektion i 2009*

I juni 2009 foretog det estiske finanstillsyn en hvidvaskinspektion i den estiske filial, der var en opfølgning på inspektionen i 2007. Dette førte til en endelig inspektionsrapport af 15. oktober 2009, som var affattet på estisk. I slutningen af oktober 2009 sendte filialen et engelsk resumé til Group Compliance & AML. Ifølge resuméet bemærkede det estiske finanstillsyn, at holdningen hos filialens medarbejdere med hensyn til målsætningerne og overholdelse af lovkrav var "improved considerably". Det estiske finanstillsyn fandt også, at filialen havde "changed or updated its internal procedures in line with the legal amendments made in 2008" (om end med "some deficiencies"). Samtidig anførte det estiske finanstillsyn, at "[t]he documents and information about customers and their activities reviewed in the course of the on-site inspection did not comply with the requirements of legislation and/or the internal procedures of the Branch in all cases". Det estiske finanstillsyn understregede "the importance of obtaining the relevant information, especially about the beneficial owners, ownership and control structures and economic activities of customers in order to guarantee that the Branch and the entire financial system of Estonia function in a manner that is trustworthy and in compliance with international standards".

9.3.4 *Medieomtale i 2010*

I 2010 blev oplysninger om kunder i den estiske filial omtalt i en række medier.

Den 4. januar 2010 offentliggjorde den amerikanske avis Barron's en artikel, der knyttede et nærmere angivet selskab til den estiske filial og en nordkoreansk sag om våben-smugling i Thailand. En journalist havde henvendt sig til filialen, før artiklen blev udgivet, men artiklen blev udgivet uden omtale af filialen eller Danske Bank. Der blev

taget initiativer i den estiske filial, som vi på grund af retlige forpligtelser ikke er berettiget til at videregive. Vi kan ikke se, at man på koncernniveau blev orienteret på daværende tidspunkt.

Den 25. januar 2010 knyttede estiske medier den estiske filial til påståede hvidvaskaktiviteter vedrørende et valutavekslingselskab og en nærmere angivet kunde. Den 28. januar 2010 blev det kort gengivet i danske medier, da en anden dansk bank udtalte, at sagen vedrørte Sampo Pank. Dette gav anledning til spørgsmål på koncernniveau, og sagen blev i marts 2010 taget op igen på direktionniveau efter henvendelse fra en af Danske Banks korrespondentbanker. Der blev taget initiativer i den estiske filial, som vi på grund af retlige forpligtelser ikke er berettiget til at videregive.

9.3.5 Drøftelser i direktionen i 2010 og 2011

I 2010 og 2011 blev den estiske filial og dens non-resident portefølje behandlet i Danske Banks direktion.

På direktionmødet den 21. januar 2010 havde der været en koncernvid drøftelse af fokusområder og indtjening, herunder vedrørende Baltikum. Drøftelsen er ikke afspejlet i mødereferatet. Ifølge en mail fra februar 2010 sendt mellem andre medarbejdere på koncernniveau, havde et direktionsmedlem peget på muligheden for en langsom udvidelse i Estland, mens direktionsmedlemmet gjorde det klart, at en sådan udvidelse ikke skulle være på bekostning af hvidvaskforebyggende foranstaltninger.

På et direktionmøde den 9. marts 2010 fandt der på baggrund af modtagen rapportering en drøftelse sted om antallet af rapporter om mistænkelig aktivitet (SARs), som var indgivet af den estiske filial. Drøftelsen er gengivet i referatet som følger:

“På side 5 i AML-rapporten var anført, at Estland står for en 30 % markedsandel af “Suspicious Activity Reports”. Denne store andel skyldes iflg. [navn], at Danske Bank har en høj standard i forhold til andre banker i Estland.

[Navn] udtrykte bekymring over de mange russiske overførsler. [Navn] oplyste, at der havde været kontakt til den russiske centralbank, som sagde god for disse overførsler. [Navn] havde heller ikke fundet noget, der gav anledning til bekymring.”

Et halvt år senere, på direktionmødet den 21. september 2010, var der igen rapportering om antallet af rapporter om mistænkelig aktivitet, hvilket førte til følgende drøftelse (som gengivet i referatet):

“In reply to a question from [name], [name] and [name] confirmed that they are comfortable with the situation in Estonia with substantial Russian deposits. This was also underlined by the approval received from the Russian Central Bank to establish a representative office in Moscow.”

9.3.6 *Rapportering fra Group Internal Audit i 2011*

Den 26. august 2011 afgav Group Internal Audit en revisionsrapport om compliance og hvidvaskforebyggelse i den estiske filial. Revisionsrapporten gav en "satisfactory" rating (den næstbedste rating ud af fem) til compliance og en "fair" rating (den tredjebedste rating ud af fem) til hvidvaskforebyggelse. Med hensyn til hvidvaskforebyggelse stod der i rapporten, at "although the risk analyses are made, the AML procedures are done and the regular reporting to local management and Group Compliance is in place, there are several deficiencies in mandatory documentation".

Den 14. november 2011 afgav Group Internal Audit en revisionsrapport om kundeengagementerne i den estiske filial, der også gennemgik kundelegitimationsprocedurer og kundekendskabsprocedurer. Revisionsrapporten gav en "satisfactory" rating (den næstbedste rating ud af fem) til det interne kontrolmiljø. Det blev bemærket, at, "the requirements were generally followed", og at "the shortcomings detected in the course of the controls were mostly fixed", selv om der var "a room for further improvement in AML process".

9.3.7 *Information til bestyrelsen i 2011 og 2012*

Den 5. maj 2011 modtog bestyrelsen baggrundsmateriale til brug for en overordnet strategidiskussion om de baltiske bankaktiviteter. Præsentationen indeholdt ikke en detaljeret analyse og nævnte ikke non-resident porteføljen. Præsentationen indeholdt slides med titler som "Operating profit stable before loan losses - Dominated by Estonia" og "Good ROE before loan losses - Again, Estonia at high levels". Ifølge præsentationen var egenkapitalforrentningen før lånetab for så vidt angår den estiske filial steget fra 45 procent i 2007 til 58 procent i 2010. Ifølge bestyrelsesmødereferatet var der enighed om, at "it was important to focus on the right customers" og at "[t]he short-term target was not to be number one or two, but the Bank had to have ambitious goals for the long term". Da de baltiske lande på ny blev drøftet på et bestyrelsesmøde den 1. marts 2012 var det med omtale af de baltiske lande på et mere overordnet niveau.

9.3.8 *Anmodning i 2012 fra det danske finanstilsyn vedrørende den estiske filial*

Den 13. februar 2012 rettede det danske finanstilsyn henvendelse til Group Compliance & AML på baggrund af et brev fra det estiske finanstilsyn vedrørende "en række alvorlige problemstillinger vedr. AML/CFT i bankens estiske filial". Det danske finanstilsyn henviste til en "survey within Estonian credit institutions and foreign branches", som det estiske finanstilsyn havde nævnt i sit brev. Der stod om den estiske filial, at "[t]he relatively big concentration of the business relationships from risk countries in Branch is not accidental", og at "the same risk patterns" var blevet identificeret af det estiske finanstilsyn under dets inspektioner i 2007 og 2009. På det grundlag anmodede det danske finanstilsyn om koncernens bemærkninger til brevets indhold samt den estiske filials manglende handling.

I sit svar til det danske finanstilsyn af 20. februar 2012 henviste Group Legal and Group Compliance & AML til oplysninger modtaget fra den estiske filial. Det var anført, at "[i]n order to mitigate the risk of being used for money laundering or terror financing

Sampo Pank Estonia operates a determined control environment regarding customer relation establishment and transaction monitoring". I relation til det estiske finanstilsyns inspektionsrapport fra 2009 var det anført, at "the shortcomings have been corrected subsequently". Afslutningsvis var følgende angivet: "To sum up we are fully aware that the customer database of Sampo Pank Estonia includes a number of high risk customers. However, we are confident that the control setup corresponds to the actual risk".

Den 3. april 2012, efter en anmodning fra det danske finanstilsyn om yderligere oplysninger om den konkrete håndtering af højrisikokunder i den estiske filial, fremkom Group Compliance & AML på vegne af Danske Bank med yderligere svar. Dette svar gav et mere detaljeret overblik over hvidvaskkontrolprocedurerne i den estiske filial. Konklusionen anførte, herunder med henvisning til rapporter fra Group Internal Audit: "As a closing note we would like to state that we feel confident that the control setup described above mitigates the actual risk regarding high risk customers in Sampo Pank at a satisfactory level".

9.3.9 *Group Compliance & AML's besøg hos filialen i 2012*

I brevet af 3. april 2012 til det danske finanstilsyn var det angivet, at Group Compliance & AML havde planer om at besøge den estiske filial i maj 2012. Dette besøg fandt sted den 7. maj 2012. Observationer fra besøget er afspejlet i et bilag til rapporten for første halvår af 2012 fra Group Compliance & AML. Bilaget indeholdt en liste over hvidvaskrisici i de lokale enheder. For så vidt angik den estiske filial havde fokus været på "the ongoing process of controls to ensure that rules are complied with" og "screening of outgoing payments against EU/UN and OFAC list [US Office of Foreign Assets Controls sanktionsliste]". Det var tilføjet, at "[a]s of today incoming payments are not screened and this might be one of the focus areas going forward". Rapporten fra Group Compliance & AML omtalte også bankens svar til det danske finanstilsyn fra 2012 "regarding the high market share of high risk customers". Det blev bemærket, at "the due diligence and monitoring procedures are adjusted to mitigate the risk involved". Af et bilag fremgik et overblik over risikoanalysen for 2012. Ifølge denne oversigt var alle områder i den estiske filial grønne (den bedste rating ud af tre) med undtagelse af to områder, som var gule (den næstbedste rating ud af tre).

9.3.10 *Notat om valuta-lines fra Business Banking i 2012*

Som følge af en organisationsændring i juni 2012 blev Danske Banks baltiske bankaktiviteter placeret under en afdeling på koncernniveau, Business Banking. Et par måneder efter organisationsændringen blev kredit- og risikofunktionen i Business Banking opmærksom på, at brugen af valuta-lines i den estiske filial faldt uden for koncernens kreditpolitik i og med, at de blev anvendt af non-resident kunder, og selv om at der ikke forelå regnskaber fra kunderne. Det blev påpeget, at disse kunder blev anset for højrisikokunder, og der blev udtrykt bekymring med hensyn til hvidvask. I sidste ende blev brugen af valuta-lines genstand for et notat af 26. oktober 2012. Selvom notatet primært omhandlede kreditpolitik og afvigelser derfra, adresserede det også hvidvaskspørgsmål på følgende måde:

"The paramount risk in these arrangements relate to the banks reputation. Today risk mitigation is achieved by screening customers using the KYC process. The process was presented to the local and Danish FSA and is more comprehensive than what is currently being used in other business areas".

Notatet blev godkendt af to medlemmer af direktionen samt andre medarbejdere på koncernniveau. Et af direktionsmedlemmerne tilføjede med håndskrift: "What is the motivation for these customers opening an account with Sampo? I mean the customers' motivation". Det andet medlem tilføjede, også med håndskrift, at "[i]t would be relevant to go through the work done by e.g. Group Audit etc.". Under drøftelserne om brugen af valuta-lines fremkom Baltic Banking med betryggende oplysninger til koncernen.

9.3.11 *Hvidvaskforebyggelsesprogrammet fra 2012 omtalt som "Best in Class"*

Den 15. juni 2012 gav det danske finanstilsyn Danske Bank ni påbud og fire risikooplysninger vedrørende hvidvask med hensyn til bankens aktiviteter i Danmark. Påbudene dækkede et bredt område og omfattede kundekendskabsprocedurer, korrespondentbanksforhold, transaktionsovervågning og uddannelsesprogrammer. Danske Banks bestyrelse traf i konsekvens heraf beslutning om ikke blot at efterleve påbudene og risikooplysningerne, men udtrykte også en ambition om at blive "Best in Class" inden for hvidvaskforebyggelse.

I forbindelse med Danske Banks ansøgning om at åbne en filial i New York udarbejdede banken en handlingsplan til den amerikanske centralbank vedrørende hvidvaskforebyggelse. På et bestyrelsesmøde den 6. september 2012 afviste bestyrelsen den første handlingsplan vedrørende hvidvaskforebyggelse, som den blev præsenteret for. I mødereferatet står der, at "the AML issues had been known for a long time, actually several years", og at bestyrelsen ikke var komfortabel med at udstede en erklæring til den amerikanske centralbank vedrørende hvidvaskproblemerne "at the present stage". På et efterfølgende møde, den 12. oktober 2012, godkendte bestyrelsen en ny handlingsplan. Den 30. oktober 2012 afgav det danske finanstilsyn en erklæring til den amerikanske centralbank, som det danske finanstilsyn udarbejdede på grundlag af handlingsplanen godkendt af Danske Banks bestyrelse den 12. oktober 2012, samt en rapport fra Danske Bank vedrørende de skete hvidvaskforebyggelsesmæssige fremskridt, dateret den 24. oktober 2012, som banken havde sendt til det danske finanstilsyn. Af det danske finanstilsyns erklæring fremgik det at "during our AML/CTF inspection we did not discover any suspicious customer transactions (money laundering or terrorist financing), which had not been handled by Danske Bank in accordance with the FATF [Financial Action Task Force] standards and the Danish Money Laundering Act". Ifølge erklæringen havde det danske finanstilsyn gennemgået handlingsplanen og konkluderet "that it appears to comprise the elements necessary to sufficiently address the AML/CTF deficiencies". Efter et opfølgende inspektionsbesøg den 12. november 2012 erklærede det danske finanstilsyn i et brev af 30. november 2012 til Danske Bank, at banken havde opfyldt alle påbud og risikooplysninger udstedt i juni 2012. Det danske finanstilsyn understregede at tilsynets vurdering beroede på information modtaget

i forbindelse med inspektionsbesøget, herunder præsentationer, forretningsorden, rapporter og andre dokumenter. I sidste ende besluttede Danske Banks bestyrelsen på sit bestyrelsesmøde den 8. august 2013 at trække ansøgningen om at åbne en filial i New York tilbage af årsager, der ikke var relateret til hvidvask.

9.3.12 *Rapportering fra Group Internal Audit i 2012*

Den 30. november 2012 afgav Group Internal Audit en rapport om hvidvaskforebyggende foranstaltninger i den estiske filial med den overordnede rating "extensive" (den bedste rating ud af fire). Rapporten indeholdt ingen anbefalinger om forbedringer.

9.3.13 *Manglende hvidvaskansvarlig i 2013*

Ved udgangen af 2012 gik den person, der var udpeget som hvidvaskansvarlig i Danske Bank, på pension. Først den 7. november 2013 blev der udpeget en ny hvidvaskansvarlig i henhold til dansk lovgivning.

9.3.14 *Anmodning i 2013 fra det danske finanstilsyn*

I foråret 2013 blev der igen kommunikeret med det danske finanstilsyn om den estiske filial, dens kunder og hvidvaskforebyggelsesprocedurer. Den 4. april 2013 henvendte det danske finanstilsyn sig til Group Legal. I et indledende svar den efterfølgende dag henviste Group Legal til det tidligere brev fra banken af 3. april 2012 til det danske finanstilsyn, som også var vedlagt. Group Legal anførte: "Forholdene er stadig de samme - nemlig at de russiske kunder, som vi har i Estland, er der lavet et helt særligt AML set up omkring, netop på grund af den højrisiko, som disse kunder udgør. Det er beskrevet i detaljer i det vedhæftede brev". Ifølge en mail af 5. april 2013 fra Group Legal lader det til, at det estiske finanstilsyn også havde omtalt en liste hos den russiske centralbank med "russiske kunder, som var blacklisted". Den 7. april 2013 kontaktede Group Compliance & AML filialledelsen og henviste til "our blacklisted Russian customers". Det blev tilføjet, at "the Danish FSA is now very worried because they have confirmed to the US authorities that we comply with Danish FSA's requirements on AML" og "[i]t is critical for the Bank that we do not get any problems based on this issue. We cannot risk any new orders in the AML area". Igen gav filialledelsen betryggende oplysninger til Group Compliance & AML (med kopi af mail til Baltic Banking).

Den 25. april 2013 havde den estiske filial på foranledning af Baltic Banking et møde med bestyrelsesformanden for det estiske finanstilsyn. Filialen tog referat af mødet, som blev revideret af det estiske finanstilsyn. Det meste af referatet opsummerede de oplysninger, som den estiske filial fremkom med på mødet. Rapportering fra Group Internal Audit blev fremhævet. Der var også svar fra det estiske finanstilsyn. Ifølge referatet havde det estiske finanstilsyn "acknowledged presented information and pointed out that the FSA pays very high attention to the AML prevention in banks and payment institutions". Der stod også, at "[t]he FSA admits that the Bank's internal AML regulations are in compliance with the established requirements in order to prevent in a satisfactory level". Filialen havde bidraget med denne tekst, og det var det eneste sted, hvor det estiske finanstilsyn indsatte yderligere tekst ved gennemgangen af referatet. Denne yderligere tekst var som følger: "however they pointed out that

from FSA perspective risk appetite in Estonian Danske A/S looks above the average comparing with Estonian banking sector in general". Der var også anført, at "[t]he FSA underlines that Know Your Customer Policy must be observed not only in written procedures but also in everyday business activities", og at "[i]t is important to know where and how the customer makes business and that would be in compliance with transactions in bank account". Ifølge referatet "both parties found that it is very important to realize bigger risks with non-resident customers and take all possible measures to reduce and minimize them", og det estiske finanstillsyn havde understreget den høje risiko ved "financial mediators". Der stod ikke i referatet, at det ville blive cirkuleret uden for Danske Bank. Den 15. maj 2013 videresendte Group Legal imidlertid referatet til det danske finanstillsyn, således som det havde været hensigten internt. koncernen lod til at udvise for stor tillid til referatet, som var mere detaljeret, end hvad der internt i banken var normalt.

9.3.15 *Forberedelse af baltisk strategigennemgang i 2013*

I 2013 blev der gjort forberedelser til en strategigennemgang med hensyn til de baltiske bankaktiviteter. Et udkast til en præsentation om "Baltic strategy review" blev cirkuleret internt i Business Banking og var tilsyneladende tiltænkt anvendt på bestyrelsesmødet den 19. juni 2013. Præsentationen viste tre strategiforslag: "Become national champion", "Build on cross sales" og "Exit Baltic countries". Der var også en slide om "The Journey for Baltic Banking towards 2015". Præsentationen indeholdt en såkaldt SWOT-analyse (styrker, svagheder, muligheder og trusler). Blandt styrkerne blev hvidvaskforebyggelse nævnt under overskriften: "Anti Money Laundering and Know Your Customer processes have been reviewed and FSAs are confident with them". På en anden slide var det anført som en trussel, at "35% of Estonian profit was generated by Russian business customers in Estonia". Præsentationen blev aldrig sendt til bestyrelsen, men specifikke slides blev senere brugt på møder i Baltic Banking.

9.3.16 *Afbrydelse af korrespondentbankforhold i 2013*

Med henblik på at klare dollarbetalingen havde den estiske filial sine egne korrespondentbanker. I juni 2013 blev et medlem af direktionen kontaktet af en af korrespondentbankerne, som ønskede at afbryde korrespondentbankforholdet på grund af hvidvaskforebyggelse. Spørgsmålet blev bragt op på et Business Banking Performance Review-møde den 27. juni 2013. Dette førte til et indsatspunkt med titlen "Non-Resident Russian profiles", som Business Banking og "Local Finance in Baltics" var ansvarlige for. Indsatspunktet omfattede følgende: "a) Review size of business; b) Alternative sources for correspondent banking of part of the business volume; c) Review KYC profiles and review relationship if documentation not in place". Som følge heraf undersøgte en lille gruppe under ledelse af Business Banking sagen nærmere. I sidste ende, og efter aftale med korrespondentbanken, som havde henvendt sig, fremsendte den estiske filial en underretning om afbrydelse af korrespondentbankforholdet pr. 1. august 2013 med almindeligt opsigelsesvarsel på tre måneder. Efter afbrydelse af korrespondentbankforholdet synes en anden korrespondentbank at have accepteret en udvidelse af sit samarbejde med Danske Bank til at omfatte den estiske filial.

9.3.17 *Rapportering fra Group Internal Audit i 2013*

I en revisionsrapport af 1. august 2013 gennemgik Group Internal Audit kundekendingskontroller for non-resident kunder i den estiske filial. Rapporten konkluderede, at kundekendingsprocedurer og relaterede interne kontroller var "reasonable" (den næstbedste rating ud af fire), og kundekendingsdokumentationen blev beskrevet som "generally sufficient". Samtidig bemærkede Group Internal Audit "several issues... in which further improvement was needed". Revisionen blev foretaget under lokal ledelse, men denne gang involverede den også medlemmer af Group Internal Audit, som ikke stammede fra filialen.

9.3.18 *Forretningsmæssig gennemgang af non-resident porteføljen i 2013*

Ovennævnte afbrydelse af korrespondentbankforholdet med den estiske filial førte til en forretningsmæssig gennemgang af non-resident porteføljen på foranledning af medlemmer af direktionen. Dette bibragte nye oplysninger på koncernniveau. Business Banking bemærkede, at "over-normal profit is usually a warning sign, superior service or not", og der blev udtrykt følgende bekymring: "the lack of price-sensitivity with some customers is due to other factors than good service". Som svar herpå angav Group Compliance & AML, at "the business volume (transactions) with non-resident customers in Estonia" var større end forventet. Der blev også stillet spørgsmål ved tilstedeværelsen af såkaldte mellemmand i form af "non-regulated entities". Som nævnt i afsnit 5.1 udgjorde mellemmand en lille gruppe kunder i non-resident porteføljen med konti, som havde til formål at facilitere transaktioner med deres egne slutkunder uden for filialen.

I den estiske filial blev et notat til filialens Executive Committee med titlen "Solutions in the Non-resident Intermediaries customer segment using bonds" ("OFZ-notatet" - OFZ er russiske statsobligationer) cirkuleret den 15. oktober 2013. Notatet præsenterede "a solution for ten customers in our Non-resident Intermediaries segment using bonds as a faster, cheaper and more reliable way for their end-clients to transfer money overseas than making an international payment through a domestic Russian bank". Det blev tilføjet, at "the solution" var "highly profitable", men også, at "[c]onsistent with our strategy for the segment, we do not add new Intermediary clients and expect the number of clients in the segment to decline over time". Der blev angivet to hovedrisici: (i) "We do not have full knowledge about the end-clients of the Intermediary" og (ii) "[t]here is potential reputational risk in being seen to be assisting 'capital flight' from Russia". Med hensyn til den første hovedrisiko havde et tidligere udkast angivet følgende: "and therefore potentially this solution could be used for money-laundering", men disse ord var blevet udeladt i den endelige version på foranledning af et medlem af filialens ledelse.

Den 16. oktober 2013 blev den fulde præsentation af den forretningsmæssige gennemgang og et resumé videresendt til Business Banking. Materialet foreslog, at mellemmand ville blive "harvest[ed]" og "[r]un-off", og at forretningssegmentet ville følge en strategi med "focus on preserving client quality not on acquiring new clients". Da præsentationerne blev videresendt, bemærkede Baltic Banking bl.a., at "[t]he business

line is profitable and contributing significantly to Baltic Banking performance”, og at “[t]here are resilient KYC and AML procedures in place” og “no pending discussions on business with regulators”.

Den 23. oktober 2013 blev der afholdt et Business Banking Performance Review-møde for Q3 2013, hvori den administrerende direktør og tre andre medlemmer af direktionen deltog. Man drøftede det indsatspunkt, der på det tidligere møde den 27. juni 2013 var blevet nævnt som en del af handlingsplanen vedrørende non-resident porteføljen. Ifølge mødereferatet fremkom et medlem af direktionen med den bemærkning, at “the size of Danske Bank business undertaken with this category of customer is larger than DB peers, and the proportion of business needed to be reviewed and potentially reduced”. I referatet var ligeledes anført, at den administrerende direktør “emphasized the need for a middle ground, and wanted to discuss this further outside of this forum”, og det ovennævnte direktionsmedlem “agreed to hold a meeting when Business Banking had finalised its conclusions”. Der blev tilføjet et nyt indsatspunkt vedrørende dette punkt med deadline i 2013 og med Business Banking som ansvarlig. Vi har dog ikke fundet oplysninger vedrørende nogen opfølgning.

Den 29. november og 13. december 2013 videresendte Baltic Banking materiale vedrørende den forretningsmæssige gennemgang af non-resident porteføljen til tre medlemmer af direktionen, og den 17. december 2013, formentlig efter et møde, modtog to af disse medlemmer også OFZ-notatet fra oktober 2013 om brugen af mellemmand. Vi kan ikke se, at dette materiale blev delt med den administrerende direktør.

Mødereferatet fra Business Banking Performance Review-mødet for Q4 2013 den 31. januar 2014, igen med den administrerende direktørs deltagelse, beskrev den forretningsmæssige gennemgang som afsluttet mellem to direktionsmedlemmer (herunder ikke den administrerende direktør), og at den forretningsmæssige gennemgang ville blive efterfulgt af en lukning af kundeforhold. Der blev ikke omtalt noget møde med den administrerende direktør.

9.3.19 *Tiltag på filialniveau i 2013*

Samtidig med den forretningsmæssige gennemgang blev der også taget initiativer på filialniveau. På et møde den 15. august 2013 i den baltiske Executive Committee blev der påpeget en hurtig indkomststigning hidrørende fra handel med obligationer. Der blev foreslået en gennemgang af den baltiske forretning for at sikre forsvarlig risikostyring. På mødet godkendte den baltiske Executive Committee fire konkrete forslag, herunder compliance-gennemgang og øget tilsyn. I efteråret 2013 etablerede den estiske filial en arbejdsgruppe med henblik på at undersøge mellemmand, hvilken modtog ugentlige rapporter om obligationsaktivitet og mødtes på månedlig basis.

9.4 Lukning

Den tredje fase dækker den langvarige og komplicerede lukning af non-resident porteføljen i 2014 og 2015.

9.4.1 Whistleblower-rapporter fra december 2013 til og med april 2014

Den 27. december 2013 indgav en medarbejder i den estiske filial en whistleblower-rapport vedrørende non-resident porteføljen. I løbet af de følgende måneder fremsatte whistlebloweren yderligere påstande.

Den første whistleblower-rapport blev sendt på mail den 27. december 2013 til et medlem af direktionen samt til medarbejdere i Baltic Banking, Group Compliance & AML og Group Internal Audit. Den havde titlen "Whistleblowing disclosure – knowingly dealing with criminals in Estonia Branch". Den første rapport omhandlede én specifik kunde og inkluderede følgende:

- Whistlebloweren anførte, at den estiske filial ikke havde finansielle oplysninger om den specifikke kunde, og at kunden havde indleveret falske regnskaber til det engelske Companies House.
- Endvidere anførte whistlebloweren, at "the bank knowingly continued to deal with a company that had committed a crime".
- Det fremgik også, at "[a]n employee of the bank co-operated with the company to fix the 'error'", efter whistlebloweren havde bragt spørgsmålet om falske regnskaber op i filialen, hvilket medførte, at der blev indleveret nye regnskaber, der var ligeså falske.
- Ifølge whistlebloweren fortsatte kunden sit engagement med filialen, og "[t]he bank continued dealing with the company even after it had committed another crime by submitting amended false accounts".
- Whistlebloweren tilføjede, at det i september 2013 blev besluttet at lukke alle kundens konti såvel som konti tilhørende "other members of the influence group". Dette blev besluttet som følge af mistænkelige betalinger, utilstrækkelige oplysninger om de reelle ejere (ifølge whistlebloweren "apparently it was discovered that they included the Putin family and the FSB", dvs. den føderale sikkerhedstjeneste for den Russiske Føderation (FSB), samt fordi de reelle ejere "[had] been involved with several Russian banks that had been closed down in recent years".
- Afslutningsvis delte whistlebloweren sine synspunkter om "what looks wrong here" og anførte at "[t]his should all be seen in the context of the high-risk nature of the international business in Estonia (that is supposed to be well-recognised

and addressed by local management), that UK LLPs [Limited Liability Partnerships] are the preferred vehicle for non-resident clients (so should be well understood) and that the control environment is supposed to be ‘comprehensive’.”

De fire modtagere af whistleblower-rapporten besluttede hurtigt, at Group Internal Audit skulle foretage en undersøgelse af beskyldningerne ved hjælp fra medarbejdere, der ikke arbejdede i den estiske filial. Direktionen blev informeret på et direktionsmøde af 7. januar 2014 (uden at modtage kopi af whistleblower-rapporten). På et møde den 27. januar 2014 blev revisionsudvalget også informeret om Group Internal Audits undersøgelse. Det blev ifølge mødereferatet fra revisionsudvalgsmødet ikke specificeret, at undersøgelsen var igangsat som følge af en whistleblower-rapport.

Den 9. januar 2014 orienterede whistlebloweren Group Internal Audit om yderligere tre kunder med “similar irregularities”. I marts og april 2014 sendte whistlebloweren yderligere rapporter, der indeholdte whistleblowerens bekymringer om kunder struktureret som danske K/S selskaber. I sin Corporate Responsibility-rapport fra 2013 anførte Danske Bank:

“In 2013, four cases were reported through the whistleblower system. They occurred both in and outside Denmark. Three cases that were concluded led to changes in procedures or increased management attention. One case is still under investigation.”

9.4.2 Group Internal Audits undersøgelse i begyndelsen af 2014

Som følge af undersøgelsen af whistleblowerens påstande i begyndelsen af 2014 udarbejdede Group Internal Audit to audit letters i januar og februar 2014, som var stilet til medlemmerne af direktion. De blev ikke delt med den estiske filial.

I audit letter af 13. januar 2014 bekræftede Group Internal Audit nogle af de påstande, som whistlebloweren var kommet med. Dokumenter leveret af visse kunder i forbindelse med åbningen af konti blev anset for at være utilstrækkelige. Group Internal Audit påpegede også den potentielle risiko for, at en kunde kunne være blevet “tipped off” (hvormed antydedes, at kunderne havde samarbejdet med medarbejdere i den estiske filial). Mere generelt blev det bemærket, at “ongoing monitoring” blev udført manuelt af relationship managere, som var ansvarlige for så mange kunder, at det var “in fact impossible to perform the monitoring in an effective and efficient way”. Det blev tilføjet, at “[b]ased on the work performed, we have not identified areas that need immediate reporting to the FSA”.

Fra den 3. februar til og med den 6. februar 2014 foretog Group Internal Audit en on-site revision af den estiske filial. Revisorerne fik udleveret OFZ-notatet fra oktober 2013 om mellemænd. Den 5. februar 2014 præsenterede Group Internal Audit sine foreløbige konklusioner i en mail sendt til to direktionsmedlemmer, der efterfølgende blev videresendt til andre direktionsmedlemmer, herunder den administrerende direktør. Det var angivet, at “we cannot identify actual source of funds or beneficial owners”, samt at en medarbejder hos filialen havde “confirmed verbally (in the presence of all 3 auditors ...) that the reason underlying beneficial owners are not identified is that it

could cause problems for clients if Russian authorities requests information". Endvidere fremgik det, at "[t]he branch has entered into highly profitable agreements with a range of Russian intermediaries where underlying clients are unknown". Som en del af de overordnede konklusioner anbefalede Group Internal Audit "a full independent review of all non-resident customers". Group Internal Audit fulgte op på dette i revisionsrapport af 10. marts 2014 som beskrevet nedenfor.

Ifølge mails af 5. februar 2014 medførte Group Internal Audits konklusioner reaktioner fra direktionsmedlemmer. Et medlem af direktionen skrev: "[s]er desværre ud til, at der er grund til bekymring. Jeg orienterer [den administrerende direktør] og arrangerer gennemgang asap. Holder dig og [navn] i loopet." Et andet direktionsmedlem svarede: "[a]t very least, the bond/intermediaries business has to be closed down immediately. Let's discuss how". Et tredje direktionsmedlem skrev til Group Legal: "[v]il I ikke sikre, at denne sag ikke kører af sporet, hvis den allerede er blevet håndteret? " Da han blev orienteret, svarede den administrerende direktør: "Notert. Her bør du vurdere en umiddelbar stop av all ny forretning og kontrolert avvikling av eksisterende."

Resultaterne fra Group Internal Audit, der er opsummeret i mailen af 5. februar 2014 og citeret ovenfor, er også – omend med en anden ordlyd – omtalt i audit letter af 7. februar 2014 fra Group Internal Audit. Audit letter af 7. februar 2014 indeholder en mere detaljeret beskrivelse af "[t]he cooperation with intermediaries", herunder handel med obligationer.

9.4.3 Arbejdsgruppe i februar 2014

Med det formål at håndtere de foreløbige konklusioner fra Group Internal Audit af 5. februar 2014, blev der nedsat en arbejdsgruppe. Arbejdsgruppen bestod af to direktionsmedlemmer samt medlemmer fra Business Banking, Baltic Banking, Group Compliance & AML og Group Internal Audit. På arbejdsgruppens første møde den 7. februar 2014 udarbejdede arbejdsgruppen 6 handlingspunkter:

1. *Close for all new off-shore customers, pending an independent review of the business area*
2. *Close all business with intermediaries immediately.*
3. *Draft terms for an external second opinion on the adequacy of and compliance with the KYC procedures and systems in Estonia.*
4. *Review identified files*
5. *Consider any HR actions to be taken*
6. *Clarify responsibility for escalation of whistle blower findings to relevant FSA - or other authority"*

Disse handlingspunkter blev behandlet på de efterfølgende møder.

- Vedrørende punkt 1 blev det besluttet den 11. februar 2014, at "[n]o new accounts will be opened for off-shore customers, with the exception of customers, which are currently customers elsewhere in the Group (IBB [International Business Banking] customers) or which have other valid reason for wanting an account in Estonia". Den 12. februar 2014 blev det efter forslag fra Baltic Banking,

og idet "a balance has to be found, also taking in the competitive environment", besluttet, at tillade kendte reelle ejere at åbne konti i nye juridiske enheders navne, forudsat "all CDD and KYC requirements are met, including a thorough and well documented insight into the underlying business(es) and the rationale of the transactions".

- Vedrørende punkt 2 blev arbejdsgruppen den 14. februar 2014 informeret af Baltic Banking om, at "the intermediary business was now fully closed down". Mens handlen med obligationer blev stoppet, har vi konstateret, at nogle af mellemmandene fortsatte med at gennemføre betalinger.
- Vedrørende punkt 3 engagerede arbejdsgruppen en ekstern konsulent til at se på procedurer og kontrolprocesser.
- Vedrørende punkt 4, og efter en vis drøftelse i arbejdsgruppen, besluttede den estiske filial i april 2014 at følge anbefalingerne fra Group Internal Audit og den eksterne konsulent og iværksætte en gennemgang af erhvervskunder.
- Ifølge arbejdsgruppens mødereferater blev punkt 5 vedrørende eventuelle HR-tiltag drøftet, men ikke håndteret.
- Punkt 6 blev adresseret ved flere lejligheder. På arbejdsgruppemøder den 10. februar 2014 forklarede Group Compliance & AML, at der ikke var nogen grund til at underrette "the FSA or others" om "whistle blower findings", da "we do not yet have any suspicion of money laundering". Den 11. februar 2014 var Group Compliance & AML også nået frem til det synspunkt, at der ikke var nogen juridisk forpligtelse til at underrette myndighederne i Storbritannien. I april 2014 blev der på koncernniveau, efter modtagelsen af konsulentrapporten, udvekslet synspunkter vedrørende underretningsforpligtelser. Det var anført i en mail af 3. april 2014, at der havde været et "informal call" med det estiske finanstilsyn med omtale af whistlebloweren. Vi har ikke fundet yderligere oplysninger herom, og drøftelsen om hvorvidt der skulle foretages underretning fortsatte. Vi har ikke fundet dokumentation for, at der er sket underretning til nogen myndigheder.

9.4.4 *Group Internal Audits revisionsrapport fra marts 2014*

Efter de to audit letters af 13. januar og 7. februar 2014 fremlagde Group Internal Audit en revisionsrapport af 10. marts 2014 om non-resident kunder. Denne rapport blev også delt med den estiske filial. Den anvendte rating var "Action needed" (den dårligste rating ud af tre). Af rapporten fremgår det at "[t]he Branch's portfolio of non-resident customers has to be reviewed and information on the commercial rationale for the customers structuring their business within LLP layers as well as on the ultimate beneficial owners of the trading entities underlying the LLPs have to be sufficiently documented in the Bank systems". Rapporten indeholdt følgende seks observationer, der blev angivet som værende højeste prioritet: (i) "Documentation of due diligence on non-resi-

dent customers structured with LLPs”, (ii) “Segregation of duties”, (iii) “Risk assessment”, (iv) “Customer monitoring”, (v) “Closure of accounts” og (vi) “FX lines granting”. Der var angivet frister, og ansvaret blev tildelt medarbejdere i filialen.

9.4.5 *Rapport fra eksternt konsulentbureau april 2014*

Efter drøftelser i arbejdsgruppen valgte Group Compliance & AML den 17. februar 2014 at engagere et eksternt konsulentbureau med henblik på at evaluere interne hvidvaskprocedurer og kontroller i den estiske filial. Konsulentbureauet afleverede en rapport i udkastform den 31. marts 2014 og en endelig rapport den 16. april 2014. Begge rapporter blev sendt til Group Compliance & AML samt delt med nogle af direktionsmedlemmerne. I tilknytning til rapportudkastet anførte konsulentbureau, at: “[b]ased on our experience in conducting such engagements, you do not have as many low impact issues as some of your peers, but your critical gaps (e.g. regarding risk assignment, transaction monitoring, level of CDD applied) are greater than we’ve seen in other banks in the region.” Som svar på et spørgsmål om, hvorvidt der forelå overtrædelser af hvidvasklovgivningen, begrænsede konsulentbureauet sig til generelle bemærkninger og en udtalelse om, at “[c]ertain specific local legislation gaps do however exist”.

I den endelige rapport fastslog konsulentbureauet, at procedureerne for godkendelse af nye kunder og åbning af nye konti for non-resident kunder generelt blev fulgt. Rapporten gjorde dog også opmærksom på mangler i forhold til bl.a. uklare instrukser i relation til kontoaftaler og kundekendskabsspørgeskemaer samt utilstrækkelig overvågning af transaktioner. Rapporten konstaterede 17 “control deficiencies”, som alle blev vurderet til at være “critical or significant”.

Den estiske filial arbejdede efterfølgende i hele 2014 med at udbedre de mangler, som konsulentbureauet havde konstateret.

9.4.6 *Gennemgang af kunder i den estiske filial i løbet af 2014*

Den 15. april 2014 påbegyndte den estiske filial en gennemgang af erhvervskunder i non-resident porteføljen. Gennemgangen blev foretaget under tilsyn af International Banking og den nyetablerede forretningsenhed, International Banking. Som led i gennemgangen udarbejdede relationship managerne i filialen separate notater for hver af de non-resident erhvervskunder, som de var ansvarlige for. Dokumentation vedrørende kundernes svar på spørgsmål om deres regnskaber blev opbevaret. Notaterne blev gennemgået af et udvalg i filialen, hvori medlemmer af filialledelsen deltog. Det var op til udvalget at beslutte, om kundeforholdene skulle videreføres eller lukkes.

9.4.7 *Rapportering til ledelsen i april 2014*

I april 2014 fik direktionen og bestyrelsen forelagt forskellige oplysninger om den estiske filial og whistleblower-sagen. Til brug for direktionsmødet den 11. april 2014 fremlagde et direktionsmedlem en præsentation for direktionen med titlen “Status Danske Bank Estonia Branch”. Præsentationen, der var udarbejdet af ansatte i Business Banking, indeholdt tre slides med titlen “Timeline for Whistleblower Case and Audit Reports”, som opremsede nogle af whistleblowerens påstande såvel som de resultater, som Group Internal Audit og det eksterne konsulentbureau var kommet frem til. Ifølge

mødereferatet blev direktionen informeret om, at “the appropriate steps were being taken to continue dealing with the matter in accordance with the Group’s whistle blowing policy, as well as all the applicable local regulations and supervisory rules”. Customer review blev nævnt, ligesom det var blevet “assessed how the business could be exited in an appropriate fashion”. Af efterfølgende korrespondance fremgik det, at den administrerende direktør på dette møde tog initiativ til at få Group Compliance & AML til at udarbejde en ny plan for hvidvaskforebyggelse i de baltiske lande, hvilken blev godkendt den 1. august 2014.

På mødet den 22. april 2014 blev direktionen forelagt et udkast til statusrapport for Q1 2014 fra Group Internal Audit, som indeholdt detaljerede oplysninger om whistleblower sagen, herunder en liste med whistleblowerens påstande. Direktionen modtog også udkast til revisionsprotokollat dateret den 29. april 2014, som indeholdte lignende bemærkninger (listen med whistleblowerens påstande var kun indeholdt i statusrapporten for Q1 2014). Det fremgik også af udkastet til revisionsprotokollat at “[m]anagement have agreed a series of actions to address the issues raised” and that “[t]hese will be completed during the course of 2014”.

Samme rapportering fra Group Internal Audit blev sendt til revisionsudvalget til brug for udvalgets møde den 28. april 2014. Ifølge mødereferatet fra dette møde påpegede Group Internal Audit “the “whistleblower case” from Estonia about non-resident customer handling” og tilføjede, at “[name] would brief the Board of Directors at the meeting the following day”. Som led i besvarelsen af spørgsmål fra revisionsudvalget tilføjede Group Internal Audit, at “the local internal auditor was under surveillance”, og at “[t]he Bank’s best practice [at Group level] was different from the local Estonian practice, and the local internal auditor had not followed the procedures as he should have”. Den halvårslige hvidvaskrapport for koncernen, der også var blevet udleveret til revisionsudvalget, indeholdt en opsummering af konsulentbureauets udkast til rapport. Koncernrapporten om hvidvask nævnte, at den estiske filial “do not have as many low impact issues as some of the peers”, men at “the critical gaps are greater”, og at den estiske filial havde “initiated activities to deal with the specific findings from Group Internal Audit and [the external consultancy]”.

På mødet den 29. april 2014 havde bestyrelsen kun revisionsprotokollatet fra Group Internal Audit dateret den 29. april 2014. Det følger af mødereferatet, at “[name] elaborated on the whistleblower case referred to in the long-form audit report from Internal Audit and explained the steps taken to investigate the matter as well as the initiatives taken and planned to strengthen processes and controls with respect to AML and KYC in the Baltics”.

9.4.8 Fortsatte undersøgelser af whistleblowerens påstande

I foråret og i begyndelsen af sommeren 2014 blev der gennemført forskellige arbejds handlinger for at undersøge og afslutte whistleblower-sagen. Da det fremstår således, at Group Internal Audit havde afsluttet sit arbejde i forhold til whistleblowerens påstande, tog Group Legal over. Som led heri indgik Group Legal aftale med en ekstern

konsulent om at gennemføre en “[i]nquiry into allegations of misconduct” på baggrund af whistleblower-rapporten og “critical information on a number of irregularities involving senior members of staff”. Det blev imidlertid forkastet af to medlemmer af direktionen. I stedet bad Group Legal den 27. maj 2014 Group Compliance & AML om at “take on the task of bringing this whistleblower matter to an end”. Samtidig udarbejdede Group Legal, hvad der omtales som “den fuldstændige liste” over de påstande, whistlebloweren var kommet med i mailkorrespondanceudvekslet siden december 2013. Flere af whistleblowerens påstande var dog kun omtalt i listen i meget brede vendinger, mens andre helt var udeladt, herunder påstande om intern medvirken og påstande angående K/S selskaber.

Den 10. juni 2014 cirkulerede Group Compliance & AML en oversigt til Group Legal og Group Internal Audit baseret på den nævnte liste over påstande. For hver påstand på listen var der beskrevet “facts and mitigation actions” og “conclusion”. Få dage senere, den 16. juni 2014, sendte Group Compliance & AML oversigten af 10. juni 2014 til to medlemmer af direktionen samt til International Banking og Group Legal. Denne gang blev oversigten behandlet som mere endelig. Det var anført i oversigten, at “[b]eside the below described action points no more action will be done due to the specific allegations”, men også at Group Compliance & AML ville følge “the progress of the suggested actions”. Med hensyn til fem af whistleblowerens påstande, der var blevet verificeret, blev der henvist til hvidvaskhandlingsplanen for de baltiske lande. Med hensyn til to af påstandene, der var ved at blive verificeret, blev der henvist til Group Legal. For så vidt angår syv af whistleblowerens påstande, der ikke var blevet verificeret eller kun delvist verificeret, var kun meget få tiltag angivet. Vi har ikke fundet oplysninger om yderligere undersøgelser af whistleblowerens påstande.

Til brug for Group Internal Audits statusrapport for Q2 2014 bedte Group Internal Audit Business Banking om at besvare de udestående bemærkninger vedrørende “Non-resident customer handling Baltics” i revisionsprotokollatet af 29. april 2014. Den 7. juli 2014 sendte Business Banking følgende forslag til formulering til Group Internal Audit, til brug for Group Internal Audits statusrapport for Q2 2014 “[t]he allegations made by the whistleblower have all been investigated.” Samtidig oplyste Business Banking de iværksatte tiltag. Baltic Banking gav udtryk for, at man anså oplystningen for et “fair summary”. Den foreslåede formulering var ikke inkluderet i Group Internal Audits statusrapport for Q2 2014, men blev anvendt få måneder senere i Group Internal Audits statusrapport for Q3 2014 af 24. oktober 2014. Den indeholdt kommentarer fra Group Internal Audit om, at “We still agree with the comments made by the area [Business Banking]”, herunder Business Bankings kommentar om, at alle whistleblowerens påstande var blevet undersøgt.

9.4.9 *Group Internal Audits opfølgning i juli 2014*

I audit letter af 1. juli 2014 fulgte Group Internal Audit op på sin revision i februar 2014 (der resulterede i revisionsrapporten af 10. marts 2014). Audit letter af 1. juli 2014 var stilet til den estiske filial og Baltic Banking (med kopi til koncernen). Med hensyn til non-resident kunder, der var kommet til siden marts 2014, havde Group Internal Audit

“no major comments to the quality of the due diligence requirements applied and completeness of the documentation collected and filed by the area”. Group Internal Audit havde imidlertid kritiske kommentarer til det løbende customer review, på baggrund af en stikprøve af otte kunder, der alle var blevet gennemgået og godkendt af filialen. I den forbindelse blev muligheden for at udsætte tidspunktet for implementering af en af de seks væsentlige bemærkninger i revisionsrapporten af 10. marts 2014 angående “[d]ocumentation of due diligence on non-resident customers structured with LLPs” omtalt. Filialen var enig, og fristen blev derfor forlænget.

Senere i juli 2014 modtog direktionen og revisionsudvalget Group Internal Audits udkast til statusrapport for Q2 2014, hvori det var anført, med henvisning til det arbejde, der fremgik af audit letter af 1. juli 2014, at “[a] follow up has been conducted in Estonia to assess progress against previously reported AML issues”, og at “[t]he testing performed showed improvement of processes in place for on boarding of new customers, but more focus needed with regard to review of existing customers.”

9.4.10 *Ny filialpolitik om betjening af non-resident kunder*

I løbet af 2014 udfærdigede den estiske filial udkast til en ny politik for kunder i non-resident porteføljen, og den 6. maj og 12. maj 2014 modtog Business Banking udkastet. Den nye politik havde titlen “Policy to serve non resident clients in Danske Bank Estonian Branch”. Det var anført, at der var en “existing customer base that not fully matches the profile”. Ifølge udkastet ville banken ikke etablere kundeforhold med personer, som fremgik af forskellige “dark grey” eller “grey” lister. Det var anført, at “[t]he bank must be confident that it fully understands the customer area of activity and its transaction profile”, og at “[t]he bank must make sure that it fully understands ownership and beneficial owners of its business customers”.

Ifølge Baltic Banking blev det estiske finanstilsyn på et møde den 3. oktober 2014 informeret om, at udkastet til politikken endnu ikke var vedtaget, men at filialen alligevel allerede fulgte politikken i praksis. Den 15. december 2014 blev den nye politik godkendt af Baltic Banking, og de ovennævnte beskrivelser var alle del af den vedtagne politik. Det blev også nævnt i politikken, at “[w]hen establishing customer relationship and opening an account the bank must make sure that the customer has legitimate business reasons to operate in Baltic countries or neighbouring region” (udkastet indeholdte en lignende ordlyd). I forhold til tilgående kunder og forståelse af kundernes forretningsmodel blev det tilføjet, at det skulle identificeres hvor kundernes midlerne kom fra. Om eksisterende kunder var det nu anført, at “[s]trategically the bank foresees winding down relationships by end of second quarter 2015”.

9.4.11 *Strategiprocesen for bankaktiviteter i de baltiske lande i 2014-2015*

Der blev i foråret 2014 taget initiativ til en ny strategiproces for bankaktiviteter i de baltiske lande. Processen blev udarbejdet af Business Banking og drøftet i direktionen og bestyrelsen. Som det fremgår af en præsentation fra direktionsmødet den 27. maj 2014 blev der overvejet tre centrale muligheder som del af strategien, nemlig “[e]xit Baltics”, “[r]eposition towards a Corporate Baltic bank” (og udeladelse af andre aktiviteter), og “[o]ptimise current position”. Af præsentationen fremgår, at “[t]he current

performance will be difficult to maintain and there are a number of challenges going forward”, herunder “limited future appetite for non-resident business”. Ifølge præsentationen blev hvidvaskkravene overordnet anset for en trussel. Et separat slide med titlen “Significant change in appetite for non-resident business will reduce net profit for the Baltic operation” indeholdt oplysninger om non-resident porteføljen med bemærkningen om, at den bidrog med “90% of the profit before tax for Estonia”. Præsentationen henviste til den nye politik udarbejdet af filialen: “Going forward only non-resident customers with a strong link to Baltic countries will be able to open an account with Danske Bank Estonia branch (details defined in non-resident policy)”. Ifølge præsentationen blev der også anbefalet en strategi som involverede “a reposition towards a Corporate Baltic bank with focus on Nordic customers” med “[g]radually run-off of Non-resident business”. Til brug for bestyrelsens møde den 26. juni 2014 var præsentationen ændret på visse punkter, men det fremgik stadig, at der var “limited future appetite for non-resident business”, og den anbefalede strategi var fortsat at repositionere.

Referatet af bestyrelsens møde den 26. juni 2014 indeholder anbefalingen om “an exit of Personal Banking and off-shore business”, der blev fremlagt af et medlem af direktionen. Endvidere er følgende anført i referatet:

“[CEO] emphasised that the Baltic countries are important for many of the Bank’s Nordic corporate clients and particularly the Finnish customers. Further, [CEO] found it unwise to speed up an exit strategy as this might significantly impact any sales price. Lastly, [CEO] and [name] explained the development of the Baltic countries. The preferred option would be to support Nordic corporate clients, but a closer review of the business case needed to be undertaken, concluded [CEO].”

Det fremgår endvidere af referatet, at to medlemmer af bestyrelsen “would like to have the options analysed further with an aspect of what is the best way to get out of the Baltics and how quickly it would be possible”. Bestyrelsesformanden konkluderede, at “the Board was supportive of the proposed repositioning towards a corporate bank”, men at “all exit options in respect of the non-resident and retail business, including a potential three-way merger, should be further explored prior to making a decision”.

Bestyrelsen fortsatte den baltiske strategiproces, som blev forberedt på møder i direktionen. På direktionens møde den 7. oktober 2014 tilsluttede direktionen sig anbefalingen om at undersøge yderligere muligheder. Den beslutning var genstand for et antal bemærkninger, herunder at “[t]he process of exiting the non-resident business should continue”. På det efterfølgende møde den 16. oktober 2014 var direktionen blevet forelagt et notat fra International Banking, der opsummerede de strategiske muligheder. I notatet, der også blev videregivet til bestyrelsen (den endelige version er dateret 21. oktober 2014), bemærkedes det vedrørende non-resident porteføljen, at “[i]n 2014 focus has been on KYC, AML and no customers have been on boarded since June 2014.” Derudover blev det bemærket at “[g]oing forward the size of this segment is uncertain due to such regulation and reputational considerations, however, the winding down

of relationships outside is ongoing with 30% drop in topline". En ny præsentation dateret den 20. oktober 2014 blev også fremlagt for direktionen. I den anførtes det vedrørende "[r]eposition of Non-resident business", at for fremtiden alene kunder "with strong business reasons with Baltic countries (and other detailed requirements) will be on boarded", og at "[i]mplementation of the new policy is ongoing".

Det anførtes i referatet af bestyrelsesmødet den 28. oktober 2014, at bestyrelsen "resolved to pursue the recommended repositioning strategy and advised management to cease the exploratory merger talks". På den anden side blev det foreslået i en præsentation for bestyrelsen, at "a sale of the "non-residential" business" til to navngivne selskaber "could be worth considering". I referatet var tilføjet: "With respect to the 'non-resident' portfolio it was resolved, however, that management should continue to consider all strategy options, including a sale, and revert to the Board with a recommendation at the Board meeting in January 2015 at the latest".

I et notat af 22. januar 2015 med titlen "Execution update on Baltics", udarbejdet til bestyrelsen, blev det anført, at filialen var "exiting the non-resident segment, hence, focusing only on customers with a real Baltic presence", og at "non-resident customers are being reduced as planned". Ifølge referatet af bestyrelsesmødet den 29. januar 2015 informerede et medlem af direktionen om, at "having reviewed and considered the repositioning of the non-resident business and possible alternatives, the Executive Board recommended the said repositioning". Det blev konkluderet, at "the Board of Directors noted... and approved ... the repositioning of the Baltics non-resident business in line with the recommendation from 28 October 2014". I Danske Banks årsrapport for 2014 var goodwill vedrørende den estiske filial nedskrevet til nul.

9.4.12 *Det estiske finanstilsyns inspektioner i 2014*

Det estiske finanstilsyn foretog tre inspektioner hos den estiske filial i løbet af 2014, hvoraf to er relevante i denne sammenhæng.

For det første foretog det estiske finanstilsyn i marts 2014 en inspektion i filialen af de aktiviteter, der var foretaget af den medarbejder, der var kontaktperson for den estiske hvidvaskmyndighed. Den endelige inspektionsrapport blev afgivet den 21. juli 2014. Inspektionsrapporten er blevet oversat til engelsk som led i ansvarsundersøgelsen. Det estiske finanstilsyn anførte i inspektionsrapporten, at filialledelsen ikke havde sikret, at hver enkelt medarbejder udførte "only those tasks for which they have sufficient education, required abilities, personal qualities, experience and for which they have professional suitability".

For det andet foretog det estiske finanstilsyn en inspektion i filialen i juni og juli 2014, denne gang vedrørte inspektionen opfyldelse af hvidvaskkravene. Indledningen (resuméet) af udkastet til rapporten af 11. september 2014 blev oversat til engelsk af filialen. Heri var det anført, at "Danske Bank systematically established business relationships with persons in whose activities it is possible to see the simplest and most common suspicious circumstances". På baggrund af en række indhentede oplysninger, konstaterende det estiske finanstilsyn at "[w]e have therefore systematically identified

situations during our on-site inspection where Danske Bank's system for monitoring transactions and persons is effectively not working". Det estiske finanstillsyn gav udtryk for sin mistanke om, at det forholdte sig således, at "economic interests prevail over the obligation to apply enhanced due diligence measures" i den estiske filial.

Efter at have læset rapportudkastet fra det estiske finanstillsyn den 18. september 2014, skrev et medlem af direktionen i en intern mail "[i]t is a total and fundamental failure in doing what we should do and doing what we claim to do", og at "[t]his just even more underline the need of full clean up now". Et andet medlem af direktionen, som modtog denne mail, svarede samme dag og spurgte: "Has this business been cleaned up or not?" International Banking svarede samme dag "[i]f you by that mean that the business has been cleaned up, yes it has, or there is a process to clean up the portfolio".

Den 24. september 2014 videresendte Group Legal det engelske resumé af udkastet til inspektionsrapporten til Group Compliance & AML. Group Legal skrev, at det estiske finanstillsyn kun havde kommenteret på forhold indtil 31. december 2013 (og derfor ikke havde inddraget de hvidvasktiltag, der var foretaget i løbet af 2014). Samme eftermiddag skrev en medarbejder i Group Compliance & AML, at det ikke var et spørgsmål om procedurer og indsamling af kundekendskabsoplysninger, men om hvad oplysningerne blev anvendt til. Den følgende dag bemærkede en anden medarbejder i Group Compliance & AML, at "[t]he executive summary of the Estonian FSA letter is brutal to say the least and is close to the worst I have ever read within the AML/CTF area", og at "if just half of the executive summary is correct, then this is much more about shutting all non-domestic business down than it is about KYC procedures". I samme mail blev der opfordret til at CEO og andre direktionsmedlemmer blev informeret.

Den 25. september 2014 mødtes International Banking og Baltic Banking med det estiske finanstillsyn, hvor udkastet til inspektionsrapporten var på dagsordenen. Der blev afholdt endnu et møde med det estiske finanstillsyn den 3. oktober 2014, hvor alene Baltic Banking deltog. Den estiske filial sendte et svar til det estiske finanstillsyn den 10. oktober 2014. Den 13. oktober 2014 sendte Group Legal et resumé af de bemærkninger, som det estiske finanstillsyn havde anført i udkastet til inspektionsrapport af 11. september 2014, og nævnte samtidig den estiske filials svar til det estiske finanstillsyn. Filialen var generelt kritisk over for det estiske finanstillsyns bemærkninger. Filialen svarede, at den kun var enig i en bemærkning, at den var delvis enig i seks bemærkninger, og at den var uenig i 28 bemærkninger. Der blev afholdt endnu et møde mellem det estiske finanstillsyn og den estiske filial den 20. oktober 2014, hvori Group Compliance & AML også deltog. Den 31. oktober 2014 sendte den estiske filial en handlingsplan til det estiske finanstillsyn.

9.4.13 *Ledelsesrapportering i oktober 2014*

Bortset fra oplysninger om den baltiske strategiproces blev direktionen og revisionsudvalget opdateret vedrørende non-resident porteføljen i den estiske filial igen i oktober 2014.

Til brug for direktionens mødet den 7. oktober 2014 havde direktionen modtaget et udkast til statusrapport fra Group Internal Audit for Q3 2014, ifølge hvilket den "series of actions", der var godkendt af filialledelsen, ville "be completed during the course of 2014". Det var også i denne rapport, at Group Internal Audit bekræftede, at "[t]he allegations made by the whistleblower have all been investigated". Direktionen havde også modtaget den årlige Group AML-rapport for 2014 (for perioden oktober 2013 til september 2014). Ifølge rapporten fra Group AML var det estiske finanstilsyns udkast til inspektionsrapport "very critical", og det estiske finanstilsyn havde påpeget "significant challenges regarding non-resident customers". Det var tilføjet, at "[t]he inspection is based on the facts as per 31 December 2013 and therefore do not take into account the work performed in 2014". Direktionen modtog ikke selve udkastet til inspektionsrapporten. I referatet af direktionens mødet den 7. oktober 2014 stod kort følgende:

"The Bank has recently received a drafted report from the Estonian FSA where they point out significant challenges regarding non-resident customers. According to [name] there was no cause for panic as the findings have been addressed in the ongoing process improvement. [Name] will travel to Estonia and assist the Estonian organisation."

Til brug for mødet den 24. oktober 2014 havde revisionsudvalget modtaget Group Internal Audits statusrapport for Q3 2014 og den årlige Group AML-rapport for 2014, som var videresendt i udkast til direktionen, samt rapporten fra Group Legal angående kommunikation med finanstilsynet for Q3 2014. Både i rapporten fra Group AML og Group Legal blev udkastet til inspektionsrapport fra det estiske finanstilsyn omtalt. Det var anført i rapporten fra Group Legal, at udkastet til inspektionsrapporten inkluderede "rather harsh language from the Estonian FSA", og at "[a]ll observations have been thoroughly reviewed by the local compliance and legal teams in Estonia as well as by Group Legal together with external Estonian legal counsel".

Revisionsudvalget og bestyrelsen modtog heller ikke kopi af inspektionsrapporten af 11. september 2011 fra det estiske finanstilsyn.

9.4.14 *Den endelige inspektionsrapport fra det estiske finanstilsyn, december 2014*

Den 12. december 2014 afgav det estiske finanstilsyn den endelige inspektionsrapport (udkastet var udsendt den 11. september 2014). Udkastet og den endelige rapport var generelt meget ens og indeholdt de samme indledende afsnit. Det estiske finanstilsyns generelle konklusion var ændret, idet tre af de oprindelige konklusioner var blevet slettet og erstattet af mere konkrete konklusioner.

Få dage efter blev det aftalt i Group Legal at informere det danske finanstilsyn om inspektionsrapporten fra det estiske tilsyn. Fra januar 2015 udarbejdede den estiske filial en handlingsplan, sammen med Group Compliance & AML og Group Legal, som svar på inspektionsrapporten fra det estiske finanstilsyn. Den 20. januar 2015 delte den estiske filial et udkast til handlingsplan, som beskrev de initiativer, som den estiske filial havde foretaget, eller havde planlagt at foretage, for at imødegå det estiske finanstilsyns konklusioner, som var angivet i inspektionsrapporten. En drøftelse mellem den

estiske filial og koncernen resulterede i en neutralt formuleret handlingsplan uden juridiske kritik af inspektionsrapporten, som var indeholdt i udkastet. Den estiske filial sendte den endelige handlingsplan til det estiske finanstillsyn den 30. januar 2015. Ifølge handlingsplanen var alle de 17 kritiske mangler, som det eksterne konsulentbureau havde konstateret, "eliminated and/or corrected by today".

9.4.15 Afslutning af customer review

Efter endnu en udsættelse af implementeringsdatoen synes customer review at være blevet afsluttet ved udgangen af januar 2015. I handlingsplanen fremsendt af den estiske filial til det estiske finanstillsyn den 30. januar 2015 var det anført, at "[a] review of the non-resident customer segment of DBEE was carried out at the same time, which resulted in the termination of business relationships with 853 non-residents customers, i.e. 23% of the non-resident customer segment". Den 2. februar 2015 sendte den estiske filial sine anbefalinger til Group Internal Audit om afslutning af den væsentlige observation om "Documentation of due diligence on non-resident customers structured with LLPs", der stammede fra revisionsrapporten af 10. marts 2014. Den 9. februar 2015 sendte det estiske finanstillsyn en forespørgsel til filialen om en stigning i indlån fra non-resident kunder i sidste kvartal af 2014. I svaret af 17. februar 2015 henviste filialen til "the nature, capacity and seasonability of clients' businesses" og tilføjede bl.a., at "[i]n 2014 the Bank terminated its business relations with 853 non-resident clients, 315 non-resident client business relationships out of 853 were terminated in the 4th quarter of 2014".

9.4.16 Overblik over videregivelsen af visse nøgleoplysninger i 2014

Tabellen nedenfor viser, hvordan visse nøgleoplysninger blev videregivet op gennem koncernorganisationen i 2014. Den er ikke udtømmende, men giver et overblik over videregivelsen af fem væsentlige informationskilder.

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
Whistleblowerens rapporter i mails fra december 2013 til april 2014			
Alle whistleblowerens rapporter blev delt med medarbejdere på koncernniveau [afsnit 9.4.1]	Modtog ikke nogen af whistleblowerens rapporter Blev i januar 2014 informeret om whistlebloweren, herunder om Group Internal Audits undersøgelser af påstande. Blev informeret om, at der ikke var grund til at foretage indberetning til	Modtog ikke nogen af whistleblowerens rapporter Blev i januar 2014 informeret om undersøgelsen i Estland (dog ikke om, at undersøgelsen udsprang af en whistleblowerrapport) [afsnit 9.4.1]	Modtog ikke nogen af whistleblowerens rapporter Modtog ingen information herom på møde i januar 2014 Blev givet status i april 2014 samt revisionsprotokollat dateret 29. april 2014. Informeret om tiltag, som skulle

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
	<p>myndigheder [afsnit 9.4.1]</p> <p>Blev givet status i april 2014 samt revisionsprotokollat dateret 29. april 2014 og Group Internal Audits statusrapport for Q1 2014. Blev informeret om tiltag, der skulle gennemføres i 2014, for at rette op på forholdene [afsnit 9.4.7]</p> <p>Blev i oktober 2014 informeret om, at "[t]he allegations made by the whistleblower have all been investigated" [afsnit 9.4.13]</p> <p>Den administrerende direktør modtog den samme information som direktionen.</p>	<p>Blev givet status i april 2014 samt revisionsprotokollat dateret 29. april 2014 og Group Internal Audits statusrapport for Q1 2014. Blev informeret om tiltag, der skulle gennemføres i 2014, for at rette op på forholdene [afsnit 9.4.7]</p> <p>Blev i oktober 2014 informeret om, at "[t]he allegations made by the whistleblower have all been investigated" [afsnit 9.4.13]</p>	<p>iværksættes i 2014. Modtog ifølge mødereferat mundtligt generel information om "the steps taken to investigate the matter [the whistleblower case] as well as the initiatives taken and planned to strengthen processes and controls with respect to AML and KYC in the Baltics" [afsnit 9.4.7]</p>
Kritiske konklusioner fra Group Internal Audits undersøgelse af whistleblowerens påstande i januar til marts 2014			
<p>Modtog Group Internal Audits audit letters af 13. januar og 7. februar 2014 (samt udkast til konklusioner pr. mail af 5. februar 2014 fra Group Internal Audit) og revisionsrapport af 10. marts 2014 [afsnit 9.4.2 og 9.4.4]</p>	<p>Modtog et detaljeret sammendrag i Group Internal Audits statusrapport for Q1 2014 til brug for møde i april 2014 samt et sammendrag i revisionsprotokollat dateret 29. april 2014. Informeret på møde i april om, at "the appropriate steps were being taken to continue dealing with the matter in accordance with the Group's whistle</p>	<p>Modtog på et møde i april 2014 et detaljeret sammendrag i Group Internal Audits statusrapport for Q1 2014 samt et sammendrag i revisionsprotokollat dateret 29. april 2014. Også beskrevet i den halvårslige AML-rapport, at den estiske filial havde "initiated activities to deal with the specific findings</p>	<p>Modtog et sammendrag fra Group Internal Audit i revisionsprotokollat dateret 29. april 2014 til brug for møde i april 2014. Modtog ifølge mødereferat mundtligt generel information om "the steps taken to investigate the matter [the whistleblower case] as well as the initiatives taken and planned to strengthen processes and</p>

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
	<p>blowing policy, as well as all the applicable local regulations and supervisory rules". Også beskrevet i den halvårslige AML-rapport, at den estiske filial havde "initiated activities to deal with the specific findings from Group Internal Audit and [external consultancy]" [afsnit 9.4.7]</p> <p>Den administrerende direktør modtog mail af 5. februar 2014 med udkast til konklusioner fra Group Internal Audit udover de oplysninger, som direktionen havde modtaget [afsnit 9.4.2 og 9.4.7]</p>	<p>from Group Internal Audit and [external consultancy]". Blev også mundtligt informeret af Group Internal Audit om kritik af lokale revisorer [afsnit 9.4.7]</p>	<p>controls with respect to AML and KYC in the Baltics" [afsnit 9.4.7]</p>
Rapport fra den eksterne konsulent i marts og april 2014, der påpegede 17 væsentlige mangler			
<p>Modtog udkast til rapport af 31. marts 2014 og den endelige rapport af 16. april 2014 [afsnit 9.4.5]</p>	<p>Modtog hverken udkast eller endelig rapport.</p> <p>Blev på møde i april 2014 informeret om nogle af konklusionerne [afsnit 9.4.7]</p> <p>Den administrerende direktør modtog den samme information som direktionen.</p>	<p>Modtog hverken udkast eller endelig rapport.</p> <p>Sammenfatning i den halvårslige AML-rapport til brug for møde i april 2014, herunder at en estiske filial, ifølge et eksterne konsulentfirma, "do not have as many low impact issues as some of the peers", men "the critical gaps ... are greater". Det var også beskrevet, at den estiske filial havde "initiated activities to deal with the specific findings from</p>	<p>Modtog hverken udkast eller endelig rapport.</p> <p>Modtog ifølge referat af møde i april 2014 mundtligt generel information om "the steps taken to investigate the matter [the whistleblower case] as well as the initiatives taken and planned to strengthen processes and controls with respect to AML and KYC in the Baltics" [afsnit 9.4.7]</p>

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
		Group Internal Audit and [external consultancy]" [afsnit 9.4.7]	
Customer review hos den estiske filial i løbet af 2014			
<p>Modtog anbefalinger fra Group Internal Audit og det eksterne konsulentfirma om customer review i marts og april 2014 såvel som i audit letter af 1. juli 2014 og revisionsrapport af 19. juni 2015 [afsnit 9.4.7, 9.4.9 og 9.4.20]</p> <p>Der blev ført tilsyn med customer review af medlemmer fra koncernen [afsnit 9.4.6]</p> <p>Modtog audit letter af 1. juli 2014 med kritiske kommentarer om det igangværende customer review [afsnit 9.4.9]</p>	<p>Blev informeret om customer review på et møde i april 2014 [afsnit 9.4.7]</p> <p>Modtog referat af audit letter dateret 1. juli 2014 i form af statusrapport for Q2 2014 på et møde i juli 2014 [afsnit 9.4.9]</p> <p>Blev på et møde i oktober 2014 via statusrapport for Q3 2014 fra Group Internal Audit informeret om, at de udstående tiltag forløb efter planen [afsnit 9.4.13]</p> <p>Modtog revisionsprotokollat dateret 22. juli 2015 på et møde i juli 2015. I relation til et nyt revisionspunkt, for hvilket fristen for opfyldelse udløb snarligt, anførte Group Internal Audit, at "[t]he procedures and memos prepared for the periodical reassessment will be updated" [afsnit 9.4.20]</p> <p>Den administrerende direktør modtog den 30. juni 2015 revisionsrapport af 19. juni 2015 i tillæg til den information,</p>	<p>Modtog referat af audit letter dateret 1. juli 2014 i form af statusrapport for Q2 2014 på et møde i juli 2014 [afsnit 9.4.9]</p> <p>Blev på et møde i oktober 2013 via statusrapport for Q3 2014 fra Group Internal Audit informeret om, at de udstående tiltag forløb efter planen [afsnit 9.4.13]</p> <p>Modtog revisionsprotokollat dateret 22. juli 2015 på et møde i juli 2015. I relation til et nyt revisionspunkt, for hvilket fristen for opfyldelse udløb snarligt, anførte Group Internal Audit, at "[t]he procedures and memos prepared for the periodical reassessment will be updated" [afsnit 9.4.20]</p>	<p>Modtog ifølge referat af møde i april 2014 mundtligt generel information om "the steps taken to investigate the matter [the whistleblower case] as well as the initiatives taken and planned to strengthen processes and controls with respect to AML and KYC in the Baltics" [afsnit 9.4.7]</p> <p>Der blev ikke givet nogen information på mødet i oktober 2014 [afsnit 9.4.13]</p> <p>Modtog revisionsprotokollat dateret 22. juli 2015 på et møde i juli 2015. I relation til et nyt revisionspunkt, for hvilket fristen for opfyldelse udløb snarligt, anførte Group Internal Audit, at "[t]he procedures and memos prepared for the periodical reassessment will be updated" [afsnit 9.4.20]</p>

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
	som direktionen modtog [afsnit 9.4.20]		
Det estiske finanstilsyns inspektionsrapporter i september og december 2014, der påpegede væsentlige mangler på hvidvaskområdet			
<p>Modtog engelsk oversættelse af udkast til rapport af 11. september 2014 og den endelige rapport af 12. december 2014 [afsnit 9.4.12 og 9.4.14]</p>	<p>Modtog hverken udkast til eller endelig rapport, men blev i oktober 2014 informeret om, at det estiske finanstilsyn havde påpeget "significant challenges" og var "very critical". Fik oplyst mundtligt, at der var "no cause for panic" [afsnit 9.4.13]</p> <p>I januar 2015 oplyst via Group Internal Audits årlige revisionsprotokollet for 2014 om, at den endelige inspektionsrapport "contained critical observations", der i store træk svarede til de forhold, som Group Internal Audit havde afdækket i marts 2014 [afsnit 9.4.17]</p> <p>Blev i april 2015 informeret via koncernens halvårslige compliance rapport om, at det estiske finanstilsyns inspektion havde ført til "significant criticism", men også at koncernen havde foretaget "several mitigating activities, including a significant reduction in</p>	<p>Modtog hverken udkast til eller endelig rapport, men blev i oktober 2014 informeret om, at udkastet til rapporten indeholdt "rather harsh language from the Estonian FSA" og blev også informeret om den løbende dialog med det estiske finanstilsyn [afsnit 9.4.13]</p> <p>I januar 2015 oplyst via Group Internal Audits årlige revisionsprotokollet for 2014 om, at den endelige inspektionsrapport "contained critical observations", der i store træk svarede til de forhold, som Group Internal Audit havde afdækket i marts 2014 [afsnit 9.4.17]</p> <p>Blev i april 2015 informeret via koncernens halvårslige compliance rapport om, at det estiske finanstilsyns inspektion havde ført til "significant criticism", men også at koncernen havde foretaget "several mitigating activities, including a significant reduction in</p>	<p>Der blev ikke givet nogen information på mødet i oktober 2014 [afsnit 9.4.13]</p> <p>I januar 2015 oplyst via Group Internal Audits årlige revisionsprotokollet for 2014 om, at den endelige inspektionsrapport fra december 2014 "contained critical observations", der i store træk svarede til de forhold, som Group Internal Audit havde afdækket i marts 2014 [afsnit 9.4.17]</p>

Koncernen, herunder enkelte medlemmer af direktionen	Direktionen	Revisionsudvalget	Bestyrelsen
	<p>the non-resident customer portfolio" [Section 9.4.19]</p> <p>Den administrerende direktør modtog den samme information som direktionen.</p>	<p>the non-resident customer portfolio" [Section 9.4.19]</p>	

9.4.17 Ledelsesrapportering i januar 2015

På et direktionsmøde den 20. januar 2015 fik direktionen præsenteret den seneste rapport om hvidvaskprogrammet, der benævnes projekt "Best in Class", som var afsluttet i slutningen af 2014. Group Compliance & AML forklarede, at alle udstående spørgsmål fra projektet ville blive overført til et løbende generelt hvidvaskprogram. Til brug for mødet havde direktionen også modtaget et udkast til Group Internal Audits statusrapport for Q4 2014, der også ville blive udleveret til revisionsudvalget den 26. januar 2015 i en kortere version. I statusrapporten blev det estiske finanstilsyns inspektion nævnt, og det blev nævnt at den endelige inspektionsrapport fra december 2014 "contained critical observations". Det blev samtidig bemærket, at "the largest part of the observations" svarede til de mangler, der var blevet konstateret af Group Internal Audit i marts 2014. De samme oplysninger indgik i Group Internal Audits revisionsprotokollat til årsrapporten 2014, der var udleveret til revisionsudvalget til brug for udvalgets møde den 26. januar 2015 og til bestyrelsen til brug for dens møde den 29. januar 2015. Hverken direktionen, revisionsudvalget eller bestyrelsen modtog den endelige inspektionsrapport fra det estiske finanstilsyn.

9.4.18 Implementering af politikken om betjening af non-resident kunder, 2015

Den nye politik for kunder i non-resident porteføljen, der blev godkendt i december 2014, var gældende i begyndelsen af 2015, hvilket betød, at nogle af non-resident kunderne blev afviklet. Det var samtidig klart, at filialen mente, at den nye politik om betjening af non-resident kunder tillod en betydelig non-resident portefølje. I henhold til et diagram, som den estiske filial den 9. juni 2015 udleverede til International Banking og Baltic Banking, var antallet af kunder i 2015 blevet reduceret fra 2.890 til 2.569 (dvs. med 321). De kunder, som filialen betegnede som "Run off noncore customers", var faldet fra 508 i begyndelsen af 2015 til 395 i april 2015 og 358 i maj 2015. På direktionens møde den 14. juli 2015 blev direktionen også informeret af et direktionsmedlem om, at "[B]usiness Banking customers within the policy (customers with legitimate business reason in Estonia) have been transferred to Business Banking and the remaining 395 costumers have received a letter of termination".

9.4.19 Administrative sanktioner i Estland og Danmark i 2015 og 2016

Danske Bank blev mødt med administrative sanktioner vedrørende dens estiske filial fra både det danske og det estiske finanstilsyn i 2015 og 2016.

Den 18. og 19. februar 2015 gennemførte det danske finanstilsyn en hvidvask-inspektion hos Danske Bank. Materiale vedrørende den estiske filial, i form af det estiske finanstilsyns inspektionsrapport fra december 2014 samt rapporten fra KPMG fra april 2014, var blevet inkluderet i inspektionen efter et indledende møde den 16. januar 2015, hvor Group Compliance & AML havde udleveret en "[t]imeline of critical events 2014" i den estiske filial.

I april 2015 modtog direktionen og revisionsudvalget en halvårsrapport fra Group Compliance & AML, hvori det var anført at det estiske finanstilsyns inspektion havde ført til "significant criticism". I halvårsrapporten var det også anført, at koncernen havde udført "several mitigating activities, including a significant reduction in the non-resident customer portfolio".

Den 14. maj 2015 modtog den estiske filial en afgørelse i udkastform fra det estiske finanstilsyn vedrørende inspektionen i juni og juli 2014. Da koncernen blev informeret om udkastet af ledelsen i den estiske filial og modtog filialens svar til det estiske finanstilsyn, reagerede Group Compliance & AML og Business Banking negativt da udkastet var "quite aggressive". Den estiske filial svarede den 29. maj 2015. Ifølge svaret fra den estiske filial var udkastet fra det estiske finanstilsyn "primarily focused on normative process matters together with our already taken actions".

I Danmark modtog Danske Bank den 19. juni 2015 det første udkast til inspektionsrapporten fra det danske finanstilsyn. Vedrørende Group Internal Audits rapport af 10. marts 2014 bemærkedes det "[d]et ses ikke, at rapporten er blevet forelagt bankens bestyrelse". Det blev også bemærket af det danske finanstilsyn i udkastet til inspektionsrapporten vedrørende den estiske filial, at "bankens risikobegrænsende foranstaltninger ... har været helt utilstrækkelige og i strid med de lokale hvidvaskregler".

På et møde med det estiske finanstilsyn den 19. juni 2015, hvor Danske Bank var repræsenteret af International Banking, Baltic Banking og Group Legal, blev det aftalt, at Danske Bank skulle sende et brev, ligesom der blev opnået enighed om de centrale punkter, der skulle behandles deri, herunder bankens accept af det estiske finanstilsyns konklusioner, en oversigt over de iværksatte tiltag og implementeringen af koncernkulturen. I brevet, dateret den 7. juli 2015, var anført, at "[t]he actions the Estonian branch has undertaken have resulted in enhanced compliance and AML processes, an upgraded organisation and has lowered the AML risk of the customer base". Det estiske finanstilsyn blev også informeret om, at "the Estonian branch entails exiting what internally has been referred to as non-resident business", da "all customers need to have a clear connection to the Baltics either as a business or as a resident". Derudover blev det estiske finanstilsyn informeret om en ændring i filialens ledelse.

Til brug for revisionsudvalgets møde den 20. juli 2015 havde udvalget modtaget et notat af 15. juli 2015 fra Group Compliance & AML. Det fremgik af notatet, at det estiske finanstillsyns hvidvaskinspektion var "coming to an end", og at "[t]he DFSA has been kept informed by both the Estonian FSA and the Bank around the issues and the DFSA has chosen to approach this issue from a governance point of view, questioning if the Board of Directors of Danske Bank A/S has been sufficiently informed around the situation in Estonia". Med hensyn til sidstnævnte var det anført i notatet, at "[t]he bank believes that the Board of Directors has been kept sufficiently informed through the Audit Committee and will illustrate this on the meeting planned in late August, in an attempt to have this last part of the inspection letter removed". Ifølge referatet af revisionsudvalgets møde havde et af dets medlemmer bedt ledelsen om at overveje "if the Audit Committee and/or the Board of Directors should receive more detailed information on the Estonia Branch's material risks in the AML area and the actions taken or contemplated in respect hereof in order to have an informed discussion".

I Estland blev den endelige afgørelse afgivet af det estiske finanstillsyn den 15. juli 2015. Afgørelsen pålagde den estiske filial at foretage en række ændringer i rammerne for hvidvaskprocedurerne, således at filialen overholdt sine forpligtelser. Medarbejder i koncernen udarbejdede et neutralt formuleret svar af 29. september 2015.

I Danmark blev der i august 2015 afholdt møder med det danske finanstillsyn, hvor den estiske filial blev drøftet. På det andet møde medbragte Group Compliance en præsentation med titlen "AML in Estonia". Præsentationen omfattede en tidslinje over kritiske begivenheder i 2014 og 2015 og oplyste de iværksatte tiltag. Det var anført i præsentationen, at "[t]he Bank agrees that it would have been prudent to share the information from the internal audit report [of 10 March 2014] earlier than January 2015 in order to ensure the right flow of information". Det danske finanstillsyn fremlagde et nyt udkast til rapport den 16. september 2015, hvori risikoplysningerne var slettet, og påbuddet var ændret til en påtale (med næsten samme ordlyd som tidligere). Det danske finanstillsyn fandt på denne baggrund, at "forholdene i bankens filial i Estland har udgjort en væsentlig omdømmerisiko for banken. Der er derfor anledning til at påtale, at bankens bestyrelse ikke rettidigt har identificeret Estland filialens risici på hvidvaskområdet, herunder fastsat hvilke og hvor store risici filialen måtte påtage sig, og sikret tilstrækkelige risikobegrænsede foranstaltninger i forhold hertil i overensstemmelse med lokal lovgivning." Denne påtale blev fastholdt i den endelige inspektionsrapport afgivet af det danske finanstillsyn den 15. marts 2016.

9.4.20 *Group Internal Audit i juni 2015*

En revisionsrapport af 19. juni 2015 stilet til den estiske filial samt koncernen blev igen rated "Action needed" (den dårligste rating ud af tre). I rapporten anerkendte Group Internal Audit "the efforts made by the Branch's management" og bemærkede "significant improvements in documentation as well as a real desire for management to take on board the issues raised in 2014". Revisionsrapporten indeholdt dog stadig observationer vedrørende non-resident porteføljen, herunder customer review der på dette tidspunkt var afsluttet. Blandt problemstillingerne med højeste prioritet var "On-boarding process for new non-resident customers needs strengthening". Group Internal

Audit fandt, at det var nødvendigt med yderligere indsats i relation til implementeringen af den i december 2014 vedtagne politik om non-resident kunder, især vedrørende "the customer's areas of activity and its transactions profile". En anden observation, "Periodical reassessment for high-risk non-residents needs to be improved" (højeste prioritet), var baseret på en gennemgang af notater fra customer review ("clean-up process of high risk non-resident customers"). Group Internal Audit konkluderede, at notaterne "not always include sufficiently detailed information on the scope of the activities for the customers or for identification of the underlying trading activities". I den forbindelse bemærkedes det, at "[i]dentification of ultimate beneficial owners (and 'controlling interests') remains in some cases unclear". Samtidig anførte Group Internal Audit, at "[t]he issue raised by us regarding clean-up in 2014 has been partially addressed by the general increase in quality of documentation", og at Group Internal Audit derfor "closed that recommendation and incorporated rest of the issue not yet resolved in a new issue in this report". Group Internal Audit henviste herved til en observation i revisionsrapporten af 10. marts 2014 om "Documentation of due diligence on non-resident customers structured with LLPs". Det forventedes, at den nye observation om "Periodical reassessment for high-risk non-residents needs to be improved", ville blive imødekommet ved at ændre de daværende forretningsprocedurer. Den administrerende direktør modtog revisionsrapporten af 19. juni 2015 ved mail af 30. juni 2015.

Et revisionsprotokollat dateret 22. juli 2015, som blev delt med direktionen, revisionsudvalget og bestyrelsen til brug for møder i juli 2015, nævnte revisionsrapporten af 19. juni 2015. I relation til en ny anbefaling til hurtig implementering anførte Group Internal Audit, at "[t]he procedures and memos prepared for the periodical reassessment will be updated".

9.4.21 *Afbrydelse af resterende korrespondentbankforhold vedrørende clearing af amerikanske dollars i 2015*

Den 6. maj 2015 blev Danske Bank kontaktet på koncernniveau af en korrespondentbank, der cleared dollartransaktioner for den estiske filial. Korrespondentbanken anmodede om, at "all payments on behalf any Shell Company does not get routed" via korrespondentbanken. Internt førte dette til udarbejdelsen af et notat af 18. juni 2015 fra Group Compliance & AML. Der synes at være gået et stykke tid, før sagen blev behandlet i Danske Bank, ligesom det synes, at den estiske filial ikke blev informeret før august 2015.

Den 16. juli 2015 blev Danske Bank på koncernniveau kontaktet af en anden korrespondentbank, der cleared de fleste dollartransaktioner for den estiske filial. Det blev angivet i Danske Banks interne kommunikation, at korrespondentbanken "did not want to go into detail, but made it clear that they had found some payments that they were not comfortable with". Der blev i koncernen givet udtryk for, at korrespondentbanken var for sent ude, men Group Compliance understregede også, at "we should be mindful that we have a really bad case in Estonia, where ... all lines of defence failed. (1st line: too much risk and not being in control, 2nd line: lack of robust monitoring and

overview of SARs [rapporter om mistænkelig aktivitet]; 3rd: Green audit reports all the time until a new auditor from Group stopped by”.

I referat af et møde afholdt med korrespondentbanken den 18. august 2015 omtales “Moldova ... as an area where we should probably look if we had clients or had clients sending money to”. Det ser ud til, at den estiske filial rent faktisk ikke gjorde det efter mødet. Forud for et opfølgende møde den 2. september 2015 havde Danske Bank givet korrespondentbanken en liste med 30 kunder, der foretog betydelige dollarbetalingen i den estiske filial. På mødet informerede korrespondentbanken Danske Bank om, at den kun havde gennemgået ti af kunderne. Ud af de ti kunder var korrespondentbanken ikke tryk ved fire, yderligere fem kunder gjorde forretninger med kunder, som korrespondentbanken ikke var tryk ved, og en enkelt kunde var “okay”.

Bestyrelsen blev ikke informeret om den ene af korrespondentbankernes henvendelse i maj 2015 eller om, at den anden korrespondentbank havde nægtet at clear dollartransaktioner fra non-resident porteføljen i juli 2015, hvilket førte til en afbrydelse af samarbejdet mellem den estiske filial og korrespondentbanken.

9.4.22 *Lukning af non-resident porteføljen, 2015-2016*

I midten af 2015 blev tilgangen til afviklingen af non-resident porteføljen ændret. Eksempelvis var det i en lokal halvårlig compliance-rapport for perioden marts til august 2015 anført at “by August 2015 there has been closed the accounts of approx 700 customers (~ 25 % of all non-resident customers in the International Banking Division), there is an estimation that by October 2015 approximately 2100 customer accounts shall be closed (~ 77% of all non-resident customers in the International Banking Division) and the closing of accounts will thereafter continue”.

På samme tidspunkt, den 17. august 2015, udarbejdede Group Compliance & AML en “Short term action plan for AML review of Baltic Banking” med henblik på at afklare “whether the run-off of non-resident customers and adjusted business procedures are sufficient”. Der blev defineret fem fokusområder: “1) test of existing customers including run-off of non-residents, 2) on boarding processes, 3) monitoring setup and MI review, 4) all areas mentioned in the EFSA [estiske finanstilsyn] precept and 5) review of other Baltic areas”. Efter færdiggørelsen skrev Group Compliance, at “Danske Bank Estonia has done a huge work in the AML area”, og at “[m]ost notable gaps are to be found in the area of monitoring while the run-off seems well underway”. I henhold til en medfølgende præsentation “[t]he run-off process is going according to plan, but the closing schedule for the coming months is quite challenging”. Det bemærkedes, at “[a]ccounts of 590 non-resident private persons and 1,591 non-resident companies were open as at 31 July 2015”, og at “[i]t is estimated that around 120 non-resident private persons and around 70 non-resident companies will remain according to the new core customer criteria”.

I svaret af 29. september 2015 vedrørende det estiske finanstilsyns afgørelse sammenlignede den estiske filial antallet af kunder i begyndelsen af 2014 (3.743) med antallet af kunder i slutningen af juli 2015 (2.169). Det var også anført, at “[d]uring the year

2015, the Branch has issued to 2261 such customers notices of terminating the business relationship with them”, og at “[p]roviding that the business relationships are terminated by the deadlines specified in the notices, the serving of high-risk customers will be diminished to a significant extent by the end of 2015”.

Den 18. januar 2016 havde en ansat i den estiske compliance-afdeling noteret, at “International & Private Banking Division was closed on 23.12.2015 and most of their customers relationships were ended”.

På et bestyrelsesmøde den 26. maj 2016 forklarede et medlem af direktionen, at “a thorough compliance clean-up had been performed by the Bank with respect to the former non-resident business in Estonia”. Bestyrelsen havde før mødet modtaget et dokument af 18. maj 2015 med titlen “Baltic banking overview and repositioning update”, hvoraf fremgik, at “[t]he non-resident customer business was fully closed at the end of 2015, addressing a significant compliance and reputational risk for the Group”.

9.4.23 *Group Internal Audit i oktober 2015 og marts 2016*

Den 20. oktober 2015 og den 26. oktober 2015 blev Group Internal Audits statusrapport for Q3 2015 forelagt henholdsvis direktionen og revisionsudvalget. Rapporten indeholdt en opdatering i forhold til revisionsrapporten af 19. juni 2015. Det fremgik af rapporten, at “3 of the Priority 1 Audit Issues from the audit of AML in Estonia, reported in June 2015, have been closed by BB [Business Banking] end August or start September”, og at “[i]t has been agreed with BB that GIA [Group Internal Audit] will test the implementation January 2016 to allow the actions implemented to demonstrate during Q4 that they are sustainable”. Ifølge et bilag var observationerne “[c]losed by Business Unit but not yet verified by GIA”. De samme oplysninger indgik i Group Internal Audits udkast til statusrapport for Q4 2015, der blev fremsendt til direktionen med henblik på dens møde den 19. januar 2016 og til revisionsudvalget med henblik på dets møde den 26. januar 2016.

I et audit letter af 16. marts 2016 opregnede Group Internal Audit det udførte arbejde i forhold til de observationer, som Group Internal Audit havde medtaget i revisionsrapport af 19. juni 2015 i forbindelse med revisionen af hvidvask procedurer i Estland (herunder fire observationer med højeste prioritet, tre observationer med næsthøjeste prioritet og en åben observation med højeste prioritet fra revisionsrapporten af 10. marts 2014). Det blev bemærket, at “[t]he Branch has decided to exit the high-risk non-resident customers. We have been informed that very few customers still on-board will leave the Branch by 15 April 2016”, og at “[w]e reviewed the sample of new customers on-boarded by the Branch in the period 1 October 2015 - 31 January 2016, including new non-resident customers and resident corporate customers. Following inspection of cases on a sample basis we are of the opinion that the Branch has improved the onboarding process appropriately”. I sin konklusion bekræftede Group Internal Audit, at alle observationer fra revisionsrapporten af 19. juni 2015 var afklaret. Direktionen og revisionsudvalget blev informeret via Group Internal Audits udkast til statusrapport for Q1 2016, der var fremlagt til brug for møder henholdsvis den 19. april 2016 og 26.

april 2016, og oplysningerne var også indeholdt i revisionsprotokollatet dateret den 31. januar 2017.

9.5 Undersøgelse

Den fjerde og sidste fase omfatter de undersøgelser, der blev foretaget i 2017:

9.5.1 *Mediedækningen af Volontè-sagen i juni 2016 og januar 2017*

I juni 2016 var der medieomtale af et tidligere italiensk medlem af Europarådets Parlamentariske Forsamling, Luca Volontè, der angiveligt havde taget imod EUR 2,4 millioner i bestikkelse fra aserbajdsjanske embedsmænd til gengæld for at sørge for, at der i 2013 ikke blev truffet en politisk beslutning vedrørende politiske fanger i Aserbajdsjan. Ifølge medierne havde der været 18 overførsler på vegne af britisk indregistrerede selskaber via Danske Banks estiske filial, som involverede fire kunder i filialen. Disse nyheder, som hidrørte fra Aserbajdsjan, gav ikke anledning til initiativer i den estiske filial, og vi kan ikke se, at de blev bemærket på koncernniveau. Den 27. januar 2017 og de følgende dage blev det nævnt i medierne, også i Estland, at den offentlige anklager i Milano havde indledt en straffesag mod Luca Volontè. Dette blev herefter viderekommunikeret til Danske Bank-koncernen, herunder Group Compliance & AML og Group Legal, og efterfølgende til to medlemmer af direktionen.

Omkring dette tidspunkt blev en uformel arbejdsgruppe bestående af Group Compliance & AML, Group Legal og Group Communications & Relations etableret, og arbejdsgruppen holdt bankens administrerende direktør opdateret.

9.5.2 *"Russian Laundromat" og anden mediedækning i marts 2017*

Begrebet "Russian Laundromat" blev skabt i august 2014 af Organized Crime and Corruption Reporting Project ("OCCRP"), en NGO, da denne første gang berettede om de påståede hvidvaskaktiviteter. Medieomtalen i 2014 var ikke blevet bemærket af Danske Bank. Tre år senere, den 20. marts 2017, rapporterede OCCRP sammen med et journalistnetværk, der i Danmark omfattede Berlingske, igen om aktiviteterne ud fra nye læk, herunder af bankdata fra de to banker, som blev formodet primært at være involveret i aktiviteterne. Danske Bank blev på forhånd orienteret om den kommende medieomtale, og oplysninger blev delt med den ovennævnte arbejdsgruppe og den administrerende direktør. Den 15. marts 2017 orienterede den administrerende direktør bestyrelsesformanden, og den 16. marts 2017 fik hele bestyrelsen besked. Af et internt notat af 17. marts 2017 fremgår det, at "[a]uthorities in Moldova are currently investigating allegations that 20 billion USD have been laundered and transferred from Russia into the European financial system through a complex scheme, known as the "Russian Laundromat" between 2011 and 2014". Det var endvidere anført, at Danske Bank havde en fremtrædende rolle med 1.567 transaktioner og et flow på ca. USD 1,2 milliarder.

Ifølge referatet fra den baltiske Executive Committee's møde den 21. marts 2017 udtrykte filialen, at "[o]ur position in this case is that we acknowledge that our AML controls were insufficient in the period of 2011-2014, when the transactions took place". "Russian Laundromat" blev diskuteret på direktionens møde den 28. marts 2017. Ifølge Group Legal "at this point, no final conclusions could be drawn as data and information on the case were still being gathered", men "the Estonian branch seemed to have been misused for money laundering between 2011 and 2014".

Den 24. marts 2017 kontaktede Berlinske Danske Bank-koncernen vedrørende den estiske filials forbindelse til påstande fremsat af Hermitage Capital management vedrørende et civilt søgsmål i USA, der beskrev betalinger fra kunder i den estiske filial.

Den 29. marts 2017 videregav filialen oplysninger til Danske Bank-koncernen vedrørende lokal interesse for Aserbajdsjan-relaterede spørgsmål, herunder dialog med hvidvaskmyndigheden i Estland. Samtidig udarbejdede den estiske filial et notat om "Volonte and Azerbaijan case", som den 6. april 2017 blev videregivet til Danske Bank-koncernen, herunder Group Legal og Group Compliance & AML. Notatet indeholdt en analyse af fire selskaber, som blev omtalt i medierne. Det fremgik, at de alle fire havde den samme registrerede ultimative reelle ejer fra Aserbajdsjan, og at de havde foretaget transaktioner gennem den estiske filial for i alt EUR 3 milliarder.

9.5.3 *Kontakt til det danske finanstilsyn i april 2017*

Den 21. marts 2017 anmodede det danske finanstilsyn Danske Bank om yderligere oplysninger om den estiske filial i relation til "Russian Laundromat". På et møde den 27. marts 2017 gav Danske Bank en præsentation af "Russian Laundromat" og non-resident porteføljen. Den 6. april 2017 gav banken det danske finanstilsyn en tidslinje over begivenheder fra 2011 til 2015 sammen med 121 bilag. Det fremgik af følgebrevet af 6. april 2017, at tidslinjen indeholdt oplysninger om "Danske Bank Estonia branch's AML or KYC procedures for non-resident customers". Det blev forklaret, at "a subjective assessment has been carried out to determine which materials to include as relevant", og at "the bank will provide further documentation upon Finanstilsynet's request to the extent such documentation is available".

9.5.4 *Ledelsesrapportering i april 2017*

På direktionens møde den 18. april 2017 var der fortsatte drøftelser om "Russian Laundromat". I rapporteringen til direktionen omtaltes "the Estonian case". Group Compliance skrev, at "[i]n countries where the bank operates on separate IT systems not connected to the central IT platform, this [that is, strong AML controls] becomes a challenge, as development of transaction monitoring scenarios needs to be done locally".

Til bestyrelsesmødet den 27. april 2017 modtog bestyrelsen en opdatering om "the Estonian AML case", herunder om "next steps" i sagen.

9.5.5 *Undersøgelse af bond loop, april-august 2017*

Fra april til august 2017 undersøgte en af Danske Bank nedsat arbejdsgruppe de tidligere aktiviteter i den estiske filial, hvilket vil sige kunderne i non-resident porteføljen

og især de såkaldte mellemmand. Aktiviteterne blev omtalt som "solution" eller "bond loop". Der blev ikke draget nogen konklusioner på det tidspunkt.

9.5.6 *Årsagsanalyse fra Promontory, marts-april og juni-august 2017*

Den 20. marts 2017, samme dag som mediedækningen af "Russian Laundromat", oplyste Group Compliance & AML et medlem af direktionen om, at afdelingen havde fundet ud af, at en lille del af de estiske kunder udgjorde en betydelig del af transaktionsomfanget. Dette førte til antagelsen af Promontory Financial Group, som, efter drøftelser mellem Group Compliance & AML og den administrerende direktør, fik til opgave at foretage en årsagsanalyse gennem et dansk advokatfirma (ikke Bruun & Hjejle).

Promontory præsenterede resultaterne af årsagsanalysen for Group Compliance & AML den 7. juni 2017 og for den administrerende direktør den 9. juni 2017. Den samme præsentation blev givet til direktionen på et direktionsmøde af 20. juni 2017. Bestyrelsen blev præsenteret for en kortere version af Promontorys rapport på bestyrelsens møde den 31. august 2017.

I en pressemeddelelse af 21. september 2017 informerede Danske Bank offentligheden om resultaterne af Promontorys undersøgelse, der konkluderede, at "several major deficiencies led to the branch not being sufficiently effective in preventing it from potentially being used for money laundering in the period from 2007 to 2015".

9.5.7 *Fransk retssag, juni og oktober 2017*

Den 19. juni 2017 meddelte en fransk undersøgelsesdommer Danske Bank, at han planlagde at efterforske banken, og banken gav senere møde for Tribunal de Grande Instance i Paris. Dette var i forbindelse med påstandene fremsat af Hermitage Capital Management. Den 11. oktober 2017 blev Danske Bank genstand for efterforskning i Frankrig som følge af mistanke om hvidvask i forbindelse med transaktioner udført af kunder i Danske Banks estiske filial i perioden fra 2008 til 2011. I januar 2018 blev Danske Banks status ændret til at være såkaldt "assisted witness", hvorved Danske Bank ikke længere formelt var genstand for efterforskning.

9.5.8 *"Azerbaijani Laundromat", september 2017*

I referatet fra bestyrelsesmødet den 31. august 2017 var angivet, at Group Compliance & AML ved gennemgangen af præsentationen af Promontorys årsagsanalyse oplyste bestyrelsen om, at "a new set of stories relating to the Azerbaijan part of the portfolio was expected to hit the media next week". Direktionen havde modtaget lignende oplysninger på direktionsmødet den 29. august 2017.

Aktiviteterne blev af medierne kaldt "Azerbaijani Laundromat", og de var genstand for global medieopmærksomhed i begyndelsen af september 2017. Aktiviteterne blev, ligesom "Russian Laundromat", afsløret af den fælles undersøgelse, som både OCCRP og Berlingske tog del i, gennem lækkede bankdata. Aktiviteterne foregik i perioden fra 2012 til og med 2014. Angiveligt skulle USD 2,9 milliarder være blevet vasket hvide af fire skuffeselskaber, som var kunder i Danske Banks estiske filial og indregistreret i Storbritannien.

9.5.9 *Kommunikation med det danske finanstilsyn i anden halvdel af 2017*

Den 25. september 2017 efter fornyet interesse som følge af mediedækning af "Azerbaijani Laundromat" præsenterede det danske finanstilsyn Danske Bank for en række spørgsmål. Spørgsmålene vedrørte blandt andet Danske Banks manglende underretning af det danske finanstilsyn, transaktionerne fra Aserbajdsjan, Danske Banks gennemgang af aktiviteterne og generel risikostyring. I sit svar af 16. oktober 2017 gav banken en oversigt over hændelsesforløbet i 2017, tidligere korrespondance med ikke mindst det estiske finanstilsyn og den udvidede undersøgelse. Banken delte også Promontorys præsentation fra juni 2017. Svaret indeholdt et afsnit med titlen "[t]he bank is requested to account for cases currently known or under suspicion that may involve money laundering or other incriminating activities". Her nævnte svaret blandt andet "The Russian Laundromat Case and Azerbaijan Matter". Bond loop blev ikke omtalt. Det danske finanstilsyn var ikke tidligere blevet informeret om "Azerbaijan Matter" eller "Azerbaijani Laundromat". I svaret til finanstilsynet var anført, at "[w]e recognise that we should have informed the DFSA of the information in relation to the Azerbaijan Matter earlier, in order to maintain a high degree of transparency and ensure sufficient time for the DFSA to react and respond".

I begyndelsen af november 2017 blev Danske Bank klar over, at bond loop, ikke mindst vedrørende de såkaldte mellemmand, ville blive genstand for mediedækning. På det tidspunkt blev det notat, der var udarbejdet af det finske advokatfirma, delt med den administrerende direktør og bestyrelsesformanden og efterfølgende det danske finanstilsyn, som ikke tidligere havde fået oplysninger om bond loop.

10. Individuelt ansvar

10.1 Introduktion

I juridisk terminologi sættes lighedstegn mellem ansvar og overtrædelse eller manglende efterlevelse af retlige forpligtelser og ansvarsnormer. Vores vurderinger af individuelt ansvar er juridiske vurderinger baseret på dansk ret og, hvor relevant, også estisk ret. Hver bedømmelse er foretaget på grundlag af retlige regler og standarder og – mere specifikt – de juridiske forpligtelser og ansvarsnormer, som den pågældende person var underlagt på det relevante tidspunkt. Juridiske vurderinger i en undersøgelsesrapport som denne er hverken domstolsafgørelser eller afgørelser fra en tilsynsmyndighed. De adskiller sig også fra skønsmæssige ledelsesmæssige beslutninger, som kan involvere andre og flere elementer, end tilfældet er for juridiske vurderinger.

Generelt udgør ansættelseskontrakter og ansættelsesret den laveste retlige tærskel for individuelt ansvar, og vi har benyttet ansættelseskontrakter og ansættelsesret som udgangspunkt for vores vurderinger (med undtagelse af medlemmerne af bestyrelsen). Når vi i vores vurderinger finder, at en medarbejder, herunder et medlem af direktionen, ikke har overholdt sine retlige forpligtelser, skal dette, medmindre andet er anført, forstås som en henvisning til de forpligtelser og ansvarsområder, som var en del af den pågældendes ansættelsesforhold hos Danske Bank på det relevante tidspunkt. Hvorvidt en manglende efterlevelse kan resultere i ansættelsesretlige konsekvenser afhænger af de konkrete omstændigheder forbundet med den manglende efterlevelse og andre relevante forhold, herunder eventuelle skærpende eller formildende omstændigheder såvel som stiltiende accept.

Der er ikke et arbejdsgiver/medarbejder-forhold forbundet med det at være medlem af en bestyrelse. Bestyrelsesmedlemmers forpligtelser er fastlagt ved lov og i den finansielle virksomheds interne procedurer.

Med hensyn til både bestyrelsen og direktionen bemærker vi, at det danske finanstillsyn skrev følgende i sin afgørelse af 3. maj 2018 vedrørende denne sag:

“Bestyrelsen og direktionen har anført, at det ved vurderingen af bestyrelsens og direktionens indsats samt mængden af det skriftlige materiale til disse bør indgå, at den estiske filial udgør en begrænset del af den samlede forretning og de samlede risici. De har gjort gældende, at ledelsen her i høj grad må basere sig på, at de forsvarssystemer, der er etableret, virker. Når der kommer bekymrende oplysninger om forretningen og effektiviteten af forsvarssystemerne, må ledelsens fokus imidlertid skærpes.”

10.2 Oversigt

Vi har konstateret, at et antal tidligere og nuværende ledende medarbejdere ikke har overholdt deres retlige forpligtelser i henhold til deres ansættelsesvilkår og -kontrakter med Danske Bank.

Det er klart, hvidvaskprocedurerne i den estiske filial var åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige. Dette inkluderede bl.a. manglende identifikation af bestemmende ind-

flydelse hos kunder, manglende screening af kunder og manglende funktionsadskillelse samt eventuel intern medvirken i den estiske filial. Ansvar for disse mangler ligger hos den første forsvarslinje i den estiske filial. I forlængelse heraf har vi konstateret talrige overtrædelser af retlige forpligtelser hos den estiske filial. Andre steder i Danske Bank-koncernen har vi konstateret overtrædelser af retlige forpligtelser inden for en række mere konkrete områder, som er oplistet nedenfor.

I 2007, 2012 og 2013 anmodede det danske finanstilsyn Danske Bank-koncernen om oplysninger om non-resident porteføljen i den estiske filial. Som svar gav Danske Bank på koncernniveau betryggende oplysninger, herunder også vedrørende hvidvaskprocedurerne i den estiske filial. Svaret fra 2007 med henvisning til oplysningerne fra den russiske centralbank giver særlig anledning til kritik, idet Danske Bank i sit svar i 2007 angav, at en netop foretaget inspektion fra det estiske finanstilsyn ikke havde givet anledning til "any material observations". Det havde været mere korrekt at konkludere det modsatte. Danske Banks svar til det danske finanstilsyn i 2012 og 2013 var baseret på oplysninger fra filialens ledelse, som i 2014 viste sig at være ukorrekte. Hverken i 2012 eller 2013 satte Danske Bank-koncernen spørgsmålstegn ved eller verificerede, hvorvidt oplysningerne fra den estiske filial var korrekte, selvom det stod klart, at det estiske finanstilsyn var bekymret.

I 2011, 2012 og 2013 leverede Group Internal Audit positive rapporter vedrørende hvidvaskpraksis i den estiske filial. Samtidig, og kun til dels med henvisning til revisionsrapporterne, videresendte forskellige afdelinger i Danske Bank-koncernen positive udsagn om non-resident porteføljen. Samlet set var der et fuldstændigt sammenbrud i alle tre forsvarslinjer. Manglen på involvering på koncernniveau betød, at den estiske filial blev overladt til sig selv, og at Danske Bank-koncernen ikke havde tilstrækkeligt overblik over filialens aktiviteter. Dette blev yderligere begrænset af den manglende integration af de baltiske filialer med Danske Bank-koncernens IT-plattform.

I kølvandet på whistleblower-rapporten af 27. december 2013 og Group Internal Audits audit letters af 13. januar og 7. februar 2014 stod det klart, at handling var påkrævet, og visse tiltag blev iværksat gennem en arbejdsgruppe nedsat af Danske Bank-koncernen. Mange af de indsatspunkter, der blev fastlagt af arbejdsgruppen, var forsvarlige, men tiltagene viste sig at være utilstrækkelige, herunder da en række processer ikke blev bragt til ende.

For det første blev whistleblowerens påstande ikke ordentligt undersøgt, konkluderet på eller rapporteret.

Ydermere blev det danske finanstilsyn først i januar 2015 orienteret om, at de oplysninger, som det danske finanstilsyn modtog i 2012 og 2013 havde vist sig at være ukorrekte.

Den estiske filials ledelse havde givet oplysninger om "resilient" (solide) hvidvaskprocedurer forud for 2014; oplysninger som viste sig at være fuldstændig forkerte. Til

trods for dette blev der i 2014 ikke taget skridt i forhold til filialens ledelse (idet bemærkes, at der herved ses bort fra, at tilsynet også modtog urigtige oplysninger i 2007).

Gennemgangen af kunder i den estiske filial i 2014 blev organiseret på en utilstrækkelig og ineffektiv måde med utilstrækkeligt tilsyn på koncernniveau, og den omfattede ikke den bagudrettede undersøgelse af tidligere kundeaktivitet, som situationen krævede.

Lukningen af non-resident porteføljen blev først tilendebragt i slutningen af 2015 (med de sidste konti lukket i starten af 2016), og i første halvdel af 2015 planlagde den estiske filial faktisk at beholde størstedelen af kunderne i non-resident porteføljen.

Vi bemærker, at tilstedeværelsen af en alvorlig eksponering mod hvidvask var erkendt af en afdeling i Danske Bank-koncernen, men at der ikke blev taget passende skridt for at vurdere og mindske risikoen forbundet med denne eksponering. Vi bemærker også, at uanset den retlige forpligtelse til at foretage en bagudrettet undersøgelse af tidligere kunder og deres transaktioner og handelsaktiviteter blev det ikke undersøgt, og der blev ikke rådgivet om spørgsmålet på koncernniveau.

I starten af 2017 indsamlede Danske Bank-koncernen oplysninger efter mediedækningen af "Russian Laundromat", men der fandt ikke nogen rapportering sted før senere i 2017 om det, der efterfølgende blev omtalt "Azerbaijani Laundromat", eller om bond loopet.

Ovenstående observationer giver anledning til kritik af Baltic Banking, Group Legal, Group Compliance & AML, Group Internal Audit, Business Banking og International Banking (etableret i 2014). Ikke alle vurderinger indeholder kritik, og for dem, der gør, varierer graden af kritik. Vi bemærker samtidig, at vurderinger også inddrager formildende omstændigheder, hvor sådanne var til stede.

Vi kan ikke videregive en bedømmelse af en person, medmindre den pågældende person anmoder os om det. Bestyrelsen, bestyrelsesformanden og den administrerende direktør har anmodet os om at dele bedømmelserne af dem. Et forkortet format herfor er valgt.

10.3 Bestyrelsen

Bestyrelsen varetager den overordnede og strategiske ledelse af Danske Bank. Bestyrelsen skal sikre behørig virksomhedsstyring, hvilket indebærer fastlæggelse af bankens risikoprofil, etablering af politikker for, hvordan banken skal kontrollere sine væsentlige aktiviteter og relaterede risici, samt vurdering af, hvorvidt direktionen varetager sine forpligtelser i henhold til §§ 70 og 71 i lov om finansiel virksomhed og bekendtgørelsen om ledelse og styring af pengeinstitutter m.fl. Herudover har bestyrelsen og dens revisionsudvalg en ledelses- og tilsynspligt på bl.a. compliance- og hvidvaskområdet. Disse forpligtelser er også afspejlet i Danske Banks bestyrelses forretningsorden, som omhandler ansvar for tilsynet med compliance- og risikostyringsforhold. Bestyrelsen er afhængig af dækkende rapportering fra direktionen og andre funktioner, her-

under Group Compliance & AML og Group Internal Audit, selv om bestyrelsen naturligvis kan – og nogle gange skal – anmode om oplysninger. Bestyrelsen forventes at gennemgå modtaget rapportering nøje og, hvor det er relevant, udfordre den.

Vores vurdering af bestyrelsen er baseret på de samlede oplysninger, der har været tilgængelige for os.

På bestyrelsesmødet den 7. august 2007 fik bestyrelsen besked om den russiske centralbanks brev af 8. juni 2007 til det danske finanstilsyn, som var blevet videresendt til banken med henblik på kommentering. Efter det for os foreliggende modtog bestyrelsen ikke yderligere opdatering, og bestyrelsen modtog ikke kopi af bankens svar af 27. august 2007 til det danske finanstilsyn. Dette fandt sted for 11 år siden og må vurderes i lyset af de dagældende normer. Vi finder ikke grundlag for at kritisere 2007-bestyrelsen for at overlade det til direktionen og Group Internal Audit at vende tilbage, såfremt der blev konstateret forhold, der gav anledning til betænkeligheder.

Vi kan ikke se, at bestyrelsen modtog oplysninger om inspektionsrapporterne fra det estiske finanstilsyn fra 2007 og 2009 eller afbrydelserne af korrespondentbankforholdene med den estiske filial i 2013 og 2015.

Fra 2011 til 2013 modtog bestyrelsen spredte oplysninger om den estiske filial, bl.a. via en præsentation på bestyrelsesmødet den 5. maj 2011, i hvilken oplysninger om høj profitabilitet fremgik, herunder oplysning om, at egenkapitalforrentningen ("ROE") før tab på udlån for den estiske filial var steget fra 45 % i 2007 til 58 % i 2010. I 2012 modtog bestyrelsen gennem Group Compliance & AML-rapporten for 2012 oplysninger om det danske finanstilsyns henvendelse vedrørende den estiske filial og om bankens svar, hvori var anført, at "the due diligence and monitoring procedures are adjusted to mitigate the risk involved". I 2013 blev bestyrelsen gennem Group Compliance & AML-rapporten for 2013 informeret om det danske finanstilsyns fornyede henvendelse vedrørende den estiske filial, herunder at det stod i rapporten, at "the CDD [kundeforvaltningsprocedurer] and monitoring procedures have been prepared to mitigate the risk involved", og at "[t]he Estonian FSA has confirmed that the CDD and monitoring procedures are appropriate". Group Compliance & AML gav bestyrelsen den samme betryggelse, som de havde givet det danske finanstilsyn. Der var også oplysninger, der ikke var betryggende, særlig om manglende overvågning af indgående betalinger, men Group Compliance & AML var ikke foruroliget. Set i lyset af det helhedsbillede, som bestyrelsen og revisionsudvalget blev præsenteret for, og andre hvidvaskspørgsmål på dagsordenen, finder vi ikke grundlag for kritik af bestyrelsen med hensyn til begivenheder før 2014.

I 2014 blev bestyrelsen, og særligt revisionsudvalget, præsenteret for et ganske andet billede af hvidvaskrisici i den estiske filial. Det stod klart, at den tidligere rapportering havde været utilstrækkelig og ukorrekt.

Whistleblower-rapporterne blev ikke videregivet til bestyrelsen, men oplysninger om eksistensen af en whistleblower fra den estiske filial blev videregivet til revisionsudvalget og bestyrelsen på møder henholdsvis den 28. april og den 29. april 2014. På revisionsudvalgets møde den 24. oktober 2014 behandlede revisionsudvalget Group Internal Audits statusrapport for Q3 2014, hvori var angivet, at "the allegations made by the whistleblower have all been investigated".

Revisionsudvalget modtog visse oplysninger om den eksterne konsulentrapport fra april 2014 gennem rapportering fra Group Compliance & AML. Til brug for revisionsudvalgets møde den 28. april 2014 modtog udvalget et resumé af den halvårslige hvidvaskrapport, hvori var angivet, at den estiske filial ikke havde "as many low impact issues as some of the peers", men at "the critical gaps (e.g. regarding risk assignment, transaction monitoring, level of CDD applied) are greater than is seen in other banks in the region". I den næste hvidvaskrapport, som blev forelagt revisionsudvalget på dets møde den 24. oktober 2014, var det om den eksterne konsulentrapport anført, at "[t]he recommendations are expected to be closed before the end of 2014".

Hvad angår gennemgangen af kunder i den estiske filial iværksat i april 2014, blev revisionsudvalget kort informeret af Group Internal Audit på revisionsudvalgets møde den 21. juli 2014. Group Internal Audit gjorde også revisionsudvalget opmærksom på, at de fulgte gennemgangen med henblik på kvalitetssikring.

Bestyrelsen og revisionsudvalget modtog ikke 2014-inspektionsrapporten fra det estiske finanstilsyn, men visse oplysninger blev givet. På et møde i revisionsudvalget den 24. oktober 2014 blev udvalget kort informeret af Group Internal Audit om det estiske finanstilsyns udkast til inspektionsrapport modtaget i september 2014, idet udkastet var nævnt i både finanstilsynsrapporten for Q3 2014 fra Group Legal og den årlige AML rapport fra Group Compliance & AML. Ifølge Group Legals finanstilsynsrapport for Q3 2014 var observationerne blevet "thoroughly reviewed by the local compliance and legal teams in Estonia as well as by Group Legal together with external Estonian legal counsel". Group Compliance & AML skrev også i sin årlige koncernhvidvaskrapport for 2014, at "[t]he inspection is based on the facts as per 31 December 2013 and therefore do not take into account the work performed in 2014". På revisionsudvalgets møde den 23. april 2015, blev udvalget forelagt den halvårslige rapport fra Group Compliance & AML, hvorefter "[t]he investigation has led to significant criticism from the Estonian FSA", og der var nævnt "several mitigating activities, including a significant reduction in the non-resident customer portfolio."

Samlet står det klart, at bestyrelsen og revisionsudvalget blev orienteret om problemer, og det står ligeledes klart, at denne orientering var ledsaget af forsikringer om, at der blev taget hånd om problemerne, og at der var taget initiativer til at mindske problemerne. Disse orienteringer kom fra banken, hvor situationens alvor og de risici, som banken stod over for, ikke var blevet erkendt, hvilket påvirkede rapporteringen. Set i retrospekt kan der rejses et spørgsmål om, hvorvidt bestyrelsen eller revisionsudvalget med rimelighed kunne forventes at have gjort mere. Dette ville dog ikke kunne danne

grundlag for juridisk kritik, når det tages i betragtning, hvilken information der var tilgængelig, samt karakteren og omfanget af bestyrelsens forpligtelser.

Processen omkring strategien for de baltiske enheder i anden halvdel af 2014 udmærker sig som en vigtig mulighed for bestyrelsen til at drøfte de baltiske bankaktiviteter. Drøftelserne angik grundlæggende forretningsmæssige forhold og var ikke begrænset til non-resident porteføljen. Non-resident porteføljen bidrog i væsentlig grad til indtjeningen i Baltikum, og, selv om denne kun udgjorde en ubetydelig del af Danske Banks indtjening, måtte man kunne forvente, at den ville være en del af en forretningsmæssig drøftelse af de baltiske lande. På den anden side var drøftelserne baseret på, hvad der blev betegnet som "limited future appetite for non-resident business", og der var ikke i strategiprocesen noget, der antydede, at non-resident porteføljen skulle forblive hos banken. Ledelsen foreslog at sælge porteføljen i stedet for blot at lukke den ned, og der blev nævnt to konkrete potentielle købere, hvilket bekræfter den manglende erkendelse af situationens alvor. I de otte måneder, hvor strategiprocesen stod på, fortsatte banken med at gennemgå og reducere non-resident porteføljen gennem implementeringen af en ny filialpolitik.

Ved siden af spørgsmålet om det af bestyrelsen udøvede tilsyn, har vi vurderet, hvorvidt Danske Banks styringsmodel ("governance") i øvrigt indeholdt fejl, der udgør en overtrædelse af bestyrelsens retlige forpligtelser, også henset til det danske finanstilsyns afgørelser af 15. marts 2016 og 3. maj 2018. Som angivet i lov om finansiel virksomhed er det op til bestyrelsen at sikre, at der bl.a. er en klar organisationsstruktur med en veldefineret, transparent og konsekvent opdeling af ansvarsopgaver, effektive procedurer til at identificere, styre, overvåge og indberette risici samt tilstrækkelige ressourcer. Vi finder, at ansvarsopgaverne generelt har været tilstrækkeligt afspejlet i bestyrelsens forretningsorden og direktionens forretningsorden (som godkendt af bestyrelsen). Endvidere finder vi ikke, at Danske Banks svigt i forbindelse med non-resident porteføljen kan tilskrives styringsfejl på bestyrelsesniveau.

Samlet er det vores opfattelse, at hverken bestyrelsen eller revisionsudvalget har overtrådt nogen retlige forpligtelser på grund af handlinger eller undladelser i relation til den estiske filial. I lyset heraf har vi ikke fundet det nødvendigt at foretage særskilte vurderinger af bestyrelsesmedlemmerne udover bestyrelsesformanden. Derudover bemærker vi, at vi ikke har fået kendskab til oplysninger, der rejser tvivl om medlemmer af Danske Banks bestyrelses egnethed og hæderlighed.

10.4 Bestyrelsesformanden

Set i lyset af bestyrelsesformandens særlige rolle har vi foretaget en særskilt vurdering af Ole Andersen, som blev medlem af bestyrelsen den 23. marts 2010 og udnævnt til bestyrelsesformand i december 2011.

Vores vurdering af Ole Andersen er baseret på de samlede oplysninger, der har været tilgængelige for os.

Den 18. og den 19. august 2014 besøgte Ole Andersen de baltiske lande sammen med International Banking. De besøgte både den litauiske og den estiske filial. En præsentation med 12 slides udarbejdet af den estiske filial indeholdt en slide med oplysninger om non-resident porteføljen. Mens porteføljen blev beskrevet som "highly profitable", var der ikke nogen omtale af hvidvaskproblemer.

Ole Andersen blev af Thomas Borgen informeret om "Russian Laundromat" den 15. marts 2017, og bestyrelsen blev informeret den 16. marts 2017. Ifølge bankens svar til det danske finanstilsyn den 16. oktober 2017 blev Ole Andersen efterfølgende opdateret af Thomas Borgen på ugentlig basis.

Den 25. september 2017 anmodede det danske finanstilsyn om oplysninger i forbindelse med mediedækningen af "Azerbaijani Laundromat". Tidligere, den 6. april 2017, havde det danske finanstilsyn modtaget en tidslinje fra Danske Bank sammen med en lang række bilag. Banken svarede den 16. oktober 2017. Ole Andersen havde kommenteret et endeligt udkast til svar.

I begyndelsen af november 2017 blev Ole Andersen gjort opmærksom på, at bestyrelsen og direktionen ikke var blevet informeret om, at banken havde antaget et finsk advokatfirma eller om den underliggende bekymring over tidligere aktiviteter i den estiske filial med mellemænd (omtalt som bond loop). Ole Andersen tog initiativ til at indkalde til et ekstraordinært møde i revisionsudvalget den 12. november 2017, hvor han udtrykte kritik i anledning heraf. På det samme møde besluttede man at igangsætte den undersøgelse, der senere blev benævnt ansvarsundersøgelsen.

Samlet set og i betragtning af det, der er anført i vurderingen af bestyrelsen, finder vi, at Ole Andersen ikke har overtrådt sine retlige forpligtelser som formand for Danske Banks bestyrelse. Vi er heller ikke blevet bekendt med oplysninger, der rejser spørgsmål vedrørende hans egnethed og hæderlighed som formand.

10.5 Den administrerende direktør

I september 2009 blev Thomas Borgen medlem af Danske Banks direktion. Hans ansvarsområde omfattede de baltiske bankaktiviteter indtil juni 2012. Fra juni 2012 til september 2013 var Thomas Borgen chef for Corporates & Institutions. Den 16. september 2013 blev Thomas Borgen udnævnt til administrerende direktør, hvilket indebærer en tilsynspligt i relation til bankens daglige ledelse. Hvert medlem af direktionen er ansvarlig for sit ansvarsområde, under tilsyn af den administrerende direktør. Ifølge direktionens forretningsorden (oktober 2013-udgave) skal direktionen sikre, at "the organizational structure ... is robust and transparent and has effective lines of communication and reporting", og at "Danske Bank complies with all applicable governance requirements and that Danske Bank satisfies all local governance standards, including relevant reporting requirements". Derudover er direktionen ansvarlig for, at "Danske Bank has adequate procedures ensuring compliance with applicable anti-money laundering and similar requirements".

Vores vurdering af Thomas Borgen er baseret på de samlede oplysninger, som har været tilgængelige for os.

Fra september 2009 til juni 2012 havde Thomas Borgen det øverste ansvar for den estiske filial. Vi har ikke lige så mange oplysninger om denne periode som for senere perioder. Ifølge en mailkorrespondance fra februar 2010 mellem andre medarbejdere i banken viste Thomas Borgen interesse for non-resident porteføljen og dens indtjening. Ifølge mailen havde Thomas Borgen påpeget muligheden for langsom udvidelse, men det havde også været klart, at en sådan ekspansion ikke måtte ske på bekostning af hvidvaskforebyggelse.

I marts 2010 var der bekymring på et direktionmøde om de mange russiske transaktioner, hvortil Thomas Borgen sagde, at han "havde heller ikke fundet noget, der gav anledning til bekymring". Vi har ingen oplysninger om Thomas Borgens grundlag for denne udtalelse. På direktionmødet den 21. september 2010 bragte Thomas Borgen selv non-resident porteføljen op igen. Ifølge referatet svarede andre relevante medarbejdere Thomas Borgen, at de var "comfortable with the situation in Estonia with substantial Russian deposits".

Fra september 2009 til juni 2012, da det øverste ansvar for den estiske filial blev overført til chefen for Business Banking, omfattede drøftelser på koncernniveau med Thomas Borgen både non-resident porteføljens indtjening og vigtigheden af hvidvaskforebyggende foranstaltninger. I denne periode blev der ikke videregivet advarselssignaler til Thomas Borgen, og vi vurderer, at Thomas Borgen ikke overtrådte sine retlige forpligtelser som medlem af direktionen med øverste ansvar for den estiske filial.

Da Thomas Borgen blev udnævnt til administrerende direktør, stod Danske Bank foran en kompliceret udfordring, som den ikke var tilstrækkelig forberedt på eller bemandet til at håndtere, nemlig de åbenbart mangelfulde og utilstrækkelige hvidvaskforanstaltninger i den estiske filial. Der var efter vores opfattelse ikke meget, Thomas Borgen kunne have gjort på dette tidlige tidspunkt efter hans tiltræden som administrerende direktør for at ændre bankens beredskab på en måde, der kunne have påvirket situationen.

I oktober 2013 kom et andet medlem af direktionen med oplysninger om den forretningsmæssige gennemgang af non-resident porteføljen og udtalte, at "the proportion of business needed to be reviewed and potentially reduced". Thomas Borgen henviste til "the need for a middle ground". Thomas Borgen har forklaret, at han ikke erindrer, hvilken "middle ground" han henviste til, og vi har ikke fundet nærmere oplysninger herom. Den forretningsmæssige gennemgang blev ikke afsluttet, før den blev overhalet af de begivenheder, der fulgte i forlængelse af whistleblower-rapporten og de følgende rapporter fra Group Internal Audit. Den 5. februar 2014, efter Group Internal Audits indledende konklusioner, anbefalede Thomas Borgen et omgående stop for al ny forretning og en kontrolleret nedlukning af eksisterende transaktioner. I april 2014 efterspurgte Thomas Borgen en hvidvaskplan for de baltiske lande, som senere blev udarbejdet og implementeret.

Det er i overensstemmelse med ansvarsfordelingen, at Thomas Borgen som administrerende direktør kun i begrænset omfang var involveret i undersøgelserne og drøftelserne om håndteringen af whistlebloweren og non-resident porteføljen. De oplysninger, Thomas Borgen modtog, antydede, at Business Banking var ved at få kontrol over non-resident porteføljen, og at risiciene blev håndteret behørigt.

I andet halvår af 2014, mens den baltiske strategiproces blev behandlet i bestyrelsen, var direktionen bekendt med, at non-resident forretningen i den estiske filial fortsatte i overensstemmelse med en ny politik for servicering af non-resident kunder. Ydermere var hele den baltiske bankstrategiproces baseret på, hvad der blev betegnet som "limited future appetite for non-resident business", og der var i løbet af strategiprocesen ikke nogen, der talte for, at non-resident porteføljen skulle bestå. På bestyrelsesmødet den 26. juni 2014 anbefalede Thomas Borgen, at man undlod at "speed up an exit strategy as this might significantly impact any sales price". Konteksten antyder, at dette gjaldt de baltiske bankaktiviteter som helhed.

Informationsdeling med bestyrelsen udgør et separat anliggende af særlig interesse for den administrerende direktør. Vi har vurderet en række hændelser uden at finde grundlag for at fastslå, at den information, der blev delt, var utilstrækkelig som følge af bestyrelsens handlinger eller undladelser. Mens det er veldokumenteret, hvilket skriftligt materiale bestyrelsen modtog, har vi fundet, at referaterne fra bestyrelsesmøder og direktionens møder ikke giver tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, hvilken yderligere mundtlig information, der blev givet. Et tilfælde, som skiller sig ud, er de alarmerende foreløbige konklusioner fra Group Internal Audit, som blev delt med Thomas Borgen den 5. februar 2014. Disse konklusioner blev ikke delt mundtligt med bestyrelsen. Vi bemærker, at inden mødet i revisionsudvalget den 28. april 2014 og bestyrelsesmødet den 29. april 2014 delte Group Internal Audit selv et ganske detaljeret skriftligt uddrag af konklusionerne. Group Internal Audit rapporterede direkte til bestyrelsen og var generelt i den bedste position til at vurdere relevansen af egne observationer.

Efter vores opfattelse kunne Thomas Borgen have påtaget sig en mere aktiv rolle i forhold til at udstikke den overordnede retning ved at sikre, at relevante spørgsmål blev drøftet grundigt, at undersøgelsesresultater blev tilstrækkeligt dokumenteret, at præsentationer og materiale blev afspejlet fyldestgørende i mødereferater osv. I vid udstrækning er en administrerende direktør berettiget til at antage, at de, der refererer til ham, har et forsvarligt grundlag herfor, og at de gør ham opmærksom på anliggender, der kræver hans opmærksomhed.

Ud fra en helhedsbetragtning og af de ovennævnte grunde vurderer vi, at Thomas Borgen ikke overtrådte de retlige forpligtelser, som udgjorde en del af hans ansættelse i banken som administrerende direktør fra september 2013 til 2017.

Vi bemærker, at da kritiske oplysninger om non-resident porteføljen blev genstand for offentlig interesse i 2017, påtog Thomas Borgen sig som administrerende direktør en ledende rolle. Thomas Borgen var i løbende kontakt med Group Compliance & AML og den interne arbejdsgruppe, der blev oprettet i relation til mediedækningen af den

estiske filial. Der findes kun beskedent skriftligt materiale om de oplysninger, som Thomas Borgen modtog fra den interne arbejdsgruppe, der rapporterede direkte til ham. I sidste ende var Thomas Borgen afgørende i forhold til beslutningen om at iværksætte de fulde undersøgelser af den estiske filial og involveringen af personer på koncernniveau. Samlet finder vi, at Thomas Borgen heller ikke overtrådte de retlige forpligtelser, der udgjorde en del af hans ansættelse i banken som administrerende direktør i 2017.

Vi er af den opfattelse, at de oplysninger, der er opsummeret ovenfor, ikke rejser spørgsmål med hensyn til Thomas Borgens egnethed og hæderlighed som administrerende direktør for Danske Bank. Det danske finanstilsyn har i sin afgørelse af 3. maj 2018 vurderet, om der for den nuværende ledelse og ansatte i banken er grundlag for at rejse sager efter fit & proper-reglerne. Finanstilsynet har på det foreliggende grundlag ikke fundet tilstrækkeligt grundlag for at rejse sådanne sager.

11. Definitioner og forkortelser

Definition eller forkortelse	Betydning
AML	Hvidvaskforebyggende foranstaltninger ("Anti-Money Laundering")
Bruun & Hjejle	Bruun & Hjejle Advokatpartnerselskab
CDD	Kundelegitimationsprocedurer ("Customer Due Diligence")
CERTA	CERTA Intelligence & Security A/S
CEO	Administrerende direktør ("Chief Executive Officer")
CFO	Økonomidirektør ("Chief Financial Officer")
Danske Bank	Danske Bank A/S
FIU	Hvidvaskningsmyndighed ("Financial Intelligence Unit")
FX line	Valuta-line (Foreign exchange line)
Group Internal Audit	Danske Banks tredje forsvarslinje, indtil 2015 benævnt "Internal Audit"
Group/koncernen	Danske Bank på koncernniveau (i modsætning til den estiske filial)
KYC	Kundekendskabsprocedurer ("Know Your Customer")
LLP	Limited Liability Partnership
LP	Limited Partnership
MLTFPA	Den estiske hvidvaskningslov ("Money Laundering and Terrorist Financing Prevention Act")
Non-resident porteføljen	Porteføljen af non-resident kunder i Danske Banks estiske filial
Palantir	Palantir Technologies Inc.
PEP	Politisk eksponeret person
Promontory	Promontory Financial Group, LLC
ROE	Egenkapitalforrentning ("Return on Equity")

SAR	Rapport om mistænkelig aktivitet ("Suspicious Activity Report")
SNG	Fællesskabet af Uafhængige Stater
Tredje hvidvaskdirektiv	EU-direktiv 2005/60